

31290

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 12
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ జూన్ నెల 19-వ తేది శుక్ర వారము
శ్రీ క్రోధననామ సంవత్సరము, శ్రేష్ఠమాస బహుళ త్రయోదశి ౧౩.

No. 68
సంచిక ౬౮

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము నకలవిద నొప్పులకు నంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శవు సుష్ణుల బారదోలును, పోట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
దేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

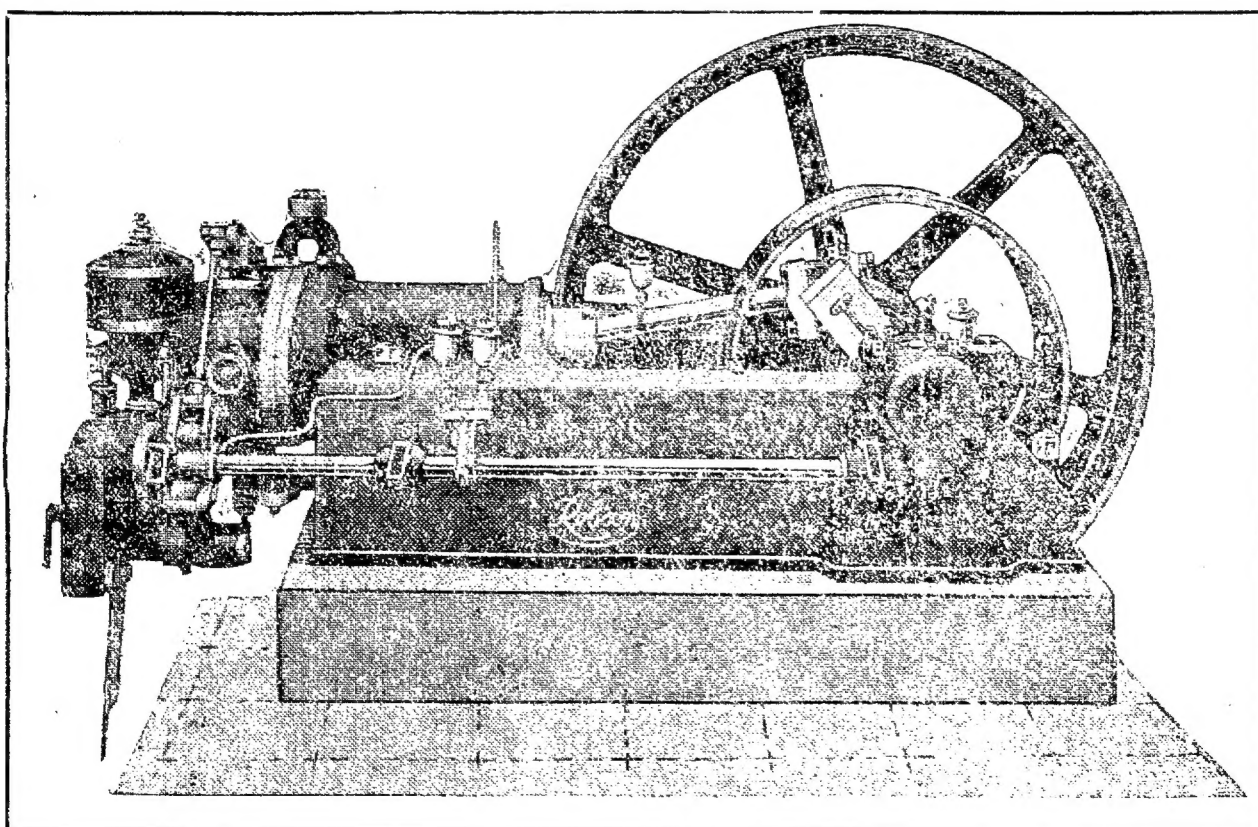

వక-నిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుళెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 109 ప్రెరిరోడ్డు, ఫోర్ట్ బొంబాయి.

The Best and Up-to-date Engine in the Market

“రాబ్ నెక్” లాంగుస్ట్రోక్ న్యూట్రెపు సెమిడీ సెల్ క్రూడ్ ఆయిలు యింజనులు

1860

లోడు లాగుటలో ప్రసిద్ధి చెందినవి. ఎంత మట్టి క్రూడ్ ఆయిలుతోనైనను చక్కగా పనిచేయును. ఆయిలు బహు తక్కువగ ఖర్చుగను
వేపరై జనును తరుచుగా క్లీన్ చేయ నవసరములేదు. ఇంజనులు భారీవిగానున్నా, సామానులు బలముగాను,
ఔంపరు అధికముగావున్న వ్రండుటచే చాలాకాలము చక్కగా పనిచేయును. ఇంజను నడిపించుటకు ఏకేష నేర్వోతనము అక్కరలేదు
సోల యేజంటు:-

లండన్ ప్రేడింగు కంపెనీ, బెజవాడ (ఇండియా)

Telegrams “LAKSHMI” Bezwada

(అన్ని రకముల మిల్లుల మానులు పై రెక్కల యింజన్ల చేత స్థాపించుచు వారు “రాబ్ నెక్” గ్యాసు యింజనులు, వ్రంబులను సోల యేజంటు)

పాణికరుగారి రాజీనామ

పండిత మౌళివ్యాసాచార్య సమాధానము

సహాయసంపాదకులకును పత్రికాధిపతులకును నుండువలసిన సరస్వరసంబంధములు

[హిందూస్థాన్ టైమ్స్ పత్రికా సంపాదకులకు శ్రీ. యం. పాణికరుగారి రాజీనామ విషయమై ఆపత్రికాధిపతులగు పండిత మౌళివ్యాసాచార్యుల సమాధానమును ప్రకటింపబడుచున్నది.]

హిందూస్థాన్ టైమ్స్ పత్రికా సంపాదకీయపదవికి పాణికరుగారు రాజీనామ ఇచ్చి విషయమై జర్నలిస్టిక్ ఆసోసియేషనువారు కొన్ని వార్తాపత్రికలు నన్ను ఆక్షేపించిరి. జర్నలిస్టిక్ ఆసోసియేషనునకు దీనివిషయమై జరిగిన చర్చ వివరములు నాకు తెలియుటకు ఆలస్యమగుటచే ఈ సమాధానము నింత ఆలస్యముగ ప్రకటింపవలసివచ్చెను.

పత్రికాధిపతి, పత్రికాసంపాదకుడు, సహాయసంపాదకులు విడివిడిగా పరస్పరసంబంధములు పాక్షికము గురించి ఈసందర్భమున కొంతవచ్చు జరిగింది. పత్రికా ఆలంబింపవలసిన విధానమును నిర్ణయించు అధికారము పత్రికాధిపతి కుండును. అట్టివిధానమును అంగీకరించువారే పత్రికాసంపాదక పదవిని అంగీకరింపవలెను. సంపాదకుడు పత్రికావిధానమును అంగీకరించిన పిమ్మట పత్రికానిర్వహణము విషయమై సంపూర్ణాధికారము కలిగి కలసి పనిచేయవలెను. పత్రికాధిపతికిని సంపాదకులకును వివిధముల మైదు భేదము లేర్పడి కలసి పనిచేయుట ఆసాధ్యమైనప్పుడు తనపరిహార మిచ్చి సంపాదకుని ఉద్యోగమునండి తొలగించు అధికారము పత్రికాధిపతి కుండును. పత్రికాధిపతి సహాయసంపాదకుని పిలిచి పత్రికాసంపాదకులకు వ్యతిరేకముగ ఆతడు ప్రవర్తించుట ప్రాప్త్యహించిన తప్పునను, ఇట్టి సందర్భములలో సంపాదకుడు ఆక్షేపించుట సహాయపదధి పత్రికాధిపతి ఈ ఆక్షేపణలను గమనింపవలసి సంపాదకుడు రాజీనామ ఇవ్వవలెను.

మైన నేను వ్రాసిన మాటల విషయమై ఎవ్వరికి భేదాభిప్రాయముండదు. కాని ఈ వివాదమునందు సహాయసంపాదకుడు సంపాదకునియనునది లేక పత్రికాధిపతితో పత్రిక విషయమై ఏమియు మాట్లాడునాననని వాదించబడినది. ఈవాదమును నేను అంగీకరింపజాలను. పత్రికానిర్వహణపు బాధ్యతను సంపాదకుడే సంపూర్ణముగ భరింపవలయునను మాత్రము అంగీకరింపవలసి పిమ్మట పత్రికకు సంబంధించిన విషయములగురించి పత్రికాధిపతి సహాయసంపాదకులతో ఇష్టానుష్ఠి విల సలపరాదో తెలియవచ్చును.

పత్రికకు సంబంధించిన బాధ్యతల నన్నిటిని పత్రికాధిపతియే భరింపవలసియున్నది. సహాయసంపాదకులను నియమించు బాధ్యతకూడ పత్రికాధిపతిదే. పత్రిక చక్కగ వృద్ధిగాంచవలయుననిన సంపాదకీయకర్తయనం దున్నవారి తెలివితేటలను గుర్తెగులు పత్రికాధిపతి ధర్మము. పత్రికాధిపతి జీతములను కూడ నిర్ణయింపవలసి యుండును. కావున సహాయసంపాదకుల తక్కినావర్గములను పత్రికాధిపతి గుర్తెగులు అవసరము. పత్రికాధిపతిగారికి పత్రికయందు పనిచేయు ప్రతి ఉద్యోగిలోను కలసి మాట్లాడుదుండుట పత్రికాధిపతి ధర్మమని నా అభిప్రాయము.

జరిగిన సంగతి

ఈవివాద మెట్లొకడైనది కొంత వ్రాసెదను. హిందూస్థాన్ టైమ్స్ పత్రికకు నేను కొన్ని వర్షము పానికరుగారు సంపాదకులుగ నుండిరి. పత్రికాపాలన విషయమై నేను వారితో కొంత మాట్లాడితిరి. పత్రిక పాలనవిషయమై చూడవలసిన కడపటివరకు ఎట్టిభేదము లేర్పడలేదు. పానికరుగారితో ఆలోచించి యం. యాజ్, తొలూలు అనువారిని నేను సహాయ సంపాదకునిగ నియమించితిని. నేను ఢిల్లీకి పోవుటకు ముందుగ ఏప్రిల్ 7 వ తేదీన నేను తొలూలుగారిని పిలువవలసి వారితో పత్రికవిషయమై మాట్లాడితిని. వారు చేయుచున్న పనినిగురించియు, పత్రికకు సంబంధించిన ఇతర విషయములను గురించియు మాట్లాడితిని. ఆయనను సభ్యులైన పానికరుగారితోను సహాయ సంపాదకులతోను కలసి పత్రికను ఆభ్యర్థివరకుటై బంధువులకు కలసి చూడవలయునని చెప్పితిని. ప్రభువున పానికరుగారితో మాట్లాడితిరి. అటుపిమ్మట సహాయ సంపాదకులతో మాట్లాడితిని. సహాయ సంపాదకులతో మాట్లాడుచున్న

పుడు పానికరుగారుకూడ కొంతకాలము నాతోయుండిరి. తొలూలుగారితో ఉదయం మాట్లాడినవిషయము వారికి తెలిసి యున్నను వారెట్టి ఆక్షేపణ ఇచ్చియుండలేదు. సహాయసంపాదకులు సంపాదకుని అనుమతిలేక పత్రికాధిపతిని చూడకూడనని నిబంధన నేర్పరుపవలయునని కూడ నన్ను వారు కోరియుండలేదు. 7 వ తేదీ సాయంత్రము నేను ఢిల్లీకి ప్రయాణమై పోతిని.

మరసటిదినము పానికరుగారు తొలూలుగారికి ఈ క్రిందివిధమున బాబు వ్రాసిరి — “మీరు నిన్నటిదినము పండిత మౌళివ్యాసాచార్యుల సందర్శించి వారితో పత్రికకు సంబంధించిన విషయములను గురించి మాట్లాడినది తెలియుచున్నది. నా అనుమతిలేక సహాయసంపాదకులు పత్రికాధిపతితో పత్రిక విషయమై మాట్లాడకూడదను సాంప్రదాయమును నే నేర్పరచి యున్నాను. మీరు చేసినది తప్పు. ఇకను పత్రిక విషయమై పత్రికాధిపతితో మరేమైనను చెప్పవలసియున్న సాధ్యముగా చెప్పవలెను.”

ఈలేఖకు తొలూలుగారికింది విధమున ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి:— “నేను పండిత మౌళివ్యాసాచార్యులతో మాట్లాడిన విషయము నిజమే. కాని మీరు నూచించిన సాంప్రదాయము నాకు తెలియదు. పండిత మౌళివ్యాసాచార్యుల నాకెప్పుడు చెప్పియుండలేదు. మీరు నూచించిన నిబంధనను పత్రికాధిపతి మాకందరకు తెలియపరచిన తరువాతయుగ ప్రవర్తించుటకు నాకెట్టి అక్షేపణలేదు. ఇట్టి నిబంధనల నన్నిటిని పత్రికాధిపతి నిర్ణయించుట భాగ్యమని నా అభిప్రాయము.”

ఈలేఖకు పానికరుగారు ఈక్రిందివిధమున ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి:—

“సంపాదకీయ వర్గమునకు సంబంధించిన నిబంధనలు మున్నగునవి తయారుచేయుట నాపని. సంపాదకీయవర్గమునందున్నవారు ఏవిధమున ప్రవర్తించవలసింది నిర్ణయించు బాధ్యత వారిది. కావున పత్రికకు సంబంధించిన విషయములన్నియు నావ్యవహారముగానే పత్రికాధిపతికి తెలుపవలసినవి.”

ఇందులకు తొలూలుగారి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు సంపాదకీయవర్గముపై సంపాదకులకు సంపూర్ణ బాధ్యత నుండు విషయమును తాను ఆక్షేపించుట లేదని వ్రాసిరి. తాను సంపాదకుని ఉత్తరవులను సంపూర్ణముగ అనుసరించు యుండెననియు, ఎప్పుడు ఉల్లంఘించు లేదనియు తెలిపిరి. కాని సహాయసంపాదకులను పత్రికాధిపతులను యుండవలసిన పరస్పరసంబంధములను పత్రికాధిపతియే నిర్ణయించుట భాగ్యమని మాత్రము వారు నూచించిరి. పత్రికాధిపతియే వారితో పత్రిక విషయములను గురించి మాట్లాడినపుడు వారికి తగుసమాధాన మివ్వకుండుట సరికాదు. కావున సహాయసంపాదకులను పత్రికాధిపతి పిలిచి వారితో పత్రిక విషయమై ఇష్టానుష్ఠి సలుప ఎందులకు ఆక్షేపించవలయునో తెలియవచ్చునని తొలూలుగారు జవాబు వ్రాసిరి.

ఈ ఉత్తరప్రత్యుత్తరములను పత్రికాధిపతికి పంపవలయుననికూడ తొలూలుగారు కోరిరి.

సస్పెన్షను ఉత్తరువు

ఇందుపై పానికరుగారు తొలూలుగారికి ఈ క్రిందిబాబు వ్రాసిరి:— “నా అనుమతిలేక సహాయసంపాదకులు పత్రికాధిపతితో పత్రిక విషయమై మాట్లాడుటను నే నెంతమాత్రము అంగీకరింపజాలను. నావ్యవహార పత్రికకు సంబంధించిన అన్ని విషయములు పత్రికాధిపతికి తెలుపవలసినవి. మీరిందులకు అంగీకరింపజాలకున్న మీరు సస్పెన్షను ఉత్తరువును జారీపెట్టుకొనింపవలెను.”

పానికరుగారికి సహాయసంపాదకులు నన్ను సందర్శించు విషయమై ఎట్టి అక్షేపణలే నను యున్నవికల నాతో నారావిషయమై మాట్లాడుట ఉచితముగ నుండెడిది. అట్లుచేయు సహాయ సంపాదకులను వారివిధమున నిర్బంధించియుండుట సరికాదు. తొలూలుగారి బాబులు చూచినపిమ్మట వారిని సస్పెన్షనుచేయుట సరికాదని అందరు అంగీకరింపవలసి యుండెను. ఈవిధమున తొలూలుగారిని అవమానపరచుటకు నాకెట్టి అక్రమ ప్రయత్నము గావించియుండలేదు. ఈవిషయమై కడపటి ఉత్తరువుల నిష్పాదననుకూలము నేను విషయము సంపాదకులకు తెలియును. కావున నేను ఢిల్లీనుండి తిరిగి వచ్చునంతవరకు పానికరుగారు జేచియుండి ఉచితముగ నుండెడిది. కాని పానికరుగారు తొలూలుగారు సస్పెన్షనుచేసి వారికిని తొలూలుగారికిని జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరములను నాకు పంపకపోయిరి. పత్రికను నేజరు నాకి విషయము ను నెంత దివ్యారా తెలిపిరి. నన్ను సందర్శించునందులకు మీరు తొలూ

లుగారిని సస్పెన్షనుచేసివారా అని పాణికరుగారికి ఢిల్లీనుండి తంతి పంపితిని ఇంకను ఎట్టి కడపటి ఉత్తరువులు ఇయ్యలేదనియు, నాకొరకై వేచియుండెననియు పాణికరుగారు ప్రత్యుత్తరము పంపిరి. పానికరుగారు నాకింతివార తప్ప మరేటివివరములను తెలిపియుండలేదు. తొలూలుగారిని సస్పెన్షనుచేసియున్నను పాణికరుగారు ఆవిధమున తప్ప తంతివార పంపియుండుట నాకు విచారము కలుగజేసెను. పానికరుగారు ఇంకను ఏమైనను బాబువ్రాయుదురేమో యని నేను కొన్నిరోజులు వేచియుంటిని. నాకెట్టిబాబు వ్రాయలేదు. తొలూలుగారు పరిభవంపబడిరి. వారికి తగు న్యాయమును కలుగజేయుట నాధర్మము. కావున పాణికరుగారికి ఈ క్రిందిబాబు వ్రాసితిని:—

“నన్ను సందర్శించినందులకు మీరు తొలూలుగారిని సస్పెన్షనుచేసివారా యని 10 వ తేదీన మీకు తంతివార పంపియుంటిని. తుది యుత్తరువు లేమియు ఇయ్యలేదనియు నాకొరకు కామకొని యున్నట్లుగను మీరు ప్రత్యుత్తర ముపితిరి. కాని తొలూలుగారికిని మీకును జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల నాకు పంపబడినవి. వాటివల్ల మీరు తొలూలుగారిని 8 వ తేదీ సస్పెన్షనుచేసినట్లు స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. మీరుచేసినపనితప్పని నా అభిప్రాయము. మీ అనుమతిలేక సంపాదకీయవర్గమునకు చేరినవా రెవ్వరును నన్ను చూడకూడదని ఆక్షేపించుటకు మీరు అధికారములేదు. కావున నన్ను చూడనది తొలూలుగారివద్దనుండి వాగ్దానము పుచ్చుకొని మీరు ప్రవర్తించుట సరికాదు. తొలూలుగారు కడపటి వ్రాసిన బాబుయందలి భావములు సరియైనవి నా అభిప్రాయము. కావున నేను మీసస్పెన్షను ఉత్తరువును రద్దుచేయుచున్నాను. మీరు తొలూలుగారిని సహాయసంపాదకునిగ నుంచుకొని వారిచే పనిచేయించుకొనవలెను.”

నాబాబు చేగనే పాణికరుగారు తమసంపాదక పదవికి రాజీనామ ఇచ్చిరి. తప్ప ఎవరితో నిర్ణయింపవలయునని వార్తాపత్రికాసంబంధము గల వారిని కోరుచున్నాను. సహాయసంపాదకుని కడపటిబాబు చూచినపిమ్మటకూడ వారిని సస్పెన్షనుచేయుట వార్తాపత్రికాసంపాదకవృత్తికి గౌరవకరముగ నున్నదానిని ప్రశ్నించుచున్నాను. తొలూలుగారివల్ల అన్యాయము జరిగెను. వారికి న్యాయమును కలుగజేయుట నాధర్మమై యుండెను. నిష్పక్ష పాతలు ఢిల్లీలో ఈవిషయమై విమర్శించిన నేను చేసినపని తప్పని ఆక్షేపించుటకు అవకాశముండదు.

పాణికరుగారి ప్రత్యుత్తరము

ఈక్రింది ప్రత్యుత్తరమును పాణికరుగారు ప్రకటించుచున్నారు:—

పండిత మౌళివ్యాసాచార్య ప్రకటనయందు నాకును తొలూలుగారికిని జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు దాదాపు అన్ని ప్రకటింపబడినవి. కొన్ని విషయములను మాత్రమే వ్రాసెదను.

(1) 7 వ తేదీన మౌళివ్యాసాచార్య తొలూలుగారిని చూచిన విషయము నాకు తెలియదు. నాకు తెలిసియున్న నేను ఆదినమే ఆక్షేపించి యుండును మరసటిదినమువరకు నాకు తెలియదు. మౌళివ్యాసాచార్య ఢిల్లీకిపోయిరి. ఆయనను ఇట్టి విషయములందు పత్రికాధిపతియే నిబంధనలను నిర్ణయింపవలయునని నేను తలచుచులేదు. ఇది సంపాదకుని పని.

(2) 7 వ తేదీ మధ్యాహ్నము మౌళివ్యాసాచార్య నాతో కలసి పత్రికవిషయమై మాట్లాడిరి. వారు ఇతర సహాయసంపాదకులతో మాట్లాడెదరని నాకు తెలియదు. సహాయ సంపాదకులతో వారు మాట్లాడవచ్చిన విషయముకూడ నాకు తెలియదు. నాకివిషయము తెలియకనే నేను కార్యాలయ వదలి వెళ్లితిని. అందరి ఎదుట ఈ విషయమై ఆక్షేపణలను తెలుపుటకు నాకు ఇష్టములేకపోయెను.

(3) 10వ తేదీన నేను పంపిన తంతివార నిజశీతిని తెలుపుట లేదని మౌళివ్యాసాచార్య ప్రకటించుచున్నారు. నేను నూచించిన నిర్ణయమును తొలూలుగారు అంగీకరింపనిచో వారు సస్పెన్షనును ఉత్తరువును జారీపెట్టుదురేగాని నిర్ణయమును అంగీకరించి నవారు ఎప్పుటివరకే పనిచేయవచ్చును. కావున నాబాబు తుది ఉత్తరువులను ఇయ్యవలగ భావించుట సరికాదు. నా నిర్ణయమును తొలూలుగారు అంగీకరింపకున్న మౌళివ్యాసాచార్యులకు వరకు వారికి పని ఇవ్వకూడదని మాత్రమే వ్రాసియుంటిని.

వివరములు స్పష్టమైనవి. తొలూలుగారికి నేను వ్రాసిన

జాబులో ఇట్లు స్పష్టపరచితిని "నేను సంపాదకుడు నున్నంత కాలము నా అనుమతి లేక సహాయ సంపాదకుల లెవ్వరు పత్రికాధిపతితో పత్రిక విషయమై మాట్లాడకూడదు అన్ని విషయములు నాద్వారా తెలుపబడాలెను" ఈ విషయమే ముఖ్యమైనది. పండిత మాళవ్యగారు ఈ విషయమై తమ అభిప్రాయమును స్పష్టముగ ప్రకటించుచున్నారు. ఇట్టి నిర్ణయము గావించుటకు నాకు అధికారము లేదని వారు వ్రాయుచున్నారు. ఈ విషయమై ప్రజలు ఎవరిది తప్ప నిర్ణయింపవలెను.

ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు

ఈ వివాదము సందర్భమున జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు ఈదిగువ ప్రకటించుచున్నాము.

పత్రిక మాజీజుర మాళవ్యగారికి ఏప్రిల్ 8వ తేదీ రంపినకంటివార్త:—తొలగాలు మిమ్ములను సందర్శించినందులకు పాణికురుగారిచే సన్మంతుడేమిట. పరిస్థితులు విపరీతముగ మారుచున్నవి. తిండివ్యాధి ప్రత్యుత్తర మిమ్ములకు.

9వ తేదీన మాళవ్యగారు పాణికురుగారికి పంపినతెలిపి:—నన్ను సందర్శించినందులకు మీరు తొలగాలుగారిని సన్మంతుడేమిటారా? తిండివ్యాధి ప్రత్యుత్తర మిమ్ములకు.

10వ తేదీ పాణికురుగారు మాళవ్యగారికి పంపినతెలిపి:—తుది ఉత్తరపు లేమియు ఇయ్యబడలేదు. మీరాక కై ఎదురుచూచుచున్నాను.

తొలగాలు 11వ తేదీన మాళవ్యగారికి పంపినజాబు:—

మాళవ్యగారికి:—పాణికురుగారిని నాకును జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరములను నే నిందుతో పంపుచున్నాను. ఈజాబులవల్ల మీ కన్ని విషయములు తెలియగలవు. ఈజాబులను మీకు పంపవలయునని నేను సంపాదకుని కోరితినిగాని వాగట్లు చేయలేదు. కావున మీకు నేనే స్వయముగ పంపుటకు సాహించితిని. సంపాదకుని ఎడల అన్ని విషయములందు ఈ ఉత్తరప్రత్యుత్తరములలో గొడవము వూపుచుంటిని. వారి నిర్ణయమును నేను ఆశ్చర్యగారకముతో అంగీకరింపజాలకపోతిని. కావున ఈ విషయమై నా అభిప్రాయములను మీకు తెలుపుచున్నాను. ఈ వివాదము విషయమై నా అభిప్రాయములను స్పష్టపరచినందులకు నుమింపవలెను. మీరేవిధముగ నిర్ణయించినను సమ్మతమే.

ఇట్లు, మనమారనునాధ తొలగాలు.

ఏప్రిల్ 8 వ తేదీన పాణికురుగారు తొలగాలుగారికి వ్రాసిన జాబు:— మీరు నిన్నటి దినము పండిత మాళవ్యగారిని సందర్శించినయెడల వారితో పత్రిక విషయమై మాట్లాడినయెడల తెలియుచున్నది. ఇది తప్ప నా అనుమతి లేక పత్రికాధిపతితో పత్రిక విషయమై సహాయసంపాదకులు మాట్లాడకూడదని సాంప్రదాయమును నే నేర్పరచియున్నాను. పత్రికకు సంబంధించిన విషయములను మీరు వారికి తెలుపవలసిన నాద్వారా తెలుపవచ్చును సంపాదకీయవర్తములో ఎవరికి వారే పత్రికాధిపతితో పత్రికకు సంబంధించిన విషయములు మాట్లాడుచున్నట్టి యిబ్బందులేర్పడునో మీరే గ్రహింపగలరు. కావున నా అనుమతి లేక ఇట్టి సంభాషణ మరల జరుగకూడదని విషయమును మీరు గమనింపవలెను.

ఇట్లు, కె. యం. పాణికురు.

తొలగాలు పాణికురుగారికి 8వ తేదీని పంపిన ప్రత్యుత్తరము:—

అయ్యో, మీ లేఖకు విందనములు. మీ లేఖయందు నూచింపబడిన సాంప్రదాయము నాకింతవరకు తెలియదు. పత్రికాధిపతియగు మాళవ్యగారికి మాట్లాడి తెలియదని తలచుచున్నాను ఏలయనీ వారు నాతో పత్రిక విషయమై మాట్లాడినప్పుడు ఇట్టి సాంప్రదాయమున్నదని నూచించియుండలేదు. కాని ఇట్టి సాంప్రదాయమే యున్న పత్రికాధిపతులు మా కనిర్ణయమును తెలుపవలయునని కోరుతున్నాను. అట్లు జరిగిన ఇతివృత్తతో పాటు నేనుకూడ కనిర్ణయమును సంతోషముతో అంగీకరించెదను పత్రికాధిపతియే ఇట్టి నిర్ణయము సంగీయండిన

ఈ ఉత్తరపును నాకుమాసిన నేనావిధమున ప్రవర్తించుకొనుటకు ఎట్టి ఆశ్చర్యముండదు. పత్రికయందలి ఉద్యోగులకును పత్రికాధిపతులకును యుండవలసిన పరస్పర సంబంధములను నిర్ణయించు అధికారము పత్రికాధిపతిదిగాని నేను నూచింప సాహించుచున్నాను.

ఇట్లు, యం. యం. తొలగాలు.

పాణికురుగారు 8వ తేదీన తొలగాలుగారికి వ్రాసిన జాబు:— మీజాబు చేసినది. సంపాదకీయవర్తమునకు సంబంధించిన నిబంధనల నన్నిటిని నేను తియ్యచేయుచున్నాను. నేను సంపాదకుడుగ నున్నంతకాలము సంపాదకీయవర్తమునాల్గు ప్రవర్తించుకొనవలయునో నిర్ణయించు బాధ్యత సంతృప్తియుగ నాకుండగలదు. సహాయ సంపాదకులు చేయవలసినపని వారి ప్రవర్తనము మున్నగు విషయములపై నాకు సాంప్రదాగ్నికారముండును. ఈవిషయము మీకింతవరకు తెలియకున్న ఇప్పుడు తెలిసికొనవలెను. వికీ విషయము తెలియదని మీరు వ్రాయుచున్నారు. కావున నిన్న జరిగిన విషయమై మరెట్టి సమాధానము ఇచ్చవలసినదేమిట. కాని ఇక ముందు మరెట్లు చేయవలయునో అంగీకరింపవలెను. సంపాదకీయవర్తమునందున్న ఇతరలకు ఈ నిర్ణయము తెలియదు. కావున వారి విషయమై మీరేమిచింతపడవలసినదేమిట.

ఇట్లు, కె. యం. పాణికురు

మీరే మరల అంగీకరించిన నే మీరేమిట పనిచేయుటకు నేను సమ్మతించెదను. పాణికురు.

తొలగాలుగారికి పాణికురుగారు వ్రాసిన జాబు:— మీరు వ్రాసిన రెండవ జాబు అందినది. సహాయసంపాదకుల భూమి నిర్ణయించు విషయమై మీకుగల అధికారమును నే నెన్నడు ఆశ్చర్యించియుండలేదు మీరేమిట పనులను ప్రభుత్వోచితములను చేయుచుంటిని. ఈ విషయమై మీరు నన్ను ఆశ్చర్యించుటకు నేను అనకాశమొక్కడు ఇచ్చియుండలేదు. కాని సాంప్రదాయము ఇతర విషయములకు నాకును పత్రికాధిపతికిని యుండవలసిన పరస్పరసంబంధములను పత్రికాధిపతియే నిర్ణయింపవలసియుండునని ఇప్పుడుకూడ చెప్పి సాహించుచున్నాను. పత్రికకు సంబంధించిన విషయములకు సంబంధించిన పత్రికాధిపతి నాతో మాట్లాడిన నేను వారితో మాట్లాడకూడదా? కావున నాకును పత్రికాధిపతికి ఎట్టి సంబంధము యుండవలసినది ఉత్తరపు పత్రికాధిపతి యిచ్చవలెను. సంపాదకీయవర్తమునందు నేను చేయుచుండవలసిన పనులవిషయమై మీ ఉత్తరపులను పరిశీలించి పనిచేయుచుండుటకు నాగట్టి ఆశ్చర్యమే.

మీరు నూచించినవరకు నేను అంగీకరింపనిదో నేను పనిచేయుటకు మీరు అంగీకరింపరని వ్రాసియున్నారు. ఇది సన్నెవ్వరు ఉత్తరవో డిస్మిస్సులు ఉత్తరవో గ్రహింపజాలరు న్నాను. నాకింతవరకును పత్రికాధిపతి ఇచ్చెను. కావున సన్నెవ్వరు డిస్మిస్సులు ఉత్తరపులను పత్రికాధిపతియే నాకిచ్చుట దరియని నా అభిప్రాయము మీ కిందపనిచేయుటకు నేను నియమింపబడితిని. నేను చేయవలసిన పనులను మీరు నిర్ణయింపవలెను. కావున మీ ఉత్తరపును స్వపరపరపరయనని కోరుచున్నాను. ఈ ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల నన్నిటిని సరియగు అధికారులకు పంపవలయునని కోరుచున్నాను. సరియగు అధికారుల ద్వారా ఉత్తరపులకై వేదియుండెదను. నేను కార్యాలయమున వచ్చుచుమీరు నాకిచ్చుపనులను చేయవలసిందేదను.

ఇట్లు, యం. యం. తొలగాలు

పాణికురుగారు తొలగాలుగారికి వ్రాసిన జాబు:— సాంప్రదాయముగ మీకును మాళవ్యగారికిని మరల ఇతరులకును గల సంబంధములను ఆవలయునని నే నెన్నడు ఉద్దేశించలేదు. కాని నేను సంపాదకుడుగ నున్నంతకాలము నా అనుమతి లేక మీరు పత్రికాధిపతిని చూచి పత్రిక విషయమై మాట్లాడకూడదని మాత్రము నిర్ణయించుచున్నాను. పత్రికాధిపతికేమైనను తెలుపవలసియున్న నాద్వారా తెలుపవలెను. ఇట్లు చేయుటకు మీరు అంగీకరింపజాలనిదో మీరు సన్నెవ్వరు ఉత్తరపు పాండినట్లుగ భావించవచ్చును. మీరు కార్యాలయమునకు రావచ్చుచుగాని మీరు ఎట్టిపని ఇచ్చబడదు. ఈ విషయమై ఇకను ఎట్టి ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుగకూడదు.

కె. యం. పాణికురు

15వ తేదీన కలకత్తానుండి మాళవ్యగారు పాణికురుగారికి వ్రాసిన జాబు:— మాళవ్యగారి ప్రకటనయందు సంతృప్తి ముగ నున్నది.

ఏప్రిల్ 17వ తేదీన పాణికురుగారు మాళవ్యగారికి వ్రాసిన జాబు:— మీరు వ్రాసిన జాబు చేసినది. మీరు గావించిన ఉత్తరపును ఆశ్చర్యగారకముతో సంపాదకుడ నగు నేను అంగీకరింపజాలను సాధారణముగ ఒక కార్యాలయమునందుండువారు డిపార్టుమెంటు ప్రధానోద్యోగి అనుమతి లేక యజమానితో డిపార్టుమెంటు విషయమై మాట్లాడుట తప్పని అందరు అంగీకరించెదరు. ఇది సర్వసాధారణముగ సాంప్రదాయము. తొలగాలుగారు ఈ సాంప్రదాయమును అతిక్రమింపకూడదని కోరి యుండిరి. వారికి నేను ఎట్టిపనిమాత్రము ఇయ్యలేను. కావున తుది ఉత్తరపులను నే నివ్వకేదనియే చెప్పవలసియున్నది మీరు నాద్వారా అన్ని విషయములను తెలిసికొనక పూర్వమే ఇట్టి ఉత్తరపులను విడుదలకు నేను రాజీనామా ఇచ్చవలసిన అవసరమేర్పరచినది. నేను రాజీనామా ఇచ్చినదానిని అంగీకరింపవలసి మీరు కోమెగారికి ఉత్తర విషయము తెలియుచున్నది. మీరు పత్రికాధిపతియై నన్ను నేను నాపదవికి రాజీనామా ఇచ్చుటకు సంతోషముతో అంగీకరించెదను చెప్పియుంటిని. పత్రిక వాటిని సందర్శించున కాక ఇతర విషయములపై గాజీనామా ఇచ్చవలసివచ్చినందులకు సంతసింపుచున్నాను. ఇది పత్రికా సంపాదకీయ పత్రిక సంబంధించిన విషయముగ నేను ఈ విషయములను నిర్ణయించుటకు ఆసానియేమనువాటి తెలుపుచున్నాను.

కె. యం. పాణికురు

[ఈ ఉత్తరప్రత్యుత్తరములన్నిటికి జర్నలిస్టు ఆసానియేమనువారికి పాణికురుగారు పంపుచు ఈ విషయమై ఆలోచించుటకు ఒక అసాధారణ సమావేశమును జరుపవలయునని కోరిరి.]

వెలింగటన్ సినిమా
18.6.25 తేదీనాడునుండి 19.6.25 తేదీనాడు వరకు ప్రదర్శింపబడుచున్న చిత్రములు:—
1. ఆదివారములును మధ్యాహ్నము 3-15 గంటల మధ్యనే ప్రదర్శింపబడును.
2. ప్రపంచమును అంతటను చాల ఆకర్షణీయమైన చిత్రములు.
ది ఐరన్ మాన్ కడపటివారము: ఆల్బర్ట్ సెన్సార్ కార్యాలయమున దాఖలుచేసినది. పాపానము గల పిశాచములరాజు

బెజవాడ మోతేహాల్లో
21-6-25 ఆదివారము
శ్రీ నాట్యసభ (అమెయ్యోస్) తెనాలి
ప్రతాపదుర్దీయము
యంగంధర, ముల్ రాల్ రాల్ శ్రీ గోవిందరాజు పిచ్చినాడు. వెంకటసుబ్బారావుగారు యల్. యమ్. యన్. పేరిగాడు:—కొవ్వరకోట రంగారావుగారు
N. B. T. Seshachari B. A. Dr. G. V. Subbarao
Pleader, Conductor. L. M. & S. Secretary
శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటక సమాజం ఏలూరు
శనివారం ఏలూరు 20-6-25
పాండురంగా సినిమా హాలులో
ద్రాపది
నాటకము ప్రదర్శించుదురు.
M. N. ROW, Zamindor,
& PROPRIETOR.

మిక్కిలి సులభము
ఒక మంచి భీమాకంపెనీని కోరుకొను మిక్కిలి సులభము. గొప్ప ఆస్తులను నుంచి తాకట్టు కింద దామకొనినట్లు. తక్కువరేటు ప్రీమియమ్, విశ్వయముతో నిర్వహించుట. ఎంతైనా ఆఫ్ ఇండియాలో ఈ రెండును ముఖ్యవిషయములు. వివరములకు ఈ దినపత్రికాసముదాయము వ్రాయుచు:—
[వ్రాంచి సెక్రటరీజు, ది ఎంపైరు ఆఫ్ ఇండియా లైఫ్ అన్యూరన్స్ కంపెనీ, లిమిటెడ్, పోస్ట్ బాక్స్ నెం 237, (నెం 2) మద్రాసు.

భారతి

బెండుచేయబడిన సంపుటములు

అందముగాను, గట్టిగాను, సగముతోలు నిండుకాళ్ళతో 6 సంచికలు
ఒక్కొక్కవాల్కుము చొప్పున బెండుచేయబడినవి.

1924 సం! జనవరి మొదలు జూన్ వరకు 6 సంచికలు	బెండుకట్టిన సంపుటము	4-8-0
1924 సం! జూలై మొదలు డిసెంబరు వరకు 6 సంచికలు	డిటో	4-8-0
1925 సం! జనవరి మొదలు జూన్ వరకు 6 సంచికలు	డిటో	4-8-0

ఈ సంపుటములు కావలసిన సొమ్ము మణిఆరరుగ పంపుచూ దగ్గర నున్న రైలుస్టేషన్ పేరు వ్రాసిన రైలుపార్శులుగా పంపుదుము. తపాలో పి. పి. ద్వారా పంపిన ఖర్చులు ఎక్కువ అగును.

విలాసము :-

భారతి పత్రికా కార్యాలయము,

నెం. 7, తంబుకెట్టిపిథి, మద్రాసు.

బంగారు వెండినగలలో

ఏవి కావలసినను మావద్ద సిద్ధముగా నున్నవి

మాకు చిన్నవి పెద్దవి అను వ్యత్యాసము లేదు. కష్టము నులభింపు అను భేదములేదు. పెద్దవాడు వచ్చినను చిన్నవాడు వచ్చినను భగవంతుడు వ్యత్యాసముండదు ఎంతకాలము గడిచినను మాదిల్లుతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన ఆప్పటి బజారుధరముట్టి వైక విచ్చెదము. అద్దరిచ్చిన తృప్తికరముగా లేనిచో, నాణ్యముక నగలు యిచ్చెదము లేక వైకము కావలసినను తిరిగి వాప సిచ్చెదము. పవరం బంగారును సీనువెండికి పూచీనిచ్చెదము. యంత తెలుపనేల! మా కాతాదారులకు తృప్తికలిగించుటయే మా ముఖ్య ఉద్దేశము. 172 ఫుట్టుల విచిత్రమైన క్యాటలాగు రు. 1-0-0

ఇదివరలో మాప్రదర్శనశాలకు రానివారు ఒకదఫా రాగోరెదము.

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టికంపెనీ

నగలవర్తకులు, 25, హైబాబాదురోడ్డు, మద్రాసు.

మిక్కిలి
మేల్కొనకము

తగిన ధర

చాలకాలమువరకు
మన్నును

కాతాదారులకు మాయండు గల సమ్మకమే

మాఖ్యాతికి పునాది వంటిది

లాంపులు, గ్లాసుసానుములు, గాస్ లైట్లు, ప్రిముస్ ప్లాలు, కల్లరి
మొదలగు వాటిని

మేము నేరులో తెప్పించుచున్నాము

దయచేసి వచ్చి మాప్రదర్శనశాలను చూడుడు

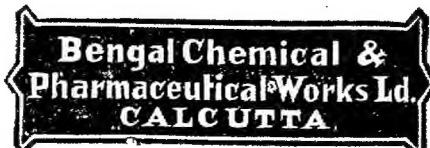
THE MADRAS GLASSWARE TRADING Coy.,
ESPLANADE — MADRAS

అశ్వగంధి | అశ్వగంధిచే తయారుచేయబడిన సంజీవి.

బలహీనమైన నరములకు, దుర్బలమైన మెదడుకు, బలములేని కండరములకు,

ఈ అమోఘమైన ఔషధము శతావరి, బల, తల్మఖానా, గ్లిసెరొఫాస్ఫేటులు, ఇతర మామూలు ఓషధులుచేర్చి తయారుచేయబడినది. అందుచే కలిగిన దుర్బలత్వమునకు ఇది తప్పక మంచిగుణ మిచ్చును

ఇది రహస్యమైన ఔషధముకాదు.
కావలసినవారు వ్రాసిన ఔషధము
సూత్రముకూడ తెలుపబడును.

అపరాధ పరిశోధన శాఖోద్యోగులే బందిపోటు వేయుట

ముద్దాయాలు రిమాండునం దున్నారు

రంగూను, జూన్ 17:—అపరాధశాఖతొలుక డిప్యూటీ యిన్ స్పెక్టరు ప్రొఫెసర్-సార్వేంట్ల యంగ, గస్తీచేయు సార్వేంట్లు, హెడ్డు కానిస్టేబులు గులామ్ హమ్మదు, యిద్దరు వార్డరులు, మరియిద్దరు నిన్ను అరెస్టు చేయబడిరి మే 30-వ తేదీ రాత్రి సుమారు 8 గంటలకు ప్రేక్షకురీతియందు నివసించుచున్న బోగ మవారల యింటిలోనికి బోయి నగలు నాణ్యములు వీరలు దోచికొనిరి. రొక్కములు నగలును యిచ్చినయెడ పడుపువృత్తి నవలంబించిన బోగమువాండ్రను అరెస్టు చేసెదమని బెదరించి 199 రూపాయలు రొక్కమును గొన్నినగలును దీసికొనిరి. నగల విలువయెంతో దెలియదు. నగలు తాకట్టుపెట్టబడిన హుళులందు దొరకెను. ఈవార్త పోలీసు కమిషనరునకు దెలియగ నే విచారణ చేయబడెను. దొంగలను గుర్తించుటకు అవసరమై జన్రీటు సమక్షమున పోలీసు శాఖసహజేతు! చేయబడెను. దీనికి ప్రతిఫలముగ పోలీసు ఉద్యోగులలో సహితముగ పద కొండుగురు ముద్దాయాలు రిమాండునందుంచబడిరి. జూన్ 26 వ తేదీ నాటికి విచారణ పూర్తయినవరకును ముద్దాయాలు పోలీసు రిమాండునం దుండెదరు (అ. ప్రె.)

జూదగానిని బట్టుకొనబోయిన

కనిస్తేబునిబొడుచుట

అనుమానముపై పోలీసు ఒకమనుష్యుని

అరెస్టుచేసిరి

బొంబాయి జూన్ 17:—మాస్టిఫ్రక్క రోడ్డునందు గస్తీమీదనున్న కనిస్తేబు జూదగాని నొకని అరెస్టు చేయబోగ, వాడు కనిస్తేబును గస్తీతో బాడిచెను. పోటు చేగలిగిన రక్తప్రవాహము చేతను బాధచేతను కనిస్తేబులు జూదగానిని వదిలివేయగా వాడు పారిపోయెను. చావు బ్రతుకులలో కనిస్తేబు అనుపత్రికుండున్నాడు.

అనుమానముపై వారొక మనుష్యుని అరెస్టుచేసిరి. అనరెస్టుచేయబడిన వానిని అనుప్రియందున్న కనిస్తేబు గుర్తించెనని తెలియుచున్నది. (అ. ప్రె.)

వర్ష పాతము

సిమ్లా, జూన్ 17:—పడమటి సంయుక్తపరగజాబుల తూర్పుపంజాబు, ద్వీపకల్పమునకు ఆగ్నేయమందును వానబల మగుచున్నది. కాని ఉత్తరదేశపు ఆగ్నేయభాగమందును వాన తగ్గెను. దక్షిణబర్మా, వాయవ్యభాగపు సంయుక్తపరగజా, తూర్పు, పడమటిపంజాబు, ఉత్తర రాజపుత్రస్థానము, తూర్పు మధ్యరాష్ట్రములందు సర్వత్రసామాన్యముగ వర్షము గురిసెను. ఉత్తరబర్మా, బెంగాలు, ఒరిస్సా, చోటా నాగపురం, కొంఖణము, మలబారు, ఉత్తరమదరాసు తీరమం దచ్చటచ్చట సకృతుగ వర్షించెను. అస్సాము, గజరాజు, పడమటి మధ్యరాష్ట్రము, దక్షిణ హైదరాబాదు, మైసూరు, మదరాసున కాగ్నేయమందు స్వల్పముగ వాన పరిసెను.

పోర్టుబెయరు, టావాలు 1, క్యాపూర్ 1½, అక్కాబు 2, భామో 4, కాత్మబజారు, కలకత్తా 1, మైమెనుసింగ 2, సాగరుదీవి, వైనుపురి 1½, మిరటు 2, మసోరీ 1, చక్రటా 1½, భారంపురం, అంబల్లా 2, ఢిల్లీ 1½, సియాకోట 3, జగదల్ పురం 2, నాగపురం, హనుముకొండ ½, మచిలీపట్టణము లందు 1 అంగుళము వానగురిసెను.

సూచన:—ఉత్తరకొనయందును డక్కనుయందును వర్షపాతము విజృంభించవచ్చును.

డిల్లీ, జూన్ 17:—నిన్నటి నుండి యిచ్చట గురిసిన వాన రెండు అంగుళముల కంటె అధికముగ నుండును.

(అ. ప్రె.)

శ్రీధననామ సం శ్లోకము న బాగి శ్రీవారము
(జూను 16. మంగళవారం)

పక్షిపక్షాళి

ఎం. వి. సుబ్రహ్మణ్యం, ఐ. సి. ఎస్., అసిస్టెంటు కలెక్టరు గారిని పశ్చిమ గోదావరి అసిస్టెంటు కలెక్టరుగా మార్చిరి.

వ్యా. వాలసుగారి తరపున మకరాను ప్రాజెక్టునందు జి. ఎచ్. వి. జాక్సనుగారిని నియమించిరి.

వ్యా. సర్. సి. వి. కమరస్వామిగారి నెలపునందు డి. బి. సి. వి. చిత్తూరుగారిని ప్రాజెక్టుజిల్లాగా నియమించిరి.

జి. టి. బోనుగారు ప్రభుత్వ ఆ కళాళి కార్యదర్శిగా తిరిగి వచ్చుచుండుటచే ఆతిథిస్థానే పనిజేయుచున్న కార్యదర్శి జి. వి. ప్రాసాదగారిని తిరిగి డిప్టీ సెక్రటరీగా మార్చిరి.

డిప్టీ సెక్రటరీగానున్న ఎ. సి. వాపెలుగారిని చీఫ్ సెక్రటరీపలు స్వేచ్ఛలు మార్చితిమి నియమించిరి.

జి. టి. బోనుగారిని బెంగళూరునుండి గాగానే కలెక్టరు ప్రభుత్వ ఆర్థిక కార్యదర్శిగా నియమించెదను.

సీలము జిల్లా జడ్జి ఆర్. హెచ్. కాప్టెన్ గారిని గుర్తిలో నివారణ కర్తగా నియమించిరి.

మదరాసు స్టాంపుకాజు కోర్టు జడ్జిగానున్న ఎ. వెంకటరామయ్యగారిని కడపజిల్లా జడ్జిగా నియమించిరి.

మరికాళి

కృష్ణాజిల్లా కైకలూరు తాలూకానుందు ఆచార్యులూ నున్న పాపల రత్నంగారికి, విశాఖపట్నంజిల్లా భీమనిపట్నం నందున్న బాసవప్రసాదగారికి వివాహ సర్టిఫికేటులిచ్చి అధికార మొనగబడెను. బాసవప్రసాదగారికి పెండ్లిచేయించు అధికారము గూడ బసంగబడెను.

వ్యాపకాళి

హెచ్. ఇ. విలియము గారిని నార్త రేంజి పోలీసు డిప్టీ ఇన్స్పెక్టరు జనరలుగా నియమించిరి.

కె. యస్. రాజగోపాలయ్యంగారిని కడప డిప్టీ నూపరిండ్లెంటుగా నియమించిరి.

సి. ఇ. స్వీయగారిని కృష్ణాజిల్లా నూపరిండ్లెంటుగా నియమించిరి.

ఎ. ఆంధ్రమానుగారిని అమలాపురంలో బెంచి మేజిస్ట్రేటుగా నియమించిరి.

ఈ దినం పేర్కొనబడినవారిని ఒకటవ తరగతి మేజిస్ట్రేటులుగ నొనర్చిరి:—

బొక్కనం వెంకోటరావుగారు, బల్లారి. సి. తిరు వెంకట ముదల్యారు, బల్లారి. మహమ్మదు ఇస్మీలు సాహేబుగారు కర్నూలు. చింతల చెరువు ఇన్నయ్యరెడ్డిగారు, కర్నూలు. మాదిరెడ్డి గణపరావు నాయుడుగారు, తూర్పుగోదావరి. బల్లారి. రామయ్యగారు మహమ్మదు షేర్ షాహేబుగారిని భాజిగా నియమించిరి.

మదరాసు నగరము, మహమ్మదీయేతర ప్రతినిధిగా ఆర్. మదనగోపాలనాయుడుగారు కాసర పభక్త ఎన్నుకొనబడిరి.

రిజిస్ట్రాళి

ఎరకలం సుబ్రహ్మణ్యయ్యరు సుందరమయ్యరు డిప్టీ కలెక్టరుగారిని నెల్లూరునుండి విశాఖపట్నంమార్చిరి. ఎల్. వేదాంత రామయ్యగారిని నెల్లూరు వేసిరి.

స్థాంక స్వపరిపాలనాళి

ఎల్. ఆంధ్రప్రసాదుగారిని అనకాపల్లి మునిసిపల్ కలెక్టరుగా ప్రభుత్వమువారు నియమించిరి.

చిత్తూరు జిల్లాబోర్డు ఉపాధ్యక్షునిగా సి. మునిస్వామి శెట్టిగారు ఎన్నుకొనబడిరి.

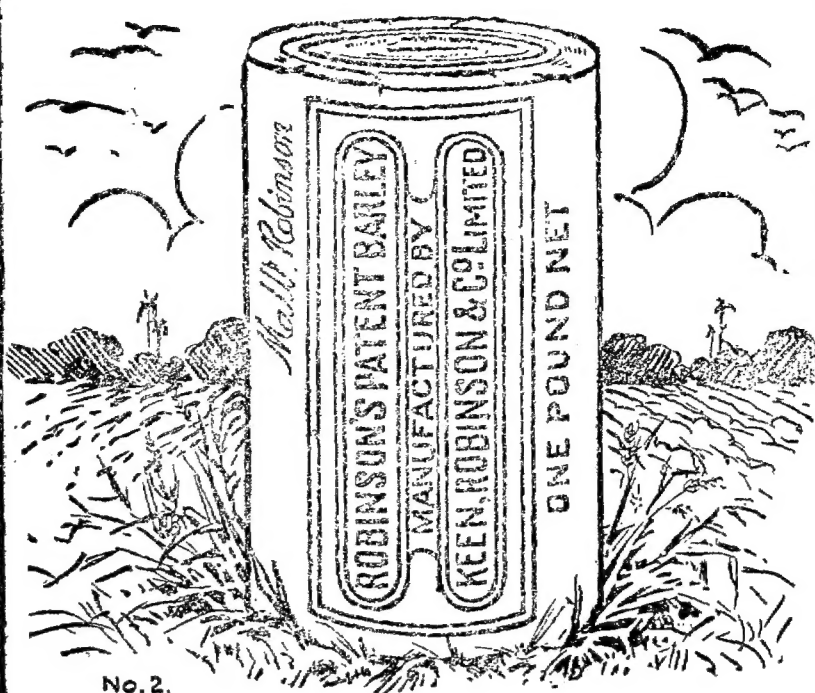
గుంటూరుజిల్లా బోర్డు సభ్యులుగా వి. నారాయణ స్వామి రెడ్డిగారు ఎన్నుకొనబడిరి.

గుర్తితాలూకాబోర్డు అధ్యక్షునిగా కామయ్యపాలుగారు ఎన్నుకొనబడిరి.

నెల్లూరు జిల్లాబోర్డు సభ్యునిగా బి. పెరుమాలునాయుడుగారు ఎన్నుకొనబడిరి.

తెలంగాణ మెయింట్ తాలూకాబోర్డుసభ్యులుగా పెన్నుకొనబడిరి:—ఆర్. వెంకోటరావుగారు. ఆదినారాయణ రెడ్డిగారు, వెంకటరెడ్డిగారు ఎ. బాపిరెడ్డిగారు జి. పెద్ద వెంకటరెడ్డిగారు, కె. హనుమంతరావుగారు, నారాయణ

రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్ల

No. 2.

మిక్కిలి బాగ్ లతో కాస్త్రువమృతమైన పక్షిధోషులు, వైద్యపరిపాలన మైన కోడలు చేపినకరుచాత నివృత్తగా

రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్ల

మానవజాతికి నిజముగా శ్రేష్ఠమైన పక్షిధోషులను చేరినది. దిక్షకలులు విమర్శ రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్లతో తగినచేయబడిన గా, జివి తేక అల్పాచారము తిసుకొనుచుండి వారికి మంచియు గలుగుటచే గాక తప్పక విక్రయ పాలు ధారాళముగా యివ్వగలుగుదురు.

ఇతర యే ఆచారమున తీర్చిదిద్దబడు తేక తనవల్ల వ్యాధిగ్రస్తులకు దుష్పరిత రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్లతో తగినచేయబడిన గంజిగాని తేక అల్పాచారముగాని శ్రేష్ఠమైన ఆచారము.

జ్యోమచే బాధపడు చున్నట్టి వారు రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్లతో చేయబడిన గంజిని పుచ్చుకొనిన ఆది గక్కువను, కడుపుకు చల్లనమునిచ్చుట వారికి తెలియును. మూత్ర పరిపాలన మైన వ్యాధులు తేక చేసిన పరిపాలన మైన వ్యాధులు గలవారికి రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్లతో తగినచేయబడిన గంజి కంటే శ్రేష్ఠమైన ఆచార మెట్టియును లేదు.

వేసవి కాలమువందు మంచిగడ్డ, కొంచము నిమ్మరసము చేర్చి తిసుకొనుటకు తగినది. అయితే ఆది రాబిన్సన్ "వేటెంటు" బార్లగా నీ యుంజవరెను. పలుమారు నీరునున్నచుతో కలప బడి, మలముగానున్న పెరట్ బార్లని వాడుటను మానుడు.

వరప్రసాదము

రెడ్డిగారు, సి. రంగారావుగారు, ఎల్. వెంకటవారపుగారు, పంజీవరెడ్డిగారు, అన్నయ్యగారు, లక్ష్మీనరసప్పగారు, జి. రామిరెడ్డిగారు, ఆర్. సిద్ధనగారు, రెడ్డి నుబ్బయ్యగారు బసవగారు, దొడ్డగారు, ఎ. నారాయణరావుగారు రాజమండ్రి తాలూకాబోర్డు అధ్యక్షునిగా పోకల గోవిందరావు నాయుడుగారు ఎన్నుకొనబడిరి.

విద్యాళి

గిండి ఇంజనీరింగ్ కాలేజీయందు. ఎల్. దొర కాజయ్య దుగారిని ప్రొఫెసరుగా నియమించిరి.

రాజమండ్రి ఆర్ట్స్ కాలేజీ ప్రెసిడెంటు స్థానమునందు తాత్కాలికముగ విస్సా అప్పారావుగారిని నియమించిరి.

బల్లారి విద్యాసంఘమునందు సభ్యునిగా జానయి బి ఇస్మీలు సాహేబుగారిని నియమించిరి.

విశాఖపట్నం ప్రధానోపాధ్యాయుని మిశు ఇప్పీమేరి బసవగారిని విద్యాళి డిప్టీ డైరెక్టరుగా నియమించిరి. ఆమె స్థానమున మిశు ఎడితు, విని ప్రెజు గారిని నియమించిరి.

రా. సా., ఆర్. క్రీష్ణరావు బాన్స్ గారిని ప్రభుత్వ పరీక్షల కమిషనరు కార్యదర్శిగా నియమించిరి.

ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో ప్రొఫెసరు జానమా లేగారిని ప్రభుత్వమువారు టూరిస్టుబోర్డునందు నియమించిరి.

వ్యాపకాళి

జిల్లామునపలుకు మార్పు:—ఎల్. నరసింహంపంతులుగా రిని యెల్లూరునుండి నార్కరావుపేట. (2) కట్టమంచి భాస్కర రెడ్డిగారిని నార్కరావుపేటనుండి మదనపల్లి

AMRUTANJANA

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము.

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము

దాసుగారి భార్య కీదిగవ తంలివార్తపంపబడెను. —
 ఇతర హిందూ దేశముతోపాటు హైందవ వాణిజ్యసంఘ
 సభవారుగూడ దాసుగారి యకాలమరణవార్తను విని దుః
 ఖించిరి. నాయకత్వము వహించుటలోను ఆత్మత్యాగములోను
 నిర్వాణశక్తిలోను అసామాన్యమై తెలివితేటలు గనబరచిన
 దాసుగారు మరణించుటవలన దేశమునకు తీరని కొరత వాటి
 ల్పడింది. హిందూదేశమునకు శ్వాయముగా రావలసిన రాజకీయ
 ప్రతిష్ఠలన్ని సరిపొందించుటకై యెడతెగని కృషి, సలిపినందువల
 న అతని పరిత్రాసమును ప్రజల మనస్సునందు చిరస్థాయిగా
 నిలిచియుండును. మీ దుఃఖపరమమున యీసంఘమువారు

తమ మనఃపూర్వకమైన యోధాత్వము మీ కంపుచున్నార.

విరోధమాసెల్లా

అధ్యక్షుడు.

బొంబాయి నిమ్న హాలు వారుమాడ జానుగారి భార్య కిట్లె యొక సంజేమున నంపిరి. (అ. ప్రె.)

లాహోరు, జూన్ 18:— లాహోరు మైఖేల్స్ స్టా యనాదిసంఘమువా రొక సభజేసి దానుగారి మరణమునకు దుఃఖమును దెలుపుచు ఒక తీర్మానమును గావించిరి.

లాహోరు హ్యునిసిటీవల సంఘమువారుమాడ ఓదార్పు తీర్మానము నొకదానిని గావించి దానుగారి గౌరవాధ్యము మ్యునిసిటీవల కార్యాలయములను పాఠశాలను మూసివేసిరి.

(అ. ప్రె.)

లక్నో, జూన్ 18:— చాల పాపులు మూసివేయబ డెను. ఇండియన్ క్లబ్బులన్నియు నిన్నటిదినమున మూడివేయ బడెను. ఇచ్చటనున్న బంగారీసంఘము రెండును ఒకవారము వివములవరకు మూసివేయబడును. (అ. ప్రె.)

కరాచీ మ్యునిసిపాలిటీవారి తీర్మానము

కరాచీ, జూన్ 18:— నిన్నరాత్రి కరాచీ మ్యునిసి టు సంఘమువారి దిగువ యోధాత్వ తీర్మానమును గావించిరి. కలకత్తా సిటీ మేయరును హిందూజేత భక్తాగ్రగణ్యులలో నొక రునునగు సి. ఆర్. దానుగారి య కాల మరణవార్తను విని యీసభవారు దుఃఖించుచున్నారు. ఈయనను పోగొట్టుకొ నుటవలన హిందూజేతము ఉన్న తాదర్శములు ఆత్మత్యాగములో కూడుకొనిన దేశభక్తి గలవానిని పోగొట్టుకొన్నది. దేశమాత కొరకొనర్చిన త్యాగములకై దేశబంధు చెల్లెళ్ళును ప్రేమతో జ్ఞాపకముచుకొనబడును.

తమ హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి నీకన్వసముయ మున నీసంఘమువారు దానుగారి భార్యకుటుంబములకును కల కత్తా కార్యకేవల ప్రజలకును యిచ్చుచున్నారు.

ఈ తీర్మానముయొక్క నకలు దానుగారి భార్యకును కలకత్తా కార్యకేవల వారికిని పంపబడునెను. (అ. ప్రె.)

ఆధయంకరుగా రిట్లుచెప్పిరి

నాగపూరు, జూన్ 18:— మధ్యరాష్ట్రముల రాష్ట్రీ య స్వరాజ్యపక్షమునకు అగ్యుత్తుడైన ఆధయంకరు యం. యల్. పి. గా రొకరితో మాట్లాడుచు దాను గారినిగూర్చి యిట్లుచెప్పిరి:— తిలకు మహాశయురి వలెనే స్వరాజ్యపక్షమునకును హిందూజేతమునకును మిక్కిలి యవసరమైన సమయమున దా నుగారు పనిపోయిరి. వీరి మరణమువలన జాతికి సంభవించిన నష్టము నెదుర్కొనుట మిక్కిలి కష్టము. అయినను దానుగా రొనర్చిన త్యాగమున దేశమునకై ఆనాగోగ్యసమయమందు గూడ చేసిన నీవయు నిష్ఫలములు కాకపోయేనేని హిందూ జేతము చివరవరకును తన యాదర్శముకొరకు పూనికతో నిలి చి పోరాడి గెలిచి తీరును. మన కామన శరీరము దక్కకపో యినను స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడై ఆత దారంభించిన పోరాట మును నిరంతర దీక్షతో సాగించి యెట్టి యిక్కట్టులనైన నెదు ర్కొని కడతీర్చబాలినయెడల వారి యాత్మను మనతోడనే నిల్పుకొన గలుగుదుము. ఎట్టి ప్రతిఫలమును గోరక తనయొ క్క డే మమైననుసరకునొక మాతృదేశము కొరకు ప్రాణముల ర్పించిన దానుగారి గౌరవ కీర్తులు చిహ్నాలుగా నిల్చుగాక. ఆ నహమమును హిందూజేతముకొరకే బ్రతికి హిందూజేతము కొరకే ప్రాణము లర్పించెనని యెవ్వరు చెప్పజాలరా? మానా యకుడు మృతి జెందినందున దుఃఖించుచున్న న ఆతడు వశవన చొటునుండి ప్రారంభించి ఆతని పనిని తుదముట్టించి దాను గారి నామము చిరస్థాయిగా నిలుచుటలు చేయుటకు ప్రతిపక్షకొనుచున్నామని హిందూజేత శత్రువు లందఱును తెలుసు కొందురుగాక. (అ. ప్రె.)

* * * *

ఆంధ్ర రాష్ట్రమున సంతాపము
బరంపురం (గంజాం)

భారతమాతపుత్రతత్వమును, మహాత్మునకు మడిభుజము ను, నిరంకుశప్రభుత్వమున కంకుశప్రాయము నగు దేశబంధు చి త్రరంజనదానుగారి అకాలమరణమువలన తీరనినష్టము కలిగి నందున బరముపురంపేరలు దుఃఖమునుద్రమున మునిగిపోయిరి. దానుగారి అత్యుత్తమ శత్రువుడు కాంతి నొసంగుగాత యని కొరయ దానుగారికుటుంబమువారికి సానుభూతిని దెలుపుచు న్నారు. అని నేడు శ్రీయుత మల్లాది కృష్ణమూర్తిగారు బరం పురమునుండి తంలివార్త నంపిరి.

రాజమహేంద్రవరము

నిన్న 18వ తేదీని చింతాచణి నాటకశాలలో బ్రహ్మ శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహంపంతులుగారి అధ్యక్షతకొండ మిక్కిలి గొప్ప బహిరంగసభ జరిగినది. ఆంధ్రరాష్ట్ర పితా మహులగు న్యాయపతి మల్లాధిరావుపంతులుగారు దుఃఖమునకు మగు తీర్మానము నాసభలో నుపపాదించిరి. కందుల లక్ష్మీపతి (జ్యేష్ఠమిత్రుడు), కందుల వీరరాఘవస్వామి (స్వ రా జ్య పక్షము), రాయినాపాటు మాదిరెడ్డి వేంకటరత్నంపాయుడు (స్థానిక జ్యేష్ఠమిత్ర నాయకుడు), దేశబంధు చిత్తూరి సుబ్బ మ్మగార్లు యీ తీర్మానమును అనువదించుచు సంగ్రహోపన్యా సముల గావించిరి. ఇట్టి విషయసమయమున ప్రవానాయకులు డివికేటల గొప్ప దురదృష్టము. దానుగారిత్యాగ మపార మని వారు నుడిచిరి. దానుగారు ముగియులగని యిది అధ్యక్షు డనెను. దానుగారి మరణమువలన దేశమునకు గొప్పనష్టము క లిగిన దని అన్నిపక్షములవారునుగూడ విచారించుచున్నారని రాయినాపాటు వెంకటరత్నం పాయుడుగారు నుడిచిరి. దేశ బంధు దానుగారు ప్రారంభించినపనిని నెరవేర్చుచు బాల్వెరు స్వామిగారు సభ్యులను కోరిరి. అని స్వకీయవిలేఖరి నేడు తంలివార్త నంపెను.

బెజవాడ

నిన్న దుకాణములన్నియును మూయబడెను. శ్రీయుత కామనాని లక్ష్మయ్య చాదరిగారి అధ్యక్షతకొండ మిక్కిలి గొప్ప బహిరంగసభ జరిగినది. అంతకు పూర్వము పురపాలక సంఘసభగూడ జరిగినది. ఈ రెండు సభలలోను దేశబంధు దానుగారి మరణమునకు సంతాపమును సానుభూతిని తెలుపు నట్టి తీర్మానము లామోరింపబడెను. అని స్వకీయవిలేఖరి నేడు తంలివార్త నంపెను.

* * * *

ఆంధ్ర స్వరాజ్యపక్షమున కధ్యక్షుడైన అయ్యదేవర కాశేత్వరాయగారు ఆస్పాసియే పెడు ప్రెస్సున కీసందేశము నంపిరి:—దేశబంధు దానుయొక్క మరణమునుగూర్చి వచ్చిన ఆక స్మాత్తువార్తను విని ఆంధ్రదేశము మిక్కిలి చింతించినది. ప్రస్తుత సమయములలో నింతకంటె గొప్ప విపత్తుండబోదు. దానుగారు మరణించుటవలన నిరంకుశాధికార వర్తమునకు భయ కారణమే పోయినది. వారు మొదలుపెట్టినపనిని మరింత సంఘే భావముతోను ఉత్సాహముతోను సాగించుట మిక్కిలి యవ సరము. (అ. ప్రె.)

ఏలూరు

నిన్న మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు దానుగారి వార్తలి చ్చటికిచేరి పట్టణమంతటిని దుఃఖనిమగ్నము చేసినది. వెంటనే గాంధీమహావీర్యులయమును కాంగ్రెసు కార్యాలయమును మూ సివేయబడెను. సాయంకాలము 6 గంటలకు పురమందిరమున సభ జరుగునని కాంగ్రెసుసంఘమువారు నోటిసునంపిరి. అన్నిపక్ష ములవారును వచ్చియుండిరి. శ్రీయుత నంబూరి తిరునారాయణ స్వామిగారు రధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీయుతులు గరికపాటి మల్లాధి ధానులు, వెల్లకి కృష్ణమూర్తి, మణికోండ సత్యనారాయణ కా ప్రియ, బులుసు నరసింహం (వకీలు) దుగ్గిరాల కృష్ణమూర్తి గా ర్లు కీర్తిశేఖరుల నాయకునియొక్క జీవితచరిత్రనుగూర్చి త్యా గమునుగూర్చియు మాట్లాడిరి. ఈదిగువ తీర్మానము లేకగ్రీవ ముగా నామోరింపబడెను.

ధ్వంధ్య ప్రభుత్వమును నాశనమొనరించునని తాబూనిన పత్రికను నెరవేర్చుకొని దివంగతులైన దేశబంధు చి త్రరంజన దానుగారి మరణమునకు ఏలూరు పేరలు తమ దుఃఖమును దెలుపు చు వారి యా త్మ కు కాంతి చేపారవలెనని భగవంతుని ప్రార్థించుచున్నారు. దుఃఖనముద్ర ములో మునిగియున్న కీర్తిశేఖరు కుటుంబమున కీసభవారు తమ హృదయపూర్వకమైన సానుభూతిని బంపుచున్నారు.

(తంలివార్త)

చీరాల
దానుగారి నిర్వాణము

జూన్ 16:— మాగ్రామ స్వరాజ్య నాయకులలో నొకరగు ఊటుపూరి రామయ్యశ్రేష్ఠిగారు నిన్నటిరాత్రి ఒం గోలునుండి వచ్చుచు మద్రాసునుండి వచ్చువారివలన సి. ఆర్. దానుగారి మరణమును విని సంతాపమును బొందినవారై చీరా లలో దిగగానే రామనగరనందున్న ఆంధ్రరాష్ట్రగారికి కలు రంపిరి. రాత్రియే వారివలన గ్రామమున చాల భాగము తెలిసి నది. నేడు శ్రీరామయ్యశ్రేష్ఠిగారును పట్టాభిరాములుగారును జనాభా సేషిమాంగును లేగ్ సా హెబుగారును, సిద్దిసాహె

బుగారును వర్తకవంతులు వారికి శ్రీవారి నిర్వాణమును గురించి తెలిపి దుకాణములను మూయించిరి. నేటి సాయంత్రము సభలు భజనలు శ్రీవారి ఆశ్రితాంతికై జరిపెనగు. ఈపురజనులు శ్రీ దానుగారి ఆకస్మిక మరణమునకు చాల విచారమాగా నున్నారు.

(పురవాసి)

రైల్వేకమీషనరు వ్యవటనము

సిల్వా, జూన్ 18:— జూలై 2-వ తేదీని గంచారము నిమిత్తము సిల్వానుండి రైల్వే ప్రధానకమీషనరు బయలుదేరును. బొంబాయికి న్నానతేదీకి చేరును. 5-వ తేదీ మొదలు 11-వ తేదీ వరకు ప్రధానకమీషనరు బొంబాయియుందు ఆరను. ఈకా, మందు యాయన పునహా సందర్శించెదరు. 11-వ తేదీన బొంబాయి వి డ చి 18 - వ తే దీ కి క ల క త్తా చేరు ను. యిచ్చుట 20 - వ తే దీ వరకు ఆరను. ఈసమయమున రాంచీ సందర్శించెదరు. రాంచీనుండి 28 వ తేదీన బయలుదేరు 25 వ తేదీకి సిల్వా చేరెదరు. (అ. ప్రె.)

కీర్తిశేఖరులగు డాక్టరు పి. ఆర్. భండార్కరుగారు

బొంబాయి, జూన్ 18:—హోల్కార్ సంస్థానమునకు ప్రత్యేక పు మంత్రిగ నున్న రావుబహదూరు డాక్టరు ఆర్. డి. భండార్కరుగారు యిందునగరమున 15-వ తేది యందు జనిపోయిరి. సంస్థానమునందు పెద్ద ఉద్యోగములను భండా ర్కరుగారు వహించిరి. భండార్కరుగారు సంస్థానమునకు గావించిన సేవను మెచ్చుకొనుచు నహారాజుగారు ఒక ప్రకటన గావించిరి. (అ. ప్రె.)

అమలాపురం
డిప్యూటీ మునషుల కోర్టు

ఫయలు Os 151/1921

పిటిషనరు:—చూగి రాయప్ప.
కవుంటరు పిటిషనరు 1. చి గ్గం భర్తారామయ్య సా. పుప్పలపల్లం, 2. మాగి రామలక్ష్మమ్మ సా. :ల్లపల్లి, 3. అయి నాపురపు శీతమ్మ సా. రామచంద్రపురం డిస్ట్రీక్టు మునషుల కోర్టు యిలాకా చేరుపల్లి, 4. మాగి వెంకటనరసింహం మయిన రయినందు గార్డియను పిటిషనరు, 5. చిక్కం శత్యనారాయణమూర్తి సా. పుప్పలపల్లం, 6. దినానబహదూరు చిత్తపు వెంకటచలము పంతులుగారు సా. రాజమండ్రి, 7. చిక్కం మరాచంద్రుడు సా. పుప్పలపల్లం, 8. ఈశ్వరమ్మ సా. డిటో, 9. యా నూరన్న దానామయ్యనుండు చనిపోయినాడు. 10. యా వెంకటరత్నం సా. పుప్పలపల్లం, 11. యా రామ స్వామి సా. డిటో, 12 యా సత్తిరాజు, 13. ఈ చందమున నాయుడు.

12, 13 మయినర్లు అయినప్పు టిల్లి సంగ్రహరాలు రామాయమ్మ.

యా నెంబరు 1 ప్ర. డి. ఆగు పిటిషనరు కోర్టువారి జడ్జిమెంటు రివ్యూ చేయించునని పిటిషను దాఖలుచేసినాడు సదరు పిటిషనుపైని కోర్టువారు కవుంటరు పిటిషనరులకు నోటీసులకు పుత్తవ్వచేయించినారు 1 వకటన కవుంటరు పిటిషనరు మాత్రం వకీలుద్వారా ఆప్టియరయ కవుంటరు దాఖలుచేసినాడు శక్తిైన కవుంటరు పిటిషనరులు నోటీసులు రిటనులు చేయలేదు గనుక కోర్టువారు సదరు రివ్యూ పిటిషను సంగతి సర్వత్రా తెలిసేలాగున ప్రచురపడుతూ డెయిలీ ఆంధ్రప్రతిక 2 యిన్యా లలో ప్రచురించునని పుత్తవ్వచేసినారు. సదరు పిటిషను డి 26-6-1925 సంగ్రం తేదీని బాయివా అయియున్నది. సదరు తేదీకి పై కవుంటరు పిటిషనరులు హాజరు కవుంటరులు దాఖ చేసుకొనిన యేడవారల పోక్షమందు పిటిషను విచారన చేయబడెను.

చేరి వెంకరశాస్త్రి,
ప్రీడరు.
అమలాపురం.

కీర్తి శేషులగు చిత్తరంజన దాసుగారు పత్రికాభిప్రాయములు

శ్రీ పద్మ

అట్లా గారు, జూన్ 18:— దాసుగారు మేధా సంపన్నుడు. సమయోచిత యధికారి యెడతెగని పట్టుదలతో పనిచేయగలవాడు. దానమనందరూపానాన్యదు, కష్టములకోర్కీ పని నెరవేర్చగలవాడు. దేశ స్వాతంత్ర్యముకొర కాతడు శ్రేయశాలిని పని చేయు. ఆతని యభిప్రాయములు సర్వముగా మారుచున్న పను యనగాదే యితడు మరణించుట భారత జాతియొక్క దురదృష్టము. (ఆ. ప్రె.)

రంగూను తైమ్ము

గాంధీగారివలెనే దాసుగారును ఉన్నతాదర్శము కలవాడు. ఒకప్పుడతని యొక్క చేయి ఆతని దేశభక్తికి విశేషమును గూడ జయించు సుంకును. ఆనామాన్యమైన మేధా సంపన్నతయు నెడతెగకుండా కృషి సలుపు సృభావమును గలవాడగుటచేత రాజకీయములందు ప్రత్యేకముండే దాసుగారు గొప్ప కీర్తిని సుపాదించిరి. దాసుగారున్నత భావములతో స్వార్థ పరత్వమును వీడి పనిచేసినవాడు. నారి కొంతకాలము బ్రతికియున్నట్లయిన దేశముయొక్క రాజకీయ విముక్తి కెంత పాటు ప్రయోజనాతో పునరుజ్జీవును. ఎన్ని దోషములున్నను దాసుగారు భావతీయులలో గొప్పరాసు.

కేటి సంపాదకీయ శాఖలో నీ పత్రిక యిట్లను చున్నది:—దాసుగారు ముంబయిచ్చునో నుండగా మరణించిరి. ఆతనికోర్కీ లన్నియు నెరవేరలేదు గాని ముందు సంతతివారికి ప్రోత్సహము కలిగించు తనచేతును మాత్రము విడిచిపోయినాడు.

రంగూను నెడెటు

దాసుగారి మరణముతో స్వరాజ్యపక్షములో ఆత్మార్థము జేసుకొని పనిచేసిన వాయవ్య పోయినాడు వివాద కరమును తనపక్షములను విడిచి మరయెట్లు పనిచేసినను దాసుగారి కీర్తి మరంత తొచ్చి దిశాంతరములకు వ్యాపించి డిడి. ఎంకదేశమున లాయరుగా సహాయముచేసే ప్రతిష్టలు సంపాదించి దాసుగారు గాంధీగారు మార్గము ప్రకటించిరి. కాని గాంధీగారు తన బోధనలవలన సభ్యుల నాకర్షించుచుండ దాసుగారు తనయొక్క పద్ధతులనే నమ్ముకొని వాటిపైనే ఆధారపడి యుండిరి.

రంగూను కెయిలీ న్యూసు

పంజాబ్ దేశమునకు కలిగినవ్యక్తులు చెప్పనలవిగాదు. హిందూ దేశములోని ముఖ్యమైన రాజకీయ గొణిముల ముంపుకు కాపరితేతుండ పోయెను. హిందూదేశమంతయు బెంగాలును బర్మాయును దుఖినాగరమున మునిగియున్నవి. దాసుగారు ప్రపంచము సంతటికిని కదిలికను కలిగించెను- వివరన, దాసుగారు భారతమాత కేలము హిందూదేశమునకు ముత్రమేగాక తూర్పు పడమర ఉత్తర దక్షిణములలో జూధలందు చున్న జాతులన్ని మాడి యేర్పడవన్న సంయుక్త జాతులకు మాతృ చిహ్నమును సూచించుచున్నది. అని చెప్పుచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

తైమ్ము ఆఫ్ ఇండియా

బొంబాయి, జూన్ 18:—దాసుగారు మరణించుటలన భారత రాజకీయరంగమునుండి మహావ్యక్తి యొకటి పోయినట్లెనది. ముందు సంకతివాదు భరితములను మాత్రమే లెక్కగొంగరు గావున యితని వ్యక్తియొక్క గొప్ప తనమును సజు చేయుటయు. దాసుగారు తనతన్ను తేలికేటు లన్నింటిని రాజకీయములలో ప్రవేశపెట్టుటయు దాసుగారు తప్ప చేసేయుండవచ్చును. కాని వారి యుద్దేశమును గమనించి గుర్తించినట్లయిన ముందు మెచ్చుకొనక తప్పదు. ఈ క్రితసామర్థ్యములను నమ్ముకొని అపొంకానమున నిలిచు రాజకీయములలో దిగలేదు. హిందూదేశమొత్తమునకు త్యాగమే మూలమరియు త్యాగమునకు గొప్ప విలువగలదనియు నమ్ముటలవలననే దాసుగారు రాజకీయములలోనికి దిగిరి. హిందూదేశ కేటెనునకు త్యాగము చేయుటలో మిక్కిలి తేజ భగవంతునికి త్యాగమున్న ప్రతిగావున దాసుగారి ననుకరించుట మరొకప్పుడ కలదగు యెదోధియను త్యాగమును గల్పవలెను. (ఆ. ప్రె.)

నాయకుల అభిప్రాయములు

బొంబాయి జూన్ 18:— అన్ని పక్షముల నాయకులను దాసుగారి మరణమునకు తమ దుఃఖమును వెల్లబుచ్చిరి.

సర్ పురుషోత్తమ దాసు భావూరుదాసుగారి డిట్లు చెప్పిరి:—పంజాబీయ సంరంభములో నిటువంటి సమయమున దాసుగారు మరణించుటలన కలిగినలోప మింతటితో తీరునదికాదు. మానవజాతిసంరంభమునకు దేశబంధుదాసు అభివృద్ధి మార్గముల గలదియు కటుదిట్టములు గలదియు నైన బలమునివ్వ గలవాడు. అసహాయోద్యమము క్షీణదశలో నన్నప్పుడు దాని కొక శ్రాత్తమార్గమును గవరచెను. నిరంతరభారవర్తమును ముదగజమునకు సింహ స్వప్రయములు కలిగించిన హుయడు. కడచిన రెండు సంవత్సరములనుండియు లిట్లు పంజాబీయనుకు చేరునకు మాత్రము ప్రభుత్వ యున్నను దేశబంధువే ముఖములేని మాంధా కయై యేలెను.

దాసుగారి యకాలమరణములన ప్రజాహిత జీవనము దిగి వహాన్యక్తి యొకటి పోయినదనియు హిందూదేశమునకు గొప్పనష్టము సంభవించినదనియు యం. ఏ. జి. గారు చెప్పిరి.

దాసుగారి మరణములన తిగిలిన చెల్లెలుండి భారత జాతి కొలకొనజాలదు. ఫరీదుపురములోని యువశ్యాసము వారి ధైర్యమునకు నిదర్శనము. ఆదియే వారి తుదిసందేశ మై నది. అని సోమలు రిఫార్మరు సంపాదకుడు కె. నటరాజన్ గారు చెప్పచున్నాడు.

నిరంతరభారవర్తమునకు బలీ యాయులడిన దాసుగారి మరణమునుగూర్చి హిందూదేశము దిలపించుచున్నదని ఒరిస్సాకు తెలుపుట భవనానందదాసు యం. యస్. ఏ. గారు చెప్పచున్నాడు. (ఆ. ప్రె.)

దాసుగారి భార్యకు సంపాదన యోదాహ్వనసందేశమును. లాహోరు, జూన్ 12:— దాసుగారి భార్యకు నిన్న టిడినయన లాహోరునుండి యెన్నియో సానుభూతి సందేశములు పంపబడెను.

మాలానాజాధుర అలీఖానుగారు కలకత్తా “ఫార్మర్స్” పత్రికకీట్లు సందేశములిరి:—దేశబంధు మరణమునకు నిర్విణ్ణుల మైతిమి - ఆ తనితో హిందూమహమ్మదీయ సఖ్యమున కా ధార మును మ్రోంద ప సా తంత్ర్యమునకు జలమును పోయివి. వారి కుటుంబమునకు నా మనఃపూర్వకమైన యోదాహ్వనము.

పంజాబు భిల్లారథు సంఘమునకు జేసరలు పెక్కుటర్కీయై న అబ్దుల్ రహీమాన్ గాజీగా రీడిగువసందేశమును దాసుగారి భార్యకు పంపిరి:—దాసుగారు మరణించుట వలన మ్రోంద పరాజకీయ రంగము నుండి పులి తొలిగిపోయినది. పంజాబుమహమ్మదీయులందరి తరపునను నాహ్మదయపూర్వకమైన యోదాహ్వన సంగీకరింపవలెను.

పంజాబు కాంగ్రెసు సంఘముయొక్క వర్కింగుమిట్టి వానలూరునీచందుగారియొటివద్ద ఆవరసభను గానించి యీ ఖివ విధమున తీర్మానించిరి:—దేశబంధు గారి యకాల మరణమున కీ సంఘము వారు దుఃఖించున్నారు. వారిపృథివలన కలిగిననష్ట మింతలోతీరునది కాదు. ఈసంఘము దాసుగారి భార్యకును వారి కుటుంబమునకును తనసానుభూతిని బెంప నిచ్చగించుచున్నారు. పంజాబంతయు మితోపాటు దుఃఖింపుచున్నది.

పాతకాలు కళాశాలలన్నియు కీ|| శే|| దాసుగారి గౌరవాగ్గము నిన్న మూయబడెను. (ఆ. ప్రె.)

భిన్న పక్ష నాయకుల సభ

నిన్న వెలువడిన ఎంగుయిండియా పత్రికలో మహాత్ముడువ్రాసిన ప్రధానవ్యాసము.

భిన్న పక్ష నాయకుల సభను సురల జరుపవలెనని కొందరు నాకునూచింది. భారత కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘమునుగూర్చియు నాకు ఒక్కటే అభిప్రాయముకలదు.

జి.బి. సర్ మహమ్మదుమహ్మీ, పండితుడనమోహన మాలవ్యా, లాలాబజపతిరాయి, రై|| హ|| క్రినివాసశాస్త్రి, సర్, నరేంద్రనాథు, సి. బై. చింతామణి, దాక్టరు సుప్రకాశ్ మున్నగువారును ఛాందీ ప్రభాహ్మజేతాపక్ష నాయకులను కొందరూ అట్టిసభను నేను ముఖ్యముగాజరిపించెదను. డిల్లీలో భిన్న పక్ష నాయకులసభ జరిగవచ్చుటికిని యిప్పటికిని ఎవరికిని ఆభిప్రాయములు మారలేదనియే నేను నమ్ముచు నున్నాను.

స్వరాజ్యమునుగూర్చి ఆలోచించుటకయినచో హిందూనామ ముదీయ సమస్యయేని సభలో కలహము ప్రారంభమును. అన్ని పక్షములవారును కాంగ్రెసులో చేరుకొని చేయుటకైనచో ముందుగా భారత కాంగ్రెసుసంఘ సభను జరుపవలసియైండును. నూతన విధానమునుగూర్చి మొదట కాంగ్రెసువారిలో ఏకాభిప్రాయములు కలిగినగాని తక్కిన పక్షములవారితో ఆలోచించుట నిష్ఫలము. కేవలము నూలుమరతును గూర్చి మాత్రమే చర్చించుటకైనచో మనపని యింకను తేలికయేయగును. ఈ ఒడంబడికను ఆమోదించిన స్వరాజ్యపక్షమువారే ముందుగా ఆలోచింపవలెను. ఆఒడంబడిక స్వరాజ్యపక్షమునకును నాకును జరిగినదిగాని స్వరాజ్యపక్షమునందలి వ్యక్తులకును నాకును మాత్రమే జరిగినదిగాదు. నేనుమాత్రము వ్యక్తిపరముగనే ఆమోదించితిని. ఐనను నాఅభిప్రాయముల నామోదించు వారికందాకిని ప్రతినిధిగాగూడ నేను తేలిపివలసివలెనను తప్పులేదు. స్వరాజ్యపక్షమువారు సమ్మతించినగాని కాంగ్రెసులో శ్రాత్తగా నే నేదనినిగూడ ప్రారంభింపను. కావునను చాలమరతును రద్దుపరచవలెనని స్వరాజ్యపక్షమువారు కోరుకొనెల వెంటనే వారటుల తీర్మానము చేయవచ్చును. పిమ్మట భాగతకాంగ్రెసు సభలోగూడ టిట్టి తీర్మాన మమోదించబడిన నూలుమరతును కులధముగా రద్దుపడగలదు.

కాంగ్రెసులో నేనొక అనామకుడనైతిని నే నెరుగుదును. నూలుమరతులు మున్నగు పెక్కు విషయములలో విద్యాధికులను దేశీయులను నాభావములు బాత్రిగా సరిపడలేదనిగూడ నే నెరుగుదును. విద్యాధికులే కాంగ్రెసు సభ నేర్పరచిరిగాన వారే ద్రానిని వశపరచుకొని పద్ధతిని నిర్ణయింపవలెను.

కొత్తిగనో గొప్పగనో పామరజనుల ఆదరమును నేను బడయగలిగినని నేను తలచుచున్నాను. కాంగ్రెసు వారితో యిష్టాగోష్ఠి సంభావనలవలన నాభావములను వారికిని దర్శన పూర్వకముగ తెలిపి ఒప్పించగోరదనేగాని ఓట్లవలన నాపంతమును నొగ్గించుకొనుట నాఅభిప్రాయముకాదు. ఓట్లయిచ్చువారు ఆనేక మొగమాటములను బట్టి యిచ్చునరుగాని వ్యాయమని నమ్మియే యిచ్చురు. పామరజనులకు స్వతంత్రకీర్తి కల గవంతపక్షము పలుకుబడి గలవారి యిష్టానుసారమే వారు పనిచేయుచుందురుగాన అట్టివారి ఓట్లపై నాధారపడట ఆన్యాయము. స్వరాజ్యపక్షమే విద్యాభివృద్ధిలో హెచ్చుచుంది ఆదరమును బడసియున్నదిగాన నూలుమరతును వారు రద్దుచేయగోరవలె నేడే రద్దుచేయవచ్చును. నే నేమియును అభ్యంతరము కలిగింపనుగాని కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షుడుగానుండినడిపించుటమాత్రము నేనంగీకరింపజాలను. ఇప్పుడు త్రివిధనిర్మాణకార్య ప్రచారమును చేయుటకు తప్ప మరెంతలనుగూడ నాకు క్కలేదు. అమాడును నెగ్గిన నాకదియే స్వరాజ్యము. అవి నెగ్గినచో స్వరాజ్యము సాధ్యమేయగును. కావున విశాలభావము గల వారను బడువారికి రావాసంకుటకు నేను ఒప్పుకొనుటయే కర్తవ్యమును.

కాంగ్రెసును వదలిపోందు

అని దేశముఖుగారునుడివియేయున్నారు. అటులచేయవలెననియే నెరుక నేను గట్టిగా ఆలోచించితిని గాని అదిలాభకరముకాదు. ప్రజలవిశ్వాసమునందు నాయకులకు సమ్యకమున్నంత కాలముతడు తనదాధ్యతను వదలిపోగూడదు. ప్రజలే నాయకునికి విశ్రాంతిసాగనంపవలెను. అట్లుగాక తొందరపడి దేశసేవను విరమించినచో ప్రతికూలమును దేశీయులకు ఆ కమగు యిబ్బందిని కలిగించిన వారగుచు అని మహాత్ముడు గారు నుడివినవాక్యములు సమంజసములని నేనుగూడ తలచుచున్నాను. ప్రజలకు నాపైవిశ్వాసము కలుగువరకును నేను దేశసేవనుచేయుచునేయుండవలెను. విచ్చి ముగా నారంభించినదేశసేవను యితరులు ఆజ్ఞాపించినంత మాత్రమున వదలిపోవుట కులభసాధ్యముకాదు. గాని యివిషయమును గూర్చి దేశీయులు భాగుగా ఆలోచింపవలెనని ధైర్యముగా దేశముఖుగారు నుడివిరి. అటుల నేను వదలిపోవలెనని కోరువారు నాపద్ధతులపై తమకుగల నిరసనభావమును ప్రజలలోగూడ కలుగజేయవలెను. చెల్లి నికానికి బంగారు పూత పూసినను విలువకలుగు నటుల నాపద్ధతులు సరిగావని దేశీయులు నిశ్చయించినచో నాకు మహాత్ముడను తోకను వారు తగిలించిననుగూడ నాభావముల కధికమగు విలువకలుగజాలదు గాన నాపద్ధతులను తిరస్కరింప గోరువారికి నానుహాత్మ నాను మెంతమాత్రమును అభ్యంతరకరము కాగూడదు.” (ఎం. కే. గాంధీ ఎంగు యిండియా 18.6.25) (ఆ. ప్రె.)

బర్మాపాద సంఘముల కాన్ఫరెన్సు

స్వీట్, జూన్ 17:—బర్మా రాజకీయ అధికారుల తాలూకా పాదసంఘముల కాన్ఫరెన్సు యూనైటెడ్ కేదీన మాండలి నగర వాస్తవ్యులగు డివి సయదాగారి అధ్యక్షత క్రింద స్వీట్లో జరిగెను. దేశీయండు దయాగుచేయబడుచున్న వస్తువుల నువ్వయోగించవలయుననియు ఎద్దుమాంసాహారము పరిత్యజించవలయుననియు వికసన్మొగ్గుగ నుండవలయుననియు అధ్యక్షోపన్యాసమును సభ్యుల నుద్బోధించెను. పిమ్మట కాన్ఫరెన్సు నిర్విఘటనముగా ముగియబడినది.

శాసనసభ బహిష్కారవాదుల సమావేశము

బర్మా సంఘములయొక్క జనరలు కాన్ఫరెన్సు సందర్భం గుర్తుకొని పార్టీకాఖ్యయొక్క కాన్ఫరెన్సు 15-వ తేదీన భువనగిరియందు బర్మాపాద సంఘముతో బాటు జరిగెను. పాదసంఘ సమావేశము పాద సభ్యులకు మాత్రమే సంబంధించినది. పొంగుప్రభుత్వంపార్టీ కాసనసభ బహిష్కారవాదుల సమావేశము.

అమెరికాయందు పట్టభద్రుడైన సోధిన్ గా రధ్యక్షుని వహించెను. ఆతయములను సోవేట్ కనువరుసటియు ఆచరణ యోగ్యమైన కార్యక్రమమును అవలంబించవలయుననియు, సంఘీభావము యందుకొర కావశ్యకమనియు అధ్యక్షుడు చెప్పెను. పాదసభ్యులకు అభిప్రాయములకు విరుద్ధముగ యావిషయమును చరించవలసి అధ్యక్షుడు వాక్కుచెప్పెను.

కాన్ఫరెన్సు కాన్ఫరెన్సుకు యు. టున్ హల్లాగారు, యు. చిట్టపేంగు, యు. పుగార్ కుమార్ తన మధ్యను నడిచిన విషయముల నెరింగించి మొదటి వారిద్దరును ప్రమాణములను గౌరవించిరి. గారని చెప్పెను.

సమావేశము జరుగుచున్నది.

పొంగు ప్రభుత్వంపార్టీయందు భేదాభిప్రాయములు బయలుదేరుటచే, బర్మా సంఘములయొక్క జనరలు కాన్ఫరెన్సు యు. టున్ హల్లాగారు స్వీట్లోయందు దీక్షాస్వరస్సును సమావేశమిచ్చిరి. బర్మా సంఘములయొక్క జనరలు కాన్ఫరెన్సు కాసనసభ బహిష్కారవాదులను పాదసభ్యులకు తరపు ప్రాతినిధ్యము వహించుచున్నది. యు. చిట్టపేంగు, యు. పుగార్ కుమార్ వారి వారి అనుచరులతో మేము జూన్ 26-వ తేదీన మాన్యుయందు సమావేశమును జరిపెదరు. (ఆ. ప్రె.)

వేలం ప్రకటన

కృష్ణాజిల్లా బెజవాడ తాలూకాలో సాతు వల్లూరు యస్టేటు వకటన పార్కులోని బాడ్లపాడు గ్రామము తాలూకా యాదిగువ ప్రదహరింపబడిన యస్టేటు స్వంతకమతం మామూలు పల్లంభూములు నజరానాకు 1925 వ సంవత్సరము జూన్ 23 వ తేదీ వరకు 12 గంటలకు బహిరంగముగా వల్లూరు గ్రామములో తిరిగి వేలం వేయబడును. యాభూములకు య 1 కి రు 11-0-0 చొప్పున శిస్తున్నన దరు శిస్తుమాద రివాజ ప్రకారం సెప్పులున్న ప్రతిసంవత్సరము క్రయ దారు యస్టేటుకు చెల్లించవలసి వుంటుంది. పాట పాడవలచిన ప్రతివారున్ను పాటపాడుటకు ముందుగా నెం 190 కు రు 50 లున్నా నెం 293/2 వ నెంబరుకు రు 100 లున్నా ధరావతు కట్టవలయును. మిగతా వరతులు పాటకాలమందు తెలియ చేయబడును.

మామూలు పల్లం

నెం 190-య 11-0.3 శిస్తు య 1 కి రు 11-0-0 293/2 28-90

39.98

సాత్ వల్లూరు ఎస్టేటు, వి. శివసుబ్బారావు
1 భాగము, మేనేజరు ఆఫీసు మేనేజరు
కోర్టుఆఫ్ వార్డు, మచిలీపట్నము. 17-6-25,

గుత్తిక్షార్థపు పోలీసుదళ

నియోజనము

విచారణ ప్రారంభము

ముగియుటకు 15 దినములు పట్టవచ్చును

వందలకొలది సాక్షులు విచారించబడనుండుట

(మా ప్రత్యేక ప్రతినిధినుండి)

గుత్తి, జూన్ 18:—గుత్తి తాలూకాయందు శిక్షార్థపు పోలీసుదళ నియోజనమును గురించి ప్రభుత్వమువా గుత్తిపు జేసిన విచారణ సందర్భమున గుత్తియందు గొప్ప సంచలనము వ్యాపించియున్నది. ఈవిచారణను జరుపుటకు నియమింపబడిన ఆర్. హెచ్. కోర్ట్ ట్రిబ్యునల్ డెంగులూరుమీదుగా బొంబాయి ఫాస్టు ప్యాకెంజనునందు దీయుదయముననే గంటల కరుదించిరి. జిల్లా కలెక్టరు ఉపేంద్రపాణిగారును మరికొందరు అధికారులును రైలు స్టేషను వద్ద కోర్ట్ ట్రిబ్యునల్ గారి కావ్వన మొసగిరి. కాన కోర్ట్ ట్రిబ్యునల్ గారు గుత్తియందు, లండను విషయ అధికారియగు రెవరెండు ఎఫ్. ఎం. స్పిత్సగారి గృహముందు బసజేపెదనని తెలుపగా కలెక్టరుగారు వారిని తన మాటారు కారునందు స్పిత్సగారి గృహమునకు గొనిపోయి నదలిపెట్టిరి.

ఈవిచారణ సందర్భమున దాదాపు 200 మంది సాక్షులు విచారించబడుదురని తెలియుచున్నది. సరిగా విచారణ జరుగ వచ్చినపుడు ఈసంఖ్య చాలవరకు తగ్గవచ్చును. కాని విచారణ ఆధము 15 దినములవరకు సాగునని అధికారులు తలచుచున్నారు. విచారణకు సాక్షులను దీసికొని వచ్చుటకు సానిక ప్రభుత్వోద్యోగులు చాల యరుగు గు పనిజేయుచున్నారు. జిల్లా పోలీసు నూపరింపెండెంటు ఎఫ్. ఎ. వివపుగారు, డిప్యూటీ ఇన్ స్పెక్టరు జనరల్ ఆఫ్ పోలీసు ఆరు కే. టి. ఫిల్మనగారు, ఇదివర కీ ప్రాంతమున డిప్యూటీ పోలీసు నూపరింపెండెంటుగ పనిజేసిన కే. రాజగోపాల అయ్యంగారు మొదలగు అధికారులందరు నీసందర్భమున గుత్తికి జనదొందిరి. శిక్షార్థపు పోలీసుదళము అనవసరమున వారిపక్షమున దిలిచిరి. కేసీపెట్టిగారు మొదలగు వారు చాల పట్టుదలతో పనిజేయుచున్నారు. సర్. కె. వి. రెడ్డి నాయుడుగారుగూడ నీసందర్భమున నీయుదయము మదరాసు నుండి గుత్తి కరుదొందిరి.

విచారణ బహిరంగముగనే జరుగును. కాని ఎచ్చట జరుగునో ఏయే కాలములందు జరుగునో ఇంకను నిర్ణయింపబడలేదు. విచారణాధికారియగు కార్మిసీగారు, విచారణను ప్రతిదినమును ఉదయము 7 గం|| మొదలు 1 గం|| వరకును మధ్యాహ్నము 4 గం|| మొదలు 6 గం|| వరకును జరుపునెడల ననుకూలముగ నుండునని యభిప్రాయపడుచుండెను.

విచారణయందు జిల్లా యధికారులు, శిక్షార్థపు పోలీసు దళావశ్యకతను గురించి తెచ్చు సాక్ష్యము మొదలు విచారించబడును. అటుపై ప్రతికూల పక్షపు సాక్ష్యము విచారించబడును.

వజిరిస్థాను జిల్లా ముఖ్యపట్టణము

బన్నునగరమునకు మార్పబడును

అలహాబాదు, జూన్ 18:—వజిరిస్థాను జిల్లా ముఖ్యపట్టణము బన్నునకు మార్పుటకు అధికారులు యోచించుచున్నారని వైసీయ ప్రతి: చెబుచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

పంజాబు వార్తలు

దేవాదర్శ్య సంవర్ధన విచారణ సంఘము

ఢిల్లీ, జూన్ 17:—పంజాబు దొంగనముయొక్క విద్యాకాఖి మంత్రి దేవాదర్శ్యభివృద్ధికి గావింపవలసిన యేర్పాటులను జేయుటకు నియమించిన సంఘము జూన్ 22-వ తేదీన సమావేశమగును. గవర్నరు కార్యక్రమమును ప్రారంభించును. బలాయంపబడిన కన్వీను సి. ఆర్. (ప్రభుత్వాధికారి) నే జోబుస్వాంత్ర్యవైస్వప్రాయమునకు అధికారులు నడుపుటకు కర్మలు సి. యల్. పోర్టుగారు నియమింపబడిరి. (ఆ. ప్రె.)

మదరాసు విశ్వవిద్యాలయ

పట్టప్రధానోత్సవము

ఆగస్టు 20-వ తేదీన జరుగును

సర్ మరెకూట్సు ట్రాటరుగారు పట్టభద్రులకు

హితబోధ గావించెదరు

ఉదా: మండలము, జూన్ 18:—మదరాసు విశ్వవిద్యాలయ పట్టప్రధానోత్సవ సమయముందు పట్టభద్రుల నుద్దేశించి ఉపన్యసించవలసినవని మదరాసు ఉన్నత న్యాయస్థానపు ప్రధాన న్యాయమూర్తియగు సర్ మరెకూట్సు ట్రాటరు గారిని గవర్నరు కోరెను. న్యాయమూర్తి అందుల కంగీకరించెను. పట్టప్రధానోత్సవము ఆగస్టు 20-వ తేదీయందు జరుగును. గవర్నరు అధ్యక్షత వహించును. (ఆ. ప్రె.)

పునహాళికు ప్రదర్శనము

బహుమతు లొసంగబడుట

పునహా, జూన్ 17:—పునహా కంటోన్మెంటు శిశు వారసందర్శనమున శిశుప్రదర్శనము నేటి సాయంత్రముందు వెట్టు ఎండు పిసీమాయందు జయప్రదముగ జరుపబడెను. అన్ని మరములశ్రీయును శిశువులతోవచ్చి హాలు నిండివేసిరి. సుమారు ఎనుబదిమంది కమిటీ దరఖాస్తుచేసిరి. దరఖాస్తులు న్యాయాధికారులకు వియస్సునుబట్టి విభజింపబడెను. బహుమతుల నొందుట కర్తులైన తల్లులకు గవర్నరు భార్యయగు విల్సన్న గారు యోగ్యతాపత్రములను బహుమతులను యిచ్చెను.

బహుమతిహుతి తా

మొదటి గ్రూపు—ఆరు మాసములవరకును - ఎరెకోవిలి యం సాండస్సు, మొదటితరగతి బహుమతి సర్టిఫికేటు; మార్గరెట్టు జోహాడికన్, నగదుబహుమతియందు మొదటిది; గుణపారి సోపమ్, రెండవనగదు బహుమతి

రెండవ గ్రూపు — ఆరు నెలలు మొదలు ఒక సంవత్సరములవరకు — చారిస్సావ్రెగాంబా, జోనుయీకేగార్లు మొదటి తరగతి సర్టిఫికేటు; మరొకమరియువార్లు, మొదటి నగదుబహుమతి; దుస్సానాదు వాగ్మిని, రెండవ నగదు బహుమతి.

మూడవగ్రూపు — ఒక సంవత్సరము మొదలు రెండు సంవత్సరములవరకు—కమల, మొదటి నగదు బహుమతి; కాంతా ఇమ్ చందు, రెండవ నగదు బహుమతము.

నాల్గవగ్రూపు — రెండు సంవత్సరములు మొదలు మూడు సంవత్సరములవరకును — గుల్మె అస్సాందియరు, మొదటి బహుమతి సర్టిఫికేటు; అనంతరత్నన్, మొదటి నగదు బహుమతి, హావాస్సేయర్, రెండవ నగదు బహుమతము.

నోరుహాహాగారు బొమ్మలాయును జూపిన త్వరత కార్యక్రమము పూర్తిగ గావింపబడెను. (ఆ. ప్రె.)

వర్షపాతము

ఢిల్లీ, జూన్ 16:—సరిహద్దు రాష్ట్రపు కొండలవరకును వర్షపవనములు వ్యాపించుచున్నది. వర్షపవనము ద్వీపకల్పముందు బలమగుచున్నది. కాని ఈకాన్యభాగముందు బహిషముగనున్నది. తూర్పు పంజాబు, ప్రక్కనున్న జిల్లాలయందు వేడి మామూలుకంటె తక్కువగుచున్నది. తూర్పు బర్మా, ఉత్తర పంజాబు, తూర్పు మధ్యయండియా, దక్షిణ హైదరాబాదు లందు సామాన్యముగ సర్వత్ర వర్షించెను. సరిహద్దు రాష్ట్రము కీకాన్యమున, తూర్పు మధ్యరాష్ట్రములు, కొంకణము, మళయాళము, మదరాసున కాన్యము, మదరాసున కత్తూరిమందు వర్షసాగుటవల్ల గురిసెను. బెంగాలు, సంయుక్తరాష్ట్రము కాన్యము, పంజాబునకు నైరుతికియందు, ఘాట్ నగము, పడమటి మధ్యరాష్ట్రముందు స్పష్టముగ వర్షము గురిసెను. క్యాపు 1, ఆక్యయావ్ 1½, మాండలి 4, లాపియో 3, మేమూ, చిల్ గాంగు 2, కటకం 1, బిస్మాయి 2, అంబాలా, ఖుషావ్ 1 చాల్ హాల్, భరటు 3½, సుత్తా, మార్కగోనా 3, హుమయ కొండ 1. తిరుచునాపల్లి, నేలం 1½, బందరు, కోడైకనాల్ల లంగు 2 అంగుళముల వర్షము గురిసెను.

నూచన:—పంజాబునందు వర్షము గురియుట తగ్గవచ్చునట్లు తెలుపగా, ఛోటానాగపురముందు వర్షము గురియవచ్చును. (ఆ. ప్రె.)

అఖిలవక్ష మహానభః :

మ హా త్మ ని ప్ర క ట న ము

య్యంగు ఇండియా పత్రికలో వ్రాయుచు అఖిల వక్ష మహానభగూర్ఖ గాంధీ మహాత్ముడు తమ యభిప్రాయమును స్పష్టముగ చెలిపెను. వివిధపక్షనాయకులను నోరుచో నర్వపక్ష సమావేశమును కూర్చుటకు తన కభ్యంతరము లేదనిరి. కాని యిప్పటి కేంకను అన్ని పక్షములును కలియుటకు అనుకూల స్థితి ఏర్పడలేదని మహాత్ముడు తలచుచున్నాడు. హిందూమహమ్మదీయ ప్రశ్న గూర్చి అనుకూలపరిష్కారము త్వరలో జరుగునని తోచుచు. అన్ని పక్షములను కాంగ్రెసులో చేర్చుటయే యుద్దేశ్య మగుచో అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘ మిందుకు సమావేశమై యోచించవలెను. నూలు చందా విషయమున మహాత్ముడు అడ్డుగ నిలచియున్నాడను నభిప్రాయము కొందరుగలదు. స్వరాజ్యపక్షమువారికిని తమకును మధ్య రాజీ గుదిరియుండుటచే, స్వరాజ్యపక్షమువారు నూలు చందాను తొలగించగోరుచో, తాను అభ్యంతరపెట్ట నని, మహాత్ముడు వెలిబుచ్చుచున్నాడు. అందుచే, మహాత్మునిపై లేనిపోనిదోస మారోపించక, నూలు చందాను దీసివైచుట లాభకరమగునా గాదా యను విషయమును, స్వరాజ్యపక్షమువారు దూరమాలోచించి నిర్ణయింపవలయును. కీర్తిశేషులగు జేశ బంధు దాసుగారు, శాసనసభా ప్రవేశముపట్ల ఎంతటి పట్టుదలజూపిరో, నిర్మాణకార్యక్రమము విషయ మునగూడ అట్టిపట్టుదల గనుబట్టిరి. నిర్మాణ కార్యక్రమాభివృద్ధికి నూలుచందా ప్రోద్బలకర మనుటకు సందియములేదు. దీనిని తొలగించుట వలన, నిర్మాణకార్యక్రమనిర్వహణమునకు ధీరని సప్తముగలుగుట సహజము. నూలుచందాను తొలగించుచో, మహాత్ముడెట్టి మనోవ్యంగిందడు. కాని, కాంగ్రెసును నమ్రుట తమకు దుర్లభమనిమాత్రము మహాత్ముడు వెలిబుచ్చుచున్నాడు. నిర్మాణకార్యక్రమనిర్వహణమే, స్వరాజ్యనిర్మాణమని మహాత్ముడు భావించుచున్నాడు. తన శక్తిసంతతు అందుకై భారబోయదలచుచున్నాడు. కార్యదీక్షపై గల సమ్యక్ము అతనికి బాహ్యప్రదర్శనములందు లేదు. అయినను, తమకన్న విశాలస్వదయము గలవారు కాంగ్రెసు ఉద్యమమును నడుపుటకు, మహాత్ముడు సమ్మతించుచున్నాడు. అందు కవకాశ మిచ్చుచున్నాడు. ప్రజాహితజీవితమునుండి లేచిపోమ్మని,

సతారాసభాధ్యక్షు లగు జేశముఖుగా రిచ్చిన హుకుమనకుమాత్రము మహాత్ముడు లొంగదలంప లేదు. ఏలనన, మనఃస్ఫూర్తిగ నొక కార్యమును తలపెట్టినపిమ్మట, అది న్యాయమయిన దని నమ్మి పని జేయునపుడు, మరియొకరికొర కట్టికార్యమును నడలుకొనువా రుందురా? దేశ సేవ యొకరిహక్కు గాదు. దేశముఖుగారి యభిప్రాయమును ప్రజల మోదించుచో, అప్పుడు తా మొంగతిని గూర్చి విచారించెద నని, మహాత్ముడు చెలిపెను. తనకు గల మహాత్ముబిరుదమును పాటించి, చెడుపద్ధతుల నెవరును అవలంబింపబడలేదని, మహాత్ముడు కొరు చున్నాడు. మహాత్మునివ్యాసము, దేశబంధుదాసు గారి మరణమునకు పూర్వము వ్రాయబడియుండు ను. దాసుగారి మరణానంతరము, మహాత్ముని నాయకత్వమువకు మరింత యావశ్యకత గను పించుచున్నది. ఇరువురు నాయకశ్రేణులు మోయ వలసిన భారము నెక్కడో మోయవలసినవచ్చు చున్నది. వివిధపక్షసంయోగమును మహాత్ముడు గోరినంత గాఢముగ మరియొకరు గోరియుండ లేదు. నాయకసభను కూర్చుటకు మహాత్ముడంత శ్రమపడెనో చదువరు లెరుంగుదురు. హిందూ మహమ్మదీయసమన్యగూర్చి ఏ స మా ధానమును గుదురకపోవుటచే, వ్యవహారము నిలిచిపోయెను. వివిధపక్షములను, వివిధసంఘములను ఏకవేదిక పైకి దీసికొనివచ్చుటకు, మహాత్మునికన్నను సమర్థు లింకొకరు లేరనుట, నిశ్చయము. గాంధీ, దాసుల బోలు మహామహుల త్యాగములు సయితము ఫలింపకుండుటకు కారణమేమి? ప్రజలలో నైకమత్య విహీనతదప్ప వేరుగాదు. దేశమునందు సంయోగము ప్రబలియున్నచో, స్వరాజ్య మీసరికి సుస్థాపితమై యుండెడిది. స్వరాజ్యస్థాపన కవసరమగు, నిర్మాణ దీక్షను అన్ని పక్షములవారును గైకొనుచో, ప్రజల సంకల్ప మతిత్యరలో నెరవేరుననుటకు సందియము లేదు. దాసుగా రిషని కొ న సా గిం ప ను న్న సమయమున, విగతజీవు లగుట దేశదురదృష్టము. గాంధీమహాత్ముని గూడ ప్రజాహితజీవము నుండి యీసమయముననే వెడలగొట్టుచో, భావ్యభివృద్ధి గూర్చి ఆశ ఎంతమాత్ర ముండజాలదు. స్వరాజ్య పక్షమువారి కధిక సహాయము జే సె ద న ని మహాత్ము డిప్పుడు వాగానము జేసి యున్నాడు. ఈ యవకాశమును పోగొట్టుకొనుట భావ్యము కాజాలదు. జాతీయసంయోగమును గుదుర్చుట కతడే సమర్థుడు. అతని యాజమాన్యముక్రింద, దేశము సత్వరాభివృద్ధి గాంచుట సుకరము.

రి జి ష్ట్రే ష ను శా ఖి

1924 సంవత్సరపు రిజిష్ట్రేషనురిపోర్టు జూచిన ఖర్చులుపోగ 12 లక్షలు మిగిలినటుల గనుపించును. అంతకుపూర్వపు సంవత్సరమునకన్న లాభ మధికముగ గలిగెను. ప్రజలెచ్చెడి ఫీజులవలన రిజిష్ట్రే షనుశాఖ లాభము సంపాదించుచున్నది. ఫీజు లిటీ వల హెచ్చుచేయబడెను. ఇట్టిస్థితిలో రిజిష్ట్రేషను ఫీజులను మరిల తొంటిసిటికిగొంపోవుట న్యాయము. ఆనవసరముగ హెచ్చుపన్నులను విధించుట న్యాయముగాదు. ప్రభుత్వశాఖలు లాభమును సంపాదించుట కుద్దేశింపబడలేదు. లాభమును

గడించుచున్నందులకు ఫలముగ, కొద్ది జీతగాండ్ర వేతనములను హెచ్చుజేయుట ధర్మమైయుండెను. ప్రధానపట్టణములో జీతములను అల్ల వెన్నులను వృద్ధిజేసినను, తదితర ప్రదేశములలో నింతకన్న నవసర మధికము గలదు. ఉన్నతోద్యోగుల జీత ములను హెచ్చుజేసెడి చొరవ, స్వజీతగాండ్ర విషయమున గనుపించదు. రిజిష్ట్రేషనులసంఖ్య 100-కి 3 వంతున హెచ్చెను. కాని ప్రతి సంవత్సరమును యిట్టియనుకూలస్థితి యుండునని చెప్ప వీలులేదు. తుపానులు, వరదలు మున్నగువానిచే గలిగెడి నష్టములు, రిజిష్ట్రేషను సంఖ్యలను తగ్గించుట సహజము.

రిజిష్ట్రేషనుల విలువగూడ 100-కి 4 వంతున హెచ్చెను. ఆకారణముచే రిజిష్ట్రేషను ఫీజు లతిశయము జూపెను. సర్పి దరఖాస్తుల సంఖ్యయు నకలుదరఖాస్తుల సంఖ్యయు హెచ్చుదల జూపెను. సహకార సంఘముల తరపున దాఖలుచేయబడిన దస్తావేజుల సంఖ్యయు సర్పిలసంఖ్యయు హెచ్చెను. సహకారోద్యమము ఇంకను అతిశయించు నని ఇన్స్పెక్టరు జనరలుగారు భావించుచున్నారు. కేసులలో ప్రాసిక్యూషనులు జరిగెను. వీనిలో 13 టిలో శిక్షలు విధింపబడెను. ఇన్స్పెక్టరు జనరలు డి. బి. జే. వెంకటనారాయణ నాయుడుగారు రిజిష్ట్రేషను శాఖలో లంచగొండితనమును మాన్పుటకు విశేషప్రయత్నము సలిపిరి. సబార్డినేటు ఉద్యోగులనీతియు ప్రవర్తనమును సత్వరాభివృద్ధి గాంచె నని రిపోర్టు తెలుపుచున్నది. నల్లరు రిజిష్ట్రారులును తొమ్మిదిమంది సబరిజిష్ట్రారులును రిటైరయిరి. ఒక రిజిష్ట్రారును పండ్లెండుమంది సబరిజిష్ట్రారులును చనిపోయిరి. ఒక సబరిజిష్ట్రారు రాజీనామానిచ్చెను. మరియొకరు గుమాస్తాపదవికి తగ్గింపబడిరి. రిజిష్ట్రేషను ఆఫీసుల తనిఖీ చురుకుగ జరిగెననియు నోటీసీయకుండ త్వరితముగ తనిఖీ జేయుటవలన విశేష లాభ ముండు ననియు ఇన్స్పెక్టరు జనరలుగారు చెలుపుచున్నారు. లంచ గొండితనము పూర్తిగ నశించునేని, ప్రజల కుపకాంతి గలుగును.

రైల్వే సమ్మెకట్టు

పశ్చిమోత్తర రైల్వే పనివారల సమ్మెకట్టు, ప్రారంభమై దాదాపు రెండుమాసములు గావచ్చుచున్నది. దాదాపు పదివేలమంది సమ్మెకట్టిరి. ఇంత కాలమునుండియు రైల్వే అధికారులును, ప్రభుత్వమువారును పని వారలను సమాధాన పరచుటకు తగిన చర్య దీసికొనరయిరి. తుదకు ఆంధ్రాసు గారు పోయి పని వారల కష్టసుఖములను తెలిపిననుగూడ వారు పెడచెవిని పెట్టిరి. సమ్మె నెదిరించుటయే, తమ కర్తవ్యమని రైల్వేఅధికారులు చెలిపిరి. ప్రభుత్వమువారు సయితము వీరితో నేకీభవించిరి. తుదకు సమ్మెకట్టిన కార్మికులను పనిలో జేర్చుకొనుట కయినను వీలులేదనిరి. కార్మికుల దారిద్ర్యమును, ఐకమత్యనిహితనను, అధికారులు గుర్తించుటచే, వారిటుల కఠినముగ ప్రవర్తించుటయందు వింత లేదు. కాని, కార్మికులయశాంతి పెచ్చుపెరుగుకొలదియు, రైల్వేపరిపాలనమునకు తీరనినష్టము గలుగునని వీరు గుర్తించుట లేదు. రైల్వే అధి

కారులప్రోద్బలముచే ఏర్పడిన రైల్వేయానియను మొరల నిటుల త్రోసివైచుటవలన, కార్మికుల జేమముతో అధికారులకు ప్రసక్తి లేదని విదితమగుచున్నది. కార్మికులకును యజమానులకును వివాదము సంభవించుచో, సమాధానసంఘము నేర్పరచి వ్యవహారమును పరిష్కరించుకొనుట సామాన్యధర్మము. ఇట్టి ఏర్పాటును ఆంధ్రాను గారు సూచించినను, రైల్వే అధికారుల తంత్రము వలనపడ దనిరి. రైల్వే అధికారుల నిరంకుశ ప్రవర్తనము మిగుల శోచనీయము. ఇట్టి స్థితిలో రైల్వే పని వారలకు శక్తివంచన లేక న హా య ము జే యు ట భారతీయు లెల్లర విధియైయున్నది. రైల్వే పనివారల సంఘపు కార్యదర్శియు ముకుందలాల్ సర్కారుగారు కలకత్తా నుండి ధనము పంపుటకు వాగ్దానము జేసిరి. ఇతరులుగూడ సహాయముజేయుట ధర్మము. కార్మికులు సయితము స్వతంత్రతవన వృత్తుల నవలంబించి నమ్మె ముగియువరకు తమను దాము పోషించుకొనగలుగుచో అంత్యవిజయము గూర్చి భయపడ నవసర ముండదు.

పని లేనివారినంఖ్య

ఇంగ్లండులో పనిలేనివారినంఖ్య నానాటికి హెచ్చిపోవుచున్నది. దాదాపు 13 లక్షలమంది పనిలేనివారు గలరని తెలుపబడినది. గతసంవత్సరమునకన్న 2½ లక్షలు పెరిగెను. ఈ విషయమును గూర్చి కామన్సు సభలో చర్చించుటకు, ఒకరోజును ప్రత్యేకింపవలయు నని, లేబరు పక్షమువారు ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి. ఈ సంఖ్య తెలిపియున్నను ఆందోళనము గలిగించక మానవు. సంఖ్యాభివృద్ధికి కారణమేమి? పారిశ్రామికాభివృద్ధియందు ముందంజవైచిన ఇంగ్లండులో నిట్టి దుస్థితి ప్రబలుటజూడ, పాశ్చాత్యవద్ధతులలో లోపము గలదని స్ఫురింపకమానదు. ఇంగ్లండునం దేమి, యితర ప్రదేశములం దేమి, యంత్రపరిశ్రమలు కొలదిమంది ధనికుల సంపదను వృద్ధిజేయుటకు లోడ్డుడనే గాని, కార్మికులస్థితిని చక్కబరుచుటకు లోడ్డుడనయ్యెను. వ్యవసాయమును, చేతిపరిశ్రమలును ఖీణించుటచే, సామాన్య ప్రజలవలంబింపదగిన వృత్తులు గనుపించుట లేదు. లాయరుజార్జి గారు వ్యవసాయమును పునరుద్ధరింపుడని ప్రజలను హెచ్చరించిరి. కాని వారిహెచ్చరిక సఫలముగాదయ్యెను. కన్నరైల్వేపులు ధనికులు. వారికి బీదలకష్టములు తిన్నగ గోచరింపజాలవు. పనిలేని వారి సమస్యను బాల్కువినుగా రిదివరకు సాధింపజాలక బోయిరి. ఇప్పుడయినను సాధింపగలరని దోచదు. లేబరుపక్షమున కీసమస్యను వదిలిపెట్టుట శ్రేయస్కరము. పాశ్చాత్య పారిశ్రామిక వద్ధతులు తక్కువవును లని తెలచు భారతీయులు, నిజస్థితినిక నయినను గుర్తించి, దూరమాలోచించుట శ్రేయస్కరము.

అస్సాం: కద్దరు

ఆంధ్రానుగారు అస్సాం పరిసీతులను గూర్చి తెలిపిన విషయములను ముఖ్యముగ గమనింపవచ్చును. ఇప్పటికిని అస్సాంనందు దాదాపుగ నందరును కద్దరును ధరించుచున్నారు. 1853 సంవత్సరమున మిల్లుగారు వ్రాసిన రిపోర్టునందు ప్రతి

కుటుంబమునందును నొకరూటుమును మగ్గము నుండెనని దెలిసిరి. ఎవరింటికి వాకే నూలువడుకు వారుగను బట్టునేయువారుగ నుండిరట. అట్టి స్థితి నేడు దొలగిపోయినది. త్రాగుడు, నల్లమందు వాడుక యధికమై కష్టపడి పనిచేసెడియోపిక తగ్గి పోయినది. పనివారల నందరను తేయాకు తోటలోనికి లాగుకొను చున్నారు. తేసిటిత్రాగుడు వ్యాపించినది. గృహపరిశ్రమ లిటుల భవ్వన మగుటకు విదేశీయులపోటియే కారణము. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము తోపాటు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము గూడ సంతరించెనని ఆంధ్రానుగారు చాటుచున్నారు. నేడు ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము ద్వారా రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమును మరల సంపాదించుటకు అస్సాం ప్రజలు కృషి సలుపవలసియున్నారు.

మైసూరుపాఠశాలలు: రాజము

మైసూరునందలి ప్రాథమికపాఠశాలలలో రాటమును ప్రవేశపెట్టవలయునను తీర్మాన మోడిపోయినందులకు చింతించెదము. మైసూరు శాసనసభ్యులు పలువురు తీర్మానమున కనుకూలముగ పోటు జేసినను ప్రభుత్వమువారి రెదిరించిరి. డాక్టరు ప్రజేంద్రనాథ సీలుగారు నూలువడుకుట లాభకరము గాదనియు ఆచరణ యోగ్యముగాదనియు దెలిపిరి. సెకండరీ పాఠశాలలలో మాత్రము రాటమును ప్రవేశపెట్టి పరీక్షించెద మని మైసూరు ప్రభుత్వమువారు సూచించిరి. ఇదియైనను కొంత మేలే. అలహాబాదు మ్యునిసిపలు పాఠశాలలలో నూలువడుకుటను నేర్పు ప్రయత్నము అదృశ్యవిజయము గాంచెనని పండిత జవహరిలాల్ నెహ్రూగారు ప్రకటించిరి. మైసూరు ప్రభుత్వ మయినను తన యభిప్రాయమును త్వరలో మార్పుకొను నని తలచెదము.

లోకమాన్యుని స్మరణచిహ్నము

లోకమాన్యుని స్మరణచిహ్నమును బొంబాయిలోని ఛాపతియందు నెలకొల్పుటకు, ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవని తెలిసికొనుట కెంతయు సంతసించెదము. లోకమాన్యులకు శరీరదానము జరిగినచోటు నతిపవిత్రముగ నెంచవలసియుండగ, బొంబాయిలో నా ప్రదేశముపట్ల శ్రద్ధవహింపకుండుట, పౌరుల యలనత్యమునకు నిదర్శనము. చుట్టును ఆవరణ గట్టుటయ గాక, లోకమాన్యుని విగ్రహమును నెలకొల్పుటకుగూడ, సంకల్పము గలదని తెలియుచున్నది. బొంబాయిపౌరు లందరును సామాన్యముగ నెడలెడి సముద్రతీరము నందు, లోకమాన్యుని విగ్రహమును తిలకించు భాగ్యము కలుగుటచే, స్వరాజ్యవాంఛ ప్రబలు ననుటకు సందియములేదు. త్వరలో సీప్రయత్నము సఫలమగుగాక యని కోరెదము.

బొంబాయి నగరమునకు నీరు సప్లయిచేయు

గొట్టము పగులుట

బొంబాయి, జూన్ 18:—టన్ సాసరస్సునందుండి బొంబాయి నగరమునకు నుంచినట్టి సప్లయిచేయు గొట్టములలో 48 అంగుళముల గొట్టముకంటే పగిలి నగరముయొక్క నీటివనరి కిబ్బంది గలగజేసెను. గొట్టము పగులుటచే ఆప్రాంతమంతయు నీటిమయముయ్యెను. అచ్చట ప్రాణిత్తు నిర్మివేయవలసివచ్చెను. (ఆ. ప్రె.)

గుర్తి అవనపు పోలీసు

చెన్నపురిలో బహిరంగ సభ

గుర్తిలోను చేరువగానుండు అవనపు పోలీసు నియమించుటను గూర్చి విచారించుటకై పక్షిణ ఇండియా లిబరల్ ఫెడరేషనువారి యజమాన్యము క్రింద పౌందర్య పూటులో బహిరంగసభ జరిగెను. రా॥ బి॥ డి. తదితరాలం చెట్టిగారు అధ్యక్షతవహించిరి.

అధ్యక్షుని ఉపన్యాసము

అధ్యక్షుడు ప్రారంభోపన్యాసమునందు గుర్తిలో నీ యదనపు పోలీసు ప్రవేశపెట్టించువలన గడిగిన దుష్టపరిస్థితులను గూర్చి వివరముగాజెప్పి ఆందునుగూర్చి ప్రభుత్వమువారి ప్రకటనము, విచారణకర్తగా కోర్ట్టిగాని నియమించుటయు దెలిసెను. ప్రభుత్వమువారి మాత్రమైన తమవిన్నపము మన్నించినందుకు సంతసము దలిపెను. కాని యాకార్యమునకు పురిగొల్పిన ఉద్యోగులను అఫలమునుండి మార్చవలెనను కోర్కెనుమాత్రము ప్రభుత్వమువారు సరకుగొనలేదు. జిల్లాఅధికారులు ప్రజలను అదనపుపోలీసు ప్రతిహతాద్యయమునందు చేరకుండ నిరోధించుచు కలెక్టరుగారి యశ్చిముటకు ప్రతిహతముగా ప్రవర్తించినవారిని మార్చవలయువారిగా నెంచి పన్ను విధించెద రనియు, భయపెట్టుచున్నట్లు పరిశీలనలన దెలియుచున్నది. మరియూ అదనపుపోలీసు అవసరమని ప్రజలచే ఒప్పించ జూచుచున్నారు. “నేను జిల్లా అంతటకు కలెక్టరును, నాకు సర్వాధికారము గలను. అదనపు పోలీసును నేనే రప్పింపగోరితిని. ప్రజలపై పన్నువిధించుటకు నాధికారముగలదు” అని కలెక్టరుగారి నున్నట్లు తెలిసెను. అతనికి పన్నులనేయు అధికారమే గాని, ఒక్కరినైనను పన్నునుండి తప్పించు అధికారము లేదు. ఇట్టి ప్రచారము నిమిత్తము మేజిస్ట్రేటు కచేరీ నెలపు లిచ్చిరట. సాక్ష్యమును యారీటగా జేసి ప్రజలను భయపెట్టుచుండినచో విచారణసంఘమును నియమించి లాభ ముండదు. కలెక్టరుగారు వారి గమస్తాలుగూడ ఒక పక్షమునకు చెందినవారే. అందుచే వారుగూడ వచ్చి అదనపు పోలీసు నియామకమును బాధ్యులైన ఉద్యోగులను మార్చవలెనని లాభ ముండదనియు ప్రత్యేకోద్యోగితో బాటు మరి యిరువురు ఉద్యోగితరులనుగూడ విచారణ కర్తలుగా నియమింపవలెనని కోరుటకు చేరియుండిరి అని అధ్యక్షుడు దెలిపెను.

తీర్మానము

సి. ఎస్. గురుస్వామివాయుడుగారు పిమ్మట నీ తీర్మానము ప్రతిపాదించిరి.—

గుర్తిలో పరిస్థితుల విచారించుటకై కోర్ట్టిగాని ప్రత్యేకోద్యోగిగ నియమించినందుకు సంతసము తెలుపుచు యీ సభ వారు ప్రభుత్వమువారిని తా మిదివరకు మే 28 లేదీ సభలో గోరియుండినట్లుగా (1) సాక్ష్యములను ప్రోత్సహించి నిజము దాచియుంచుటకు వీలగునట్టి ప్రచారము లేకుంజ అచ్చటి జిల్లా కలెక్టరు యితర ఉద్యోగుల కొందరిని స్థలాలతరములకు మార్చవలెననియు (2) ప్రత్యేకోద్యోగితో బాటు మరి యిరువురు ఉద్యోగితర విచారణ కర్తలను నియమించవలెననియు గూరుచున్నారు.

విచారణ నిష్పక్షపాతముగ జరుగవలెనన్న యీఉద్యోగుల మార్చవలెనని గురుస్వామిగారు చెప్పిరి. తీర్మాన మంగీరింపబడెను. సభ ముగిసెను.

మరమ్మతు చేయబడుచున్న

యిలుగులుట

యజమానుడు యిద్దరు తాపీవాండ్లు చనిపోవుట

బొంబాయి, జూన్ 18:—రెండు చెరువు లని పిలువబడు ప్రాంతముందు నేటి సాయంత్రమున మరమ్మతు చేయబడుచున్న యిల్లు గూలెను. ఇద్దరు తాపీవాండ్లు చచ్చిపోయిరి. మరి యిద్దరకు గాయములు తగిలెను. ఇంటిలో నివసించుచున్న యజమానుడును జచ్చెను. (ఆ. ప్రె.)

గవర్నరుగారికిని వారి సలమహికిని విందుచేయుట

ఉదకమండలము, జూన్ 18:—గవర్నరుగారికిని వారి భార్యకును అసెంబ్లీ భవనముందు 25-వ లేదీ గురువారమునాడు సర్ పి. సి. రామస్వామి అయ్యరు విందు చేయును.

(ఆ. ప్రె.)

కీ॥ శే॥ చిత్తరంజన దాసుగారు.

ఇండి పెండెంటు కార్మిక పక్షమువారి భూరిసంతాపము

లండన్, జూన్ 17:—చిత్తరంజనదాసుగారి మరణమునకు విచారమును దెలుపుచు మోతీలాలు నెహ్రూగారికి ఇండి పెండెంటు కార్మిక పక్షమువారి నేతనలు కవునిలువారు సందేశము సంపిరి. భారతీయులకు దాసుగారు ఉత్తమశాస్త్రజ్ఞులలో నొకరనియు, చాల గొప్పవాడనియు, విశ్వసనీయుడనియు ఇటీవల ఆతడు తెప్పిన సంగతులను బ్రటిష్ ప్రభుత్వము వారు ఒప్పుకొనిరని భారత ఆంగ్లభాషల స్పర్థలు అంతరించుటకు మార్గ మేర్పడెదనియు, భారతదేశమునకు దాసుగారి మరణమువలన గల్గిన గొప్పనష్టమునకు భూరిసంతాపమును జూపుచున్నారనియు భారతీయుల సంపూర్ణ రాచకీయ ఆధిక విముక్తికై మరల పోలుబడిన మని ప్రతిన గ్రామమువారు మనియు తెలియజేసిరి.

జర్నలు ప్యాక్సు

ఇటలీకి భయములేకుండ చేయుట

రోము, జూన్ 17:—ఆయుధ ప్రభుత్వములవారును చేసిన ఒడంబడిక ముగిసి అందరిచేతను ఆంగీకరింపబడునను యుద్ధకృత్యముతో శ్రాంతివారు బెర్లినుకు బంపు ప్యాక్సు ప్రభుత్వ తరమునకు ఇటలీ సమృద్ధినివలెననిగోరిరి. ఇటలీవారు ప్రభుత్వ తరమునిచ్చిరట. ప్రభుత్వము నూచింపబడిన ప్యాక్సు యూరపు కాంతికి ఆధారము నిరాశూటముగ గాజాలనయన దీనివలన గలుగనున్న ప్రతిఫలములను గూర్చి తెలియజేయువరకు తమ తీర్మానమును దిద్దవలసి మునుపన్నాడు. ఇటలీ పరిస్థితుల లాభములను గూర్చి తెలియవరకు తమ నిశ్చయమును దిద్దవలసి మునుపన్నాడు.

బెలియం రాచకీయ సందిగావన

కొయిలివను మంత్రివర్గ మేర్పడుట

బ్రుసెల్స్, జూన్ 17:—క్యాథలిక్ పక్షమునకు జె. విజ పోలేటుగారు శ్రీ శ్రీ కొయిలివను మంత్రివర్గము నేర్పాటు జేసిరి. సాంఘికవాది క్యాండర్వర్డిగారు విదేశాంగమంత్రి. క్యాథలిక్ మతస్థుడు కార్వెగారు ఆధినిదేశముల మంత్రి లిబరలు పక్షములో జేరిన కెప్టెన్ గూగు రక్షణ మంత్రి.

భారతదేశ వ్యవహారములు

సమిష్టి సంఘమునకు సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ నాన్సుగారిని జేర్పిరి

పట్టునుంకములు

ప్రభుత్వసవరణ సంగీకరించుట

లండన్, జూన్ 18:—మొత్తము తూనికమీదనే పట్టు వన్నును వేయుటకు కామన్సుభద్రులు ప్రభుత్వమువారి సవరణ సంగీకరించిరి.

రిఫుల సంకులము

ఇంగ్లొక జర్మనునొకను పట్టుకొనుట

ప్యారిస్, జూన్ 18:—ఇంగ్లొక జర్మను పొగయోడను బట్టుకొని వెదక ఆయుధములు గన్పించలేదు. మొన్న బట్టుకొన్న పొగయోడలను వివరిరి.

రిఫుల సంకులము నణచుటకు ఆవలంబింపవలసిన సమిష్టి నిధానము నాలోచించుటకు మ్యాడ్రిడులో ఫ్రాన్స్ స్పెయిను పక్షమున జరిగెను.

కీ॥ శే॥ గ్వాలియరు మహారాజుగారు

ఆస్తికలను బంపుట

ప్యారిస్, జూన్ 17:—వ్యవసాయజీవనానికి గ్వాలియరు మహారాజుగారి ఆస్తికలను రైతువేషమున రేఖ్యకులంపి అచటనుండి మార్కెయిలుకు రైలులో బంపెదరు. జాన్ పార్వ భౌమునియొక్కయు కన్నాటు ప్రభునియొక్కయు ప్రతినిధులు సైనిక ఉద్యోగులు రేపటిదినము కృతానమునకు జోయెదరు. ఇండియా మంత్రి, బ్రిటిష్ రాజువారి ప్రతినిధులగుడ లోవుదురు. శ్రాంతివైస్యము తరపున ఈసంగతినంతను శ్రాంతి సైనికుడు జామను. ఆస్తికలు రైలుబండిలోనే మహారాజే, యువరాజు శుక్రవారము ఇండియాకు బయలుదేరెదరు.

దోమర్లు అధ్యక్షుడు

కవర్దాలా మహారాజుగారు విందొనగుట

ప్యారిస్, జూన్ 17:—శ్రాంతి అధ్యక్షునకు కవర్దాలా మహారాజుగారు విందొసరిరి. దోమర్ల గారు రువిరిరిని ప్రత్యుత్తరము నిచ్చిరి.

అమందు సేను వెదకువారు

అశ్వంటులేకు వచ్చిరి. రేపటిదినము ద్వేన్సదీపమునకు పీరు బయలుదేరెదరు.

స్త్రీలు-కైస్తవమతము

ఈరెండే యుద్ధమును మాన్పునవి

లండన్, జూన్ 18:—యూరపుప్రజలు ఒడంబడికలను సమ్మతించి జీర్ణింపును ఒడంబడికలు కాంతిని నెలకొల్పునని ఊహించిరని స్త్రీలొనిమాట అన్నమాటయని స్పష్టమగుచున్నది. పాపభూయిష్టమైన పంథి ఒడంబడికమీద ఆధారపడి ఏర్పాటులను జేసికొన్నంతకాలము యూరపులో కాంతి జరుగుటకల్గె. రెండువిధములచేతనే యుద్ధములేకుండ జేయవచ్చును. అవి ఏవన స్త్రీలు, కైస్తవమతములు.

దక్షిణఆఫ్రికా వైమానిక ప్రచారము

ను తీరమునందు ప్రవేశబెట్టుటయేగాక తిన్నగ ప్రిటోరియా శేపుటనుగూడ ఏర్పాటు జేసెదరని తెలియచున్నది. ప్రయాణికులు, సామానులు గొంపోవుటకు జోహానా స్పర్డు, కింబల్లీ బ్లోయింపోట్లో నువయోగింమగొనెదరు. ప్రభుత్వమువారు ప్రతిసాలను 50,000 పానులు పహాయమిచ్చిన దీని నేర్పాటుజేసెదరట పోకరుకంపెనీవారు.

వెంట్లీ ప్రదర్శనము

నకు జోవుజనులు టిక్కెట్లు, రైలుధరలు ఎక్కువగునన్నవని మొజెట్టుటచే 33 పెన్సలనుండి 34 పెన్సలకు తగ్గించిరి.

విలిఫ్ఫ్ సభ్యురాలు

విజిలిసెక్స్ వైద్యాలయమును మరల కట్టుచున్నారు. దానికి తన ప్రదర్శనమును జూపి నిధిని ఇచ్చుటకుమార్తమ్మ వేమము ధరించునట.

బస్టి మిన్సి ప్రభుత్వమీద చెట్టువృద్ధిని శాస్త్రీ దచ్చిన దావాన ప్రతివాదికి వ్యతిరేకముగ తీర్పు జేసిరి శ్రతివాది వాదించలేదు.

జనీవా ఆయుధసభ

ఒడంబడిక సంతకముగనుట

లండన్, జూన్ 17:—జనీవా సభకు 27 రాజ్య ప్రతినిధులు వచ్చిరి. వీరందరు ఒడంబడికను సంతకముజేసిరి. సభ ముగిసెను. యుద్ధములో రిసాయన పతాకములను, క్రిమిని యువయోగింప రావనిరి. ఒడంబడికలో జెప్పబడిన నిషేధ ప్రదేశముల జూడరానండి ఇరాకును దొంగించుటకు బ్రిటను తక్షణము చర్యను దీసికొను ననుచున్నారు.

జనీవా, జూన్ 18:—ఆయుధసభలో ప్రాక్టోగమును 27 రాజ్యములు సంతకముజేసిరి. ఇందులో 18 రాజ్యములు కశ్యేవకానుగూడ సంతకము జేసెను.

ఈజిప్టుకు ట్రదారులు

1000 పానుల జామీనుమీద వదలుట

కయో, జూన్ 15:—జామీనుపాను, ఎల్ క్యానెలుగార్డును 1000 పానుల జామీనుమీద వదలిరి. అక్టోబరు వరకు వాయిదా జేసిరి.

రైలు ప్రమాదము

అమెరికనులు చనిపోవుట

రాల్ఫోర్డ్, జూన్ 17:—ఉరుములు, తుపానులతో రైలుబండి పట్టాలనుండి తొలగిపోయి బండి బద్దలగుటచే 38 గురు చనిపోయిరి. నెలవుమీద జర్మనీకి పీరు మ్యాయాల్కగుండా పోవుచుండిరి.

కార్మిక పక్షమువారు ప్రిఫరెన్సు

వద్దతి నామోదించుట

తాము తినుతరల ప్రిఫరెన్సు వద్దతిని అమోదించినను తమపక్షమునా జేసిన ఆర్థికనిబంధనలను అనుసరించుట యివ్వదని గొందరు కార్మికపక్షులు తెలియజేసిరి. కాన ఈ అడ్డును తొలగించుటకు కొన్ని ప్రయత్నములు జరుగును. థామస్, కర్క్లెస్, మున్నగువారి యువన్యాసముల ననుసరించి ప్రిఫరెన్సు విషయమై అందరకును ఉపయోగించు పెద్దవిధానమును ప్రిఫరెన్సునుగూర్చి ప్రవేశపెట్టెదరట.

చీనాపరిస్థితులు

బోలివివికు సంఘము

క్యాంటన్, జూన్ 17:—మ్యూన్జిటోంగు అనునది బోలివివికు సంఘము. దీనిని ప్యాంగుయూ పెంగు గారిని సంబంధమున్నది.

జాదూదూ ఇండ్లను ఎత్తివేయుట కాజ్ఞాపించిరి.

విదేశీయుల ప్రతి పత్తి

లండన్, జూన్ 18:—చీనావారికి, విదేశీయులకు తమ అసలున్న పెద్దసమస్యలకు పూర్తిగ పరిష్కరించినగాని వ్యవహారము కుదురుబడదనుచున్నారు. విదేశీయులు ప్రతిపత్తిని కాశ్యేతముగ నేర్పాటుజేసి చీనావారి జాతీయోద్దేశ్యములను తృప్తిపరచాలెను. ప్రత్యేకముగ ఒక రాయబారిని బ్రిటను చీనాలో నియమించిన అధినేత విదేశాంగ కార్యాలయముల వారి కున్న భిన్నాభిప్రాయములను దీర్చుటకు పిలువ ననుచున్నారు.

బ్రిటనుతో వైరము బూనవలెననుట

యువమంత్రితో చీనా నాయకులు 60 మంది బోయి జిట్టుజెప్పిరి. బ్రిటనుతో రాజ్యాంగ సంబంధములకు వదలుకొనవలెను. వరకపురేవులన్నిటికిని చీనానేవల నంపి చీనాప్రజలకు కాపాడవలెను. బ్రిటనుపై యుద్ధమును బ్రకటింపవలెను. కాంతి యంతమును దేశభక్తి యుద్ధమునుపట్టు తమ బుద్ధినువయోగించిన యుక్తముగ నుండునని యుద్ధమంత్రి ప్రత్యుత్తరమునిచ్చెను. విదేశీయులు తమంతలుతామె మేల్కొంచువరకు వేచియుండవలెననిరి. కాని మనకు యువప్రజలు గల్గుచో ప్రభుత్వమువారు ప్రజల యభీష్టములకు భిన్నముగ ప్రవర్తించరనిరి.

బ్రిటిష్ జపాను పొగ యోడల నాపుట

మ్యాంసు, జూన్ 18:—38 బ్రిటిష్, 9 జపాను పొగయోడలు మ్యాంసుపేరేవులలో అపుజేయబడినవి. దీనికి కారణము నాకాపిమ్మి సాగుచుండుటయే. సికింగు ముక్తుజ్ ఇనపదాంబీద పనిజేయు 4000 కార్మికులు విద్యార్థుల హితవు ననుసరించి సమ్మెగట్టెరని తెలియుచున్నది.

దంతశూలమారి

వెల సీసా 1 కి 0-8-0

దంతశూలకు శైత్యము, రసపట్టు, పుష్పపన్నులు, కుల్లిన దంతములు మొదలగునవి కారణములు. నొప్పిగలచోటున మూడిని మందులో తడిపి పెట్టిన నొప్పివెంటనే పోవును.

ఆమృతాంజనం, డిపో మదరాసు - బొంబాయి.

జర్నీ సెక్యూరిటీ

సైనిక వార్త

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకత)

లండన్, జూన్ 18:— నేటి యుద్ధమున ప్రకటించబడిన ప్రభుత్వ ప్రకటన మున జర్నీ సెక్యూరిటీ ఫ్యాక్టరీల సైనిక వార్త ప్రకటనము గలదు. జర్నీల చర్యను ఆమోదించుచున్నది. కాని కొన్ని విషయములలో జర్నీల ప్రభుత్వమువారి యభిప్రాయమును దెలిసికొనలె ననుచున్నది. వాటిని గూర్చి ముందు రాయబారములను జరుపుటకు ప్రారంభపు ట్రాడబడిక యవసరమును చూపుచున్నది. జర్నీ, జాతిసమితిలో జేరిననే ఒడంబడిక సాధ్యమగు ననుచున్నది. ఉపద్రవము లేకుండ జేయ అభ్యయమును వెనుక నుండి ఒడంబడికలు నూర్చుకొందు ననుకొనరాదు. రైతు ప్రభుత్వమున దున్న ప్రభుత్వమువారు నూచించు ఒడంబడిక విషయమై ప్రస్తావించుచు జర్నీ తెలిపిన సంగతులలో లేని రాజ్యములను జేర్చవలెను. తెలియమును గలవలెను.

రాజకీయ శక్తులను పరిష్కారము జేయుటకు జర్నీ ప్రాంతములలో మధ్యవర్తిత్వము ద్వారా ఒడంబడికను జేసికొను టవసరమును చూపుచున్నది. అట్టి యొడంబడిక ప్రాంత జర్నీలకు అన్ని విషయములకు వర్తించవలెను. బలత్కారమున జేయించు చర్యలకు అవకాశ ముండరాదు. - ట్టిచర్యకు ఏర్పాటుచేసిన జర్నీలకు జేయవలెను. అట్టి ఒడంబడికలేనే దెలియజేర్చిన ఒడంబడిక అనువలెను. ఈ ఒడంబడికలకు అమలు జరుపు అభ్యయమును గూర్చియు, ఒక పక్షమువారు తమతగవును చూచు యితీ మూలముగ చూడగలిగియుండుటకు నిరాకరించిన, లేక మధ్యవర్తిత్వ తీర్మానమును త్రోసివేసిన విశాధమును చర్యలను దీసికొన్నచో ఒడంబడికలకు అమలు జరుపు ఏర్పాటులను జేయవలెను. యునైటెడ్ స్టేట్సువారి సహకారమును ప్రాంత ఆమోదించుచున్నది. ఎన్నడును చెడకుండ కాశ్యతముగ వీర్యము గాంచిని నెలకొల్పుటకు వీలగుటలు ఒడంబడిక లేర్పడి రాయ బారములు ప్రారంభమగుటకు జర్నీలను ప్రభుత్వ తర మిచ్చెదరుగాక యని గోరుచున్నారనుని ప్రకటించారు తమ ప్రభుత్వ తరమున దెలియజేసిరి. ఈ ఫ్యాక్టరీ గూర్చి కామస్ససభలో విదేశాగమనింపులను చర్చించునపుడు ప్రస్తావించెదమని బార్లిమెంటు ప్రకటించిరి.

జర్నీ వార్తలు

ఫ్యాక్టరీ లేఖను గూర్చి కొన్ని వార్తలవరకు తీర్మానములు జరుగవని దెలుపుచున్నారు. అధికారవర్గమువారు మిన్ను కుచ్చారు. అతి విశభాషులుగ నున్నారని విమర్శించుచు వున్నాడు. కాని లేఖను తృప్తికరముగ నే తలంచుచున్నాడు. ప్రొఫ్యూగాలు కొన్ని అభ్యంతరములను దెలుపుచున్నను, ఫ్యాక్టరీ ఆఫ్ఫీ జరుగుటకు ముందే జర్నీ జాతిసమితిలో జేరవలెనను నరక్షులకు ఆర దాక్షిణ్యమును తృప్తికరముగ నే యున్న దనుచున్నారు.

ఇటలీ యుద్ధములు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకత)

రోము, జూన్ 18:— లెన యుద్ధములగుర్చి మైత్రి తో ఆంగ్లములకు స్నేహముగ నున్నారనుని ఇటలీ ప్రభుత్వము వారు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వములకు దెలియజేసిరి. ఆమెకా కీయవలసిన యుద్ధమును తీర్చుటకు ఆమెకా తో రాయబారములను సులువులకు సిద్ధముగ నున్నారనుని ఇటలీ రాయబారి ఆమెకను రాయబారి కెల్లగుగాను తెలియజేసిరి. వాషింగ్టనులో యునైటెడ్ స్టేట్సు ప్రభుత్వమువారును ఇటలీ రాయబారియు ప్రస్తావించినదానిని తృప్తికరముగ యునై టెడ్ స్టేట్సువారి కీయవలసిన ఇటలీ యుద్ధమును పరిష్కారము జేయుటకు ఉభయములను సిద్ధముగ నున్నారని ముస్సోలినీగారు ప్రకటించిరి.

ఆముందసేన్

నామ భయములేదు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకత)

మైసూరు, జూన్ 18:— స్పెషల్ బ్రిగేడును తీసి వెళ్లినప్పుడు తమ సభ్యులుగ నున్నాడనియు వార్త వచ్చెను. ఇచ్చటి నిజమని దృఢముగ తెలియవలెను.

చీనా పరిస్థితులు

చౌకా సమై

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకత)

షాంగ్ హై, జూన్ 18:— నా కా సమై తీర్మానము నున్నది. పరిస్థితులందు మార్పు గన్పించదు. అతివాగుల ప్రచలన మెక్కువగ నున్నది. విద్యార్థులు జనులను ప్రోగుజేసి బోధించుచున్నారు. బ్రిటిష్ జపానీయుల ప్రకటనలను జరిపివేయుచున్నారు. పూర్వము మునిషులు పోలీసు లోనున్న 90 మంది గొప్ప ఉత్సాహముగ ఊరేగి చూపి గుండా బోయి దుకాణముల కిడితలను ముక్కలు జేసిరి. ఇందులో బ్రిటి షు జపాను సభ్యులందఱు.

వాంగ్ సిలిక్ గారు సైనికసహాయముతో ఆర్కాటుల నాపుజేసిరి. జపాను ప్రతిఘటనలయందు పై సమైవారులు తొల్యిరి. కాని పోలీసువారు సమయమునకు గుంపును పార దొలికిరి.

ఆపబడిన హాజియాత్రికుల ఓడలు

రబీన్ శేఖరును బోవుచున్నది

బొంబాయి, జూన్ 18:— హాజియాత్రికులను దీసికొని బోవుచున్న జహాంగీర్, గుర్జిఫాన్ ఓడలు బుధవారమునాడు రబీన్ శేఖరును బోవుచున్నదిని నిన్ను నిచటకు వార్తవచ్చెను.

(ఆంధ్ర)

వైకంఠత్యాగ్రహ విజయము

నూతనదివాను అధికార స్వీకరణము

తిరువేండ్రము, జూన్ 18:— సత్యాగ్రహము నడువ గూడదని నిషేధించబడిన రోడ్డులను సత్యాగ్రహములను నడువ వనిచ్చి వైకంఠ సత్యాగ్రహసమరమును అక్టింగు దివాను సమాప్తము గావించునని దెలియచున్నది. శాంతివాతావరణమునకు భంగము కలుగకుండ అధికారులు కట్టుదిట్టములు తీసికొను చున్నారు.

దివానుగ నూతనముగ నియమించబడిన వాటుగారికి 26-వ తేదీన అధికారమును మహారాణీ రీజెంటువద్దనుండి గ్రహించును. నిన్నటివార్త ప్రకారము నూతనదివాను అధికార మును 22-వ తేదీ సోమవారమునాడు గ్రహించునని దెలుపడెను. ఆవార్త నిజముగాదు. (ఆంధ్ర)

తిరువేండ్రము దివాను ఆగమనము

తిరువేండ్రము, జూన్ 18:— నూతనముగ నియమించబడిన తిరువేండ్రము దివాను కన్యాకుమారి అగ్రమునకువచ్చెను. సోమవారమునాటికి దివాను తిరువేండ్రము వచ్చును. అప్పుడు మహారాణీ రీజెంటుచే దివానుగా చేయబడిన ఉత్తరువు దివాను కర్పించబడును. (ఆంధ్ర)

స్టేటు కౌన్సిలు బై ఎలెక్షన్

మన్ మోహనదాసు రాంజీగారు ఎన్నుకొనబడిరి

బొంబాయి, జూన్ 18:— గౌరవనీయులగు లక్ష్మణాభాయ క్యామలదాసుగారి స్థానే యంత్రాయధికారియగు మన్ మోహనదాసు రాంజీగారు ఎన్నుకొనబడిరి. వీరికి పోటీగా నెన్నరును ఎన్నికకు నిల్వలేదు. (ఆంధ్ర)

వెలసరిపము.

క్రొత్త మాదిరి

అసలు 14 క్యారెట్టుల గొల్లుపేలు, మర్లు గుండీలు. ఇవి ఘనతలపించిన ఆమెకాదేశమువారి నుంచేయబడినవి. ఎప్పుటికి నల్లపడవు. ఒకపక్కాయరప్పించిన తెలుగును.

4 గుండీల ఒక పెట్టుకు ఖరీదు రూ 1-6-0 గారంటి 10 సంవత్సరములు ఇవ్వబడును. చేతి మర్లు గుండీలు 1 జతి ఒకటికి రూ 1-4-0.

ఫర్ క్యాప్స్

జర్మని ఆమెకా ఫర్ క్యాప్స్ అన్ని రంగులలోనూ వున్నవి.

జర్మని ఫర్ క్యాప్స్ 1 కి రూ 2-8-0 ఆమెకా ఫర్ క్యాప్స్ 1 కి రూ 3-8-0

కె. నాదముని అందు సన్ను, 164 వైవాజుగోడ్డు, మదరాసు.

మదరాసు వార్తలు

పాకిస్తాని వారి సంఘము. — పై సంఘమువారు తమ యిబ్బందులను వెల్లడిజేసికొనుటకుగాను 20 వ తేదీ శని వారమునాడు 8.30 గ. తిలవనంలో (చింతాడిపేట) సభ జేసెదరు.

కృష్ణగానసభ: — కృష్ణగానసభయందు, భారదావాలు 81 పెద్దపిల్లి, తిరువల్లిక్కేణి, 21-8-25 తేదీ ఆదివారము 4-15 గంటల తిరుపాళులియూరు సింగారముగారు అభినయ సహితము గా వాలిపరియణమును కాలక్షేపము జరిపెదరు.

దేశీయవైద్యసంఘము: — వైద్యసంఘము స్థాపనం ఘనభంగ్యము 18 వ తేదీన జరిగినసభలో నిట్లు తీర్మానించిరి. పాప నాశనం లాలాకాయందు వైద్యసాధామును వారివై వచ్చిన కేసులో వాదించి తప్పించుకొనుటకు తగినసహాయమును జేయవలెను. కార్యదర్శి డా॥ ఎ. లక్ష్మీకృష్ణగారు తగినచర్య తీసికొన వలెను.

మయూరధ్వజ ఉపాధ్యక్షము: — 1925-వ సం॥ జూన్ 21-వ తేదీ ఆదివారము పగలు 4 గంటలకు చెన్నపురి, జార్జిటవుక్, టంబి సాలపిల్లి, (సామలూర్ పేట తపాలా ఫీసుకు యెదురు) హిందూధియాలాజికల్ హాస్పాలు హాలులో సదరు కాలక్షేపము శ్రీహంధురంగ భగవత్ కథా ప్రసంగ సభ యందు బ్రహ్మశ్రీ, శ్రీరంగం, పండిట్, శకగోపాలా భాగవతులవారిచే జరుపబడును.

రాకపోకలు. — ఇండియాదొరతనమువారి ఆడిటు ఉద్యోగి ఆర్. ఎల్. మాకు కన్నులుగాను, బొబ్బిలి దివాను బిల్లి ఎల్. వి. ఎల్. రాజాచారిగారు, కె. పి. ఎం. మిననగారు, సర్ టి. టి సదాశివయ్యగారు నేడుదయము విచ్చేసిరి.

కట్టకు సి. పెద్దకు వి. ఎం. ఎస్. జనరలు అప్పత్రివారు, బొంబాయిమీదుగా ఇంగ్లాండునకు నిన్న రాత్రి మదరాసు విడిచిబోయిరి. వ్యాపి మాధవను నాయుడుగారు నేటిరాత్రి మల బారు బోయెదరు.

బెంగుళూరు లేఖ

(స్వకీయవిలేఖరి)

బెంగుళూరు, జూన్ 17:— దేశబంధుని మరణవార్తనే దు 2 గంటలకు తెలిసెను. అతిత్వరితముగ ప్రజలందరికి వ్యాపించి యుఖాల్లియుంచెను. కరపత్రములు పంచబడెను. సాయంకాలము పరామర్శ సభ జరుగెను.

శాసనసభ

నేడు కాసనసభ 12 గంట ప్రారంభమగును. ఇది బడ్జెటు సమావేశముచే చర్చ తూర్తిగా నుండును. చాల కోతలుగూడ నూచించబడినవి. రైల్వేవిధానము గూర్చి అనేక ప్రశ్నలుగలవు. సభ 10 గంటలవరకు జరుగును.

అస్సంబ్లీ

అస్సంబ్లీయొక్క బడ్జెటు సమావేశము సుక్రవారముతో ముగిసెను. చర్చలు మలాసాగా జరిగినవి. దివానుగారు విమర్శ లన్నింటికి చివరకు ప్రత్యుత్తరమియ్యవలెచి. ఫారస్టుశాఖయందు ఎన్టీ కేటుకన్న ఒక లక్ష అధికము రాబడిగలదు. కావున దివానుగారు వివిధ గ్రాంటులను ఖాయపరచగలిగిరి.

ఖద్దరు సహకారసంఘము

కర్ణాటక సహకార సంఘమును స్థాపించుటకు అనుజ్ఞవచ్చె ను. మైసూరులో రిజిస్ట్రారుగ నున్న కె. హె. రామయ్య గారు గతవారమునందు సంఘమును తెరచిరి.

పంచమ పట్టభద్రుడు

మైసూరులో ప్రథమ పంచమ పట్టభద్రుని అభినందించుటకై మైసూరు పౌరులు గతవారమునందు కె. చౌదరిగారి అధ్యక్షతక్రింద సభజేసిరి.

సి. ఎన్. దొరస్వామి అయ్యంగారిని చీఫ్ కోర్టు జడ్జిగా నియమించిరి.

ఆత్మ హత్యలు

వియ్యన్న అను కల్లూర్ కులవర్తి శాఖకుల్లిగారి శనివార మునాడునయము తన గృహమునందు త్రాళ్లు వేలాడకట్టు కొని ఉరిదీసికొని చచ్చిపట్టు తెలియచున్నది. పోలీసువారు విచారణ జేయుచున్నారు.

శీ॥ శే॥ దేశ బంధు చిత్రరంజన దాసుగారు

సర్వభోగపరిత్యాగి: ఆత్మనవాంధవుడు

చెన్నపురి ప్రముఖుల సంతాపవాక్యములు

25-6-25 న॥ రాష్ట్రమంతయు హఠాత్తుగా జరుపవలెను

తిలకు ఘట్టము నందు బహిరంగ సభ

తీర్మానములు

ధీరపురుషుడు

1. ఏమహానీయుని నాయకత్వము భారతవర్షమును ప్రపంచము చున్నతస్థానము నహింస వోడ్చడెనో, ఎవ్వని అనకమాన సాహసత్వాగములు, నిక్కా కాశలత్వమును, భారతదేశస్వాతంత్ర్యసంరంభము దశంబిత శాస్త్రరాసిగ నొక్కెనో అట్టి దేశబంధుచిత్రరంజనదాసుగారి యకాలమరణమునకు చెన్నపురి పాటలతన భూతిసంతాపమును, దేశమునకు వాటిల్లిన తీరనినష్టమును జెల్లించుచున్నాడు.

2. ఈమాసము 26 వ తేది (గురువారమునాడు) చెన్నరాష్ట్రమునం దాదేయు హఠాత్తుగాను సజపతలెనని తీర్మానించుచున్నాడు.

3. పై మొదటితీర్మానమున దేశబంధుని ధర్మగర్వియును పసంతదేవిగానికి పంపుటకు తీర్మానించుచున్నాడు.

న. ప్రసిద్ధ దేశభక్తాక్రమమును, నివృత్తశివచారితుడును, చ్యవ్యభక్త్యు సంతాపమును, కీర్తికేసుడు నగు దేశబంధు చిత్రరంజనదాసుగారి యకాలమరణమునకై తన సంతాపమును వెల్లించుటకును వారి యాత్మకు శాంతిని గోరుటకును నిన్నటి సాయంత్రము చెన్నపురి పాటలు తిలకు ఘట్టమునందు ప్రజ్వలించు సభ జరిపిరి. శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాసశ్యాం గారధ్యక్షతనహించిరి.

సభకుఁబరిచిన ప్రముఖులందు శ్రీయుతులు, యస్. శ్రీనివాసశ్యాంగారు, టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు, యమ్. కె. ఆచార్య, యామాజీపాస్వేననేలు, యమ్. సింగారపేయిశెట్టి, అబ్దుల్ హమీదుఖాను, అల్లాడి కృష్ణస్వామిఅయ్యర్, యి. యల్. ఆయ్యర్, డి॥ బి॥ బ్రహ్మరస్వామిశెట్టి, వారిల్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రియ, గద్దె రంగయ్యనాయుడు, ముఖేమహమ్మదు, కె. యమ్. పటిశర్, డా॥ యు. రామరావు, సి. గోపాలమినన్, వి. యల్. శాస్త్రి, చిన్నసామి, భక్తవత్సలు నాయుడు, అదికేశపులు నాయుర్, కె. శ్రీరాములనాయుడు, ఓ. కండస్వామిశెట్టి, జి. వెంకటరంగరావు, అబ్దుల్ లతీఫ్ ధర్మాకీ మున్నగు వారుగలరు.

అధ్యక్షులు

భారతమాత్యు పుత్ర శ్రేష్ఠులందఱును, వ్రామాణ్యచారితుడును అగు శ్రీయుత దేశబంధు చిత్రరంజనదాసుగారి మరణమువలన దేశమున కొనగూడిన తీరని లోటునకు మన సంతాపమును వెల్లించుటకును, వారి యాత్మకు శాంతినింపగుటకై భగవానుని ప్రార్థించుటకు బాతీయిదిగ మనములు సమావేశమైనారము. కడివిన రి, 4 సం॥లకుండి దేశమునందలి బాతీయోద్యమముతో నేమాత్రము సంబంధము గలిగియున్నట్టి, శ్రీపురుషులలో నెవరైనను చిత్రరంజనను గూర్చి మాట్లాడని వారుగాని, వినియుండ ని వారు గాని, వారిచిత్రపటమును తిలకించనివాుగాని ఉండరాదు. భారతదేశ చరిత్రయంతయు నిట్టి మహాపురుషుల జీవితములతో నిండియున్నది. ప్రపథమమున స్వాతంత్ర్యసంరంభము కీ॥ శే॥ దాదాభాయి నాథో జిగారిచే ప్రారంభింపబడినప్పటినుండియు, నేటివరకు భారతదేశమును యూరపునకు గాని, తదితర విదేశముల శేమాత్రమును దీసిపోవని విజ్ఞానయుతులు, దేవారాధకులు, నాయకశిఖావసులు నుద్భవించిరి. వారియందు బిగ్గరితో బాతీయోద్యమముందలి బిగ్గరికై యంతమును కొనసాగించి కృషిపెట్టిరి. కాని చిత్రరంజనను బాతీయోద్యమముయొక్క నానాంతర్భాగములను, వివిధస్వరూపములను తనజీవితముందు ప్రవర్తించెను. మహాత్మునిదివ, ప్రజాసాహస్యముయొక్క నాయకులలో దాసుగారు ప్రసిద్ధులు. ఆంధ్రరాజధానికై తన సంగ్రామములు విభువద్యులని ఈ నిరంకుశభక్త్యు మంగీకరించుచో నయ్యది నిశ్చయముగ దాసుగారి నిరంకుశసంరంభభవితమే.

స్వరాజ్యపక్షమునా రేచివయమునైనను జయముందగిరినచో నయ్యది దేశబంధుని కృషియొక్క. ఫలితమే యగును. ఆగౌరవము మహానీయునికే జెందును. నైహూపండితుడు గొప్ప నాయకుడనుట నిర్వివాదాంతము. కాని మా గ్లాస్కోవ గారు గా విం చినది దాసుగారిని యంగీకరింపక తప్పదు. లోకమాన్య, మహాత్ముని పితవ దేశబంధునే ప్రజాస్వామ్యమును సత్కరించుగ మారగొని ప్రజాసాహసమున కాస్పృహయెను. సభలందు నాక్కాటవము జెల్లించునటులు ఉపకృష్టించుటలు, వారాపత్రికలందు ప్రచురంజకముగ వ్రాయువ్రాతలు నేన్నట్టిని దేశనాయకునిగ నొనర్చబాలపు. దాసుగారి నాయకత్వము వీని యన్నిటికి భిన్నమైనది. వీని నన్నిటిని మించినది. తాను స్వరాజ్యకక్షిని ప్రారంభించి కార్యక్రమమును దేశమునందు చుర్రించినపుడు పలువు రాతరీ ప్రకాశిక నవహసించిరి. ప్రజలెల్ల అసంసిద్ధత గలుపవడిరి. తన సహచరులు తన్నువీడిరి. అట్టిసందిగ్ధతగలందు నిజముగ వీరపురుషునివలె నిలచి ఆక్షేపణలకు, ప్రతిఘటనలకు లొంగక ప్రవర్తించి తన ధీశోభాన్త గుణముల ప్రకటించెను. దేశీయ మహాజన సభా గౌరవము పలుకుటకు ను దేశము నందు క్షీణించుచున్నవని మన శతృవులు పంకిసిండు గమముందు కదరరంగము దుటికి నిగంతుకే ప్రభుత్వమును నిర్మూలనము జేయు సమాజీ ప్రభుత్వపుష్టి నాకర్షించెను. ఎన్నియూటంకములు గగనను, మార్గ మెంత కంటకానశృతమై గన్నట్లినను జెరువక దేశమును, మహాత్మునిగూడ తనపక్షమునకు మరల్చుకొని జాలెను. భారతదేశము దాదావింపిన ప్రసిద్ధపురుషులందఱు తమదగు మహాత్ముడే దాసుగారిగూర్చి మిక్కిటముగ ప్రశంసించి యుండి తక్కుంగల నాబోట్లు వారి గుణగర్జనము జేయ సమర్థులై?

సర్వసంగ పరిత్యాగి

భారతవర్షము త్యాగశీలర కాటపట్టు. అట్టి త్యాగసంశీలతా దృష్టితో వీక్షించిన లోకమాన్యుని పితవ దేశబంధునే రాజనవాదరి స్పష్టపడెగలను. తన మునుజే గానమును, భయమును, వ్రాహ్మణును, దేశము కొరకై పరిత్యజించుట ముఖ్యము. కాని భార్యాపుత్రుల స్వాతంత్ర్యమును దేశమునకై త్యజించుట ఆప్రతిమానము. తన యహాధనరాసులకు నేలకొంది యాగ్రముల యదాదామును దేశమున కర్పించుటయే గాక శేషరికమును తనంత తానాక్కరించెను. తన స్వాగృహిత్వముతో సంజూలది నిరాధారగుండుచుండుటను, విద్యాభ్యుపను బాపించిన భాగ్యుని ఉద్యమనిర్వహణమునకై ప్రతిచర్య విరాళములకై భిక్షజేడెను. వారి మహోన్నతత్యాగమున కింతకంటె వేరొందు నిదర్శన ముండగలదా? గాని చిత్రరంజనని సుగుణపుంజములందు త్యాగము కడపటిది. వారి స్వర్గసాహసము లత్యద్భుతములు. వారి యదమూలకై దృష్టమే వారిని పంకదేశమునకు వీకచ్చుతాధిపతినిగ నొనర్చెను. భారతదేశముందు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమున కలజడి గలిగించి భయకంపముల నొనర్చిన వారిలో మహాత్ముడేశబంధు ను ముఖ్యుడు. కాన చిత్రరంజనుని మృతిచే మనకు వాటిల్లిన నష్టమును పూరిజేయుట యసంభవమని లోచుట వింతగాదు. తాము జయింపగలిగితిమని సంతృప్తులగు యాతరీ ప్రతికర్తులు కొలది కాలము గడచిన పిదప నీయపాదవర్షమును గుర్తింపబాలక వాడు.

ఎటులైనను మనల నీర్మణముగ పరిక్షించుచుండెడి పరమేశ్వరుడు మనకు లోడ్చడగలదని నాకు స్థిరమృత్యుకరుగలదు. రింగి దాగు యంతటి మహానీయుడు గలుగకజోయినను దేశమునెల్లను వారి మార్గానియొకై గడచిన బాహును. స్వరాజ్యపక్షముందుచే దుర్బలమునని సంభయపడ నావశ్యకతలేదు. నిజముగ

కట్టుబిట్టములతోడను, నిర్మాణకాశలత్వముతో దేశీయకార్యక్రమమునిర్విఘ్నముగ కొనసాగవలెను. ప్రభుత్వమును నిర్భరమున ముక్కులై ఎదుర్కొనవలెను. దాసుగారి ఫరీదుపురముందలి యుపన్యాసము దగుపరచిన యుదారభావములను మనప్రతికర్తులు నోర్చుకూచకముగ నెంచెదరు. కాని తమకొసంగిన యమూల్య యవకాశమును గోల్పోయిరి వారు ముమ్మందగుంగలరు. స్వరాజ్యముకొరకై జీవించి, స్వరాజ్యముకొరకై యసువులు విడిచి యాసంకల్పసిద్ధుని యాత్మకు శాంతిగలుగు గాత.

యామాజీ పాస్వేననేలుగారు:—ప్రభుత్వతీర్మానమును సమపాదించుచు దాసుగారి యకాలమరణమున కనుతాపమును ప్రకటించిరి. మనల కెల్లగ నీశివోకాంతర మేగినదేశభక్తుల నేవలను గొల్పోవుటవలన దేశమున కను తీరని నష్టముజెల్లదు గ్రహింపగలరు. మహాత్మాగాంధీ కాంగ్రెసు యొక్క నిర్మాణకార్యక్రమముందే నిమగ్నుడైయుండు తత్వితరనాయకులు కొందరు తలములై యుపేక్షాభావముతో విక్షించుతటి దేశబంధు బంటరియై నిలచి యీ స్వరాజ్యపక్షమును నిర్మించి తన నిర్మాణకాశలత్వమును ప్రకటించగలెను. ఈ పక్షము జనించియుండనిచో కాంగ్రెసు రాజకీయసంఘక అంతమొందియుండెడిది. తానుతల పెట్టినకార్యము సానుకూలముగ సమయమున, జయము సమీప స్థమైయుండ, వీరదుర్భు సంతాపనా చామ్యుడే గతియుట మనదేశ దౌర్భాగ్యము.

చిత్రరంజనుని సందేశమును మరువకుడు

టంగుటూరి ప్రకాశంపంతులుగారు:—దేశబంధు దాసు ఈలోకముందు తన ధర్మమును నెరవేర్చి పరలోకప్రాప్తి నొందెను. దాసుగారు గాని, దేశీయులుగాని వాటిట్టి యకాలమృత్యుదేవత వాతబడెనని తలంపరెరి. ఆసేనుహిమాదుల పశ్యంతము భారతవర్ష మహారదుఃఖాంబుకధి యందు మునిగి యున్నది. తాను కారాగృహమునను బోవునపు డాతడు “తన చేతులకు సుకలలను, దేహముపై ఇరుపశ్యంఖముల భారమును జహించు చున్నానునియు, భారతదేశమంతయు కారాగారమనియు” నుడివియుండిరి. “నాదేశము స్వతంత్రమును గోల్పోయి బానిసదేశమై యుండునంతవరకు నే నిచ్చుకొనుట నైననీమి? కామన్న నీమి? మృతినొందెనయేమి? జీవించిన ఫలమేమి?” యనివల్లె నానుహమహుడు. తాత్కాలికముగను, శాశ్వతముగను ఆతడొసంగిన మహత్తర సందేశము ది యే. వారి మరణమునకై విచ్చి, తీర్మానములు గానించి, కడకు వారి సందేశమునే మరచిన మనము దేశమునకును, కీర్తిశేఖరమునకు కృతఘ్నులమయ్యెదము. వారిని నేను నిరాకరణోద్యమమునకు పూర్వమే యెరుంగుదును. ఆప్యము వారి భవనమందుండెడి భోగముల గాంచిన చెల్లెను పట్టామునలి “సెంటుపీటగుబుద్ధు” హోటలు జ్ఞప్తికి వచ్చెడిది. అట్టి రాచభోగముల నే కొలదినుండియో యశభివించి యుండును. ఎందుకొరకై తా నగణితముగ ద్రవ్యమును సంపాదించెనో, ఎందులకై వెచ్చించెనో భగవానునికి మాత్రమే తెలియగలను. భారతదేశ రాజ్యపతీధుల కన్నను, సామ్రాజ్యాధీశుల కన్నను మిక్కిటముగ ధనమును గడించిన భోగితవ సమస్తసంపదలను దేశము కొరకర్పించెను భవనంతయు తా గుజుజేరి కడకు కారాగారమునకును సమయము దొక పేర తప్పగించగ చేరనొక కాపైను నేని నిధి గాండు రు 200 ల రూప్యముల నొసంగు నటుల తన భార్యకు కబురంపె ను. వారిగుంగమునగి ర్తించుట విచారముదే నాకు నోరాడటలేదు. వాసాహసము, కాంగ్రెసకర్తయు, పట్టువల యప్రతిహతములు. చేత నొకకాపైచేయే “పూర్వగ్గు పుత్రులను పోషింప గలెను. వారు శాసనసభలందు ప్రతిష్ఠాభవల బోధించునపు చెల్లగ మాతని హేళన గావించి కాని యారదే కడకు జయముదెను. లోపము కాంగ్రెసువారిది. ప్రజలలోపము. ఎన్నికలమందు శాసనసభా ప్రతినిధులను కాంగ్రెసు దేశీయులకు విజ్ఞాపనపత్రము నొసంగియుండినచో నిప్పటికి పర్యంత జయము లభించియుండెడిది. బూటకమున నీశాసనసభలు విచ్చిన్నమై యుండెడివి. శాసనసభలు దౌర్భాగ్యమునకు నిలయములుకాన ముండు వీనిని పాతమొక్క, పితవ విర్యాగూడునకు మొదలిడవలెను. అట్లుగావించినచే దాసుగారికిని, దేశములకును ముగ్ధుక్తి వివాదముగాను గలుపర చిన శారము గొప్పదము.

డా॥ యు. రామారావుగారు:—తీర్మానమును బలవరమును, దాసుగారు తన యాశోగ్యము ముల ఉపద్రవకరముగ నుండిన, దేహపూజ్యులనాగాని, భోగములను గాని తెల్లించక దేశముకొరకు పాటబడినియు, ప్రతిఘనవాతానగణ మెంత మిక్కిటముగనున్నను స్వరాజ్యపక్షమును నిలిపి జయము గాం

వాతావరణస్థితి

1925 సం జూలై నెల 19వ తేది శుక్రవారము

Table with 6 columns: ముఖ్యజిల్లాలు, గత 24 గంటలలో అత్యధిక వర్షపాతము, గత 24 గంటలలో అత్యల్ప వర్షపాతము, గత 24 గంటలలో సగటు వర్షపాతము, గత 24 గంటలలో అత్యధిక వర్షపాతము కంటే ఎక్కువగా వర్షపాతము, మొత్తము.

సర్కారులు:— వర్షపాత మంతటను గలదు. గోపాల పురంలో 0.50 వర్షించెను. మచిలీపట్నములో 0.82 విశాఖ పట్నంలో 0.19 వర్షించెను. మేఘము లాకరితిగ నున్నది. విశాఖపట్నము, మచిలీపట్నములందు ఆర్ద్రత ఎక్కువ. గోపాల పురములో పగటివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ. మచిలీపట్నము లో 18 1/2 కాకినాడలో 6 1/2 విశాఖపట్నములో 4 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. మచిలీపట్నములో రాత్రివేడిమి 4 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ.

కర్నూలు:— కర్నూలులో 0.90 కడపలో 0.68 వర్షించెను. మేఘములు ఒకమాద్రుగ నున్నవి. కడపలో ఆర్ద్రత ఎక్కువ. పగటివేడిమి 11 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. ఇచ్చట రాత్రివేడిమియు, తక్కువచోట్ల పగటివేడిమియు 4 1/2 నుండి 5 డిగ్రీలు తక్కువ.

కర్నాటకము:— కడలూరులో 0.21 వర్షము కురిసెను. నెల్లూరులో చినుకులు బడెను. మేఘములు దట్టముగ నున్నవి. ఆర్ద్రత చాల ఎక్కువ.

నెల్లూరులో పగటివేడిమి 18 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. మద్రాసులో 8 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి కడలూరులో 7 1/2 నెల్లూరులో 8 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ.

రాజధాని చాలచోట్లు వర్షము కురియవచ్చును. ఎస్. ఆర్. యు. సామూరు, వాతావరణశాస్త్రజ్ఞుడు.

పాలకొలు

మరణవార్త ఈ గ్రామమునందు తెలగకులాభివృద్ధిపై పాటుబడుచు జాతీయధర్మములను దెలుపునట్టి అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెసు ఫిల్మునున్నగు జాతీయకథలు, దేశీయ ముదంతములను జూపు సినిమా చిత్రపులను ప్రదర్శించుచుండుటకై నూతనముగా 'మారుతీసినిమా' స్థాపించినట్టి వినిశెట్టి వెంకటసుబ్బారావు నాయుడుగారు, యవ్వనము నిండకముందే 10-వ తేదీన కాల ధర్మమునొందిరని దెలుపుట కంతయు చింతించునూము, వీరి సినిమాకు రూ 20,000 చెచ్చించిరి. (ఒక విశేషం.)

అబ్దుల్ లతీఫ్ ఖాన్ గారు:—తీర్మానమును బలపరచుచు దానుగారు హిందూమహమ్మదీయు లాందోరులకును సమానమైన నాయకుడరియు, కాంగ్రెసువారగు హిందూమహమ్మదీయులెల్లరు వారిని తమ వ్యావహారికములందు చ్చిత్రించుకొని పూజించెదరనియు పల్కిరి.

శంకరలాలుగారు తీర్మానమును బలపరచుచు క్రిశేషుల యెడ మన భక్తివిశ్వాసముల గనుపరుపగోరిన ఒకదినము యా వద్యారతదేశమందును మారతాళమునుజరిపి భగవంతుని ప్రార్థించ వలెనని పల్కిరి.

జస్తినుపక్షమునకు తెలవొసంగుడు అధ్యక్షులు సభను ముగించుచు నిట్లునుడివిరి. మీ విద్యుక్తధర్మము విశేషము. దేశబంధుని మరణము వలన గలిగిన నష్టము మున్నుండు బాగుగ తెలియ గలదు. వారియడల మీరు చెందు విచారమునకు కార్యరూపమిడ వలెను. రణరంగమందు నేనానిని గోల్పోయిన నైసికులవలె మనము నేడు ప్రవర్తింపవలసియున్నది. మీరెల్లరు వేదాంతుల వలె కార్యచరణమునకు గడంగవలెను. గతించిన మహాపురుషుల జీవితములనుండి యాచర్యక ప్రాయముల గు గుణ పాఠములను గ్రహింపవలెను. ఎల్లరును "వికమత్యములేనిది స్వరాజ్య సుసంభవము"ని పల్కెదరు. జస్తి సుపక్షమువారు వికమత్యము కొరకు జేసినకృషి యేమి? ఉన్నతోద్యోగముల బడసి ప్రభుత్వమువారినుండి గడించినదేమి? రావు బహద్దూర్, దివాన్ బహద్దూర్ లిరుదురా? మాసమునకు విద్యావేల రూప్యముల వరుం బడిగల యోద్యోగములా? నాలుగైదు సంవత్సరములనుండి వారిచ్చవచ్చినటుల ప్రవర్తించ నిచ్చితిమి. ఇక వారికి నెలపుదినము లొసంగవలెను. ఎల్లరును స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులుగావలెను. నిరంకుశ ప్రభుత్వముతో హోరాహోరిని పోరాడవలెను. నిర్మాణకార్యక్రమము, సంఘసంస్కరణము, విద్యాప్రబోధము యధారీతిగ జరుగనిండు. కాని వీని యన్నిటికంటె మన ప్రభుత్వమువారితో ప్రతిఘటించి ప్రతికూలాందోళన సలుపుట ముఖ్యము. "దానుగారి నే నన్ని విషయములలో భేదించెదను. విసను దానుగారి యెడల నాకు చాలగౌరవము" అని చెప్పుట ఎలవి ప్రయోజన మినుమంతయులేదు. కావున బుద్ధిమంతులగు చాల్లెరును స్వరాజ్యపక్షమందు చేరి దేశవిముక్తిని బడయవలెనని పల్కిరి.

సభ్యులెల్లరు నిలిచి తీర్మానముల నామోదించిన పిదప సభ ముగింపబడెను. *** రాయపురం కాంగ్రెసు సభ రాయపురం పాడులందగు కాంగ్రెసు సభయాజమాన్యమున నిన్ను దేశబంధు చిత్రరంజన దానుగారిని స్మరించుటకై సభా మందిరమున సమావేశమైరి. సభ ప్రారంభించుటకు పూర్వము భజనతో సుకీర్తన జరుగెను. వేణుగోపాలచెట్టి గారధ్యక్షత వహించిరి.సభ 7 గంటలకు ప్రారంభించబడెను. దేశభక్తా గ్రణియెడల గౌరవము జూపుటకు సభ్యులందరు నిశ్శబ్దముగా రెండునిమిషములు నిలిచియుండిరి. అధ్యక్షుడు స్వప్రముగా దానుగారి చరిత్రా విశేషమును చెప్పిన పిదప ఎస్. ఆర్. శ్రీనివాస్యంగారు వివరముగ నా మహనీయుని జీవిత చరిత్ర ను చెప్పెను. బాబూలాలుగారు పిదప సుపన్యసించి దాను గారు గాంధీగారికి, నాడు శ్రీరామచంద్రునికి లక్ష్యబులుడుతో ద్వండినట్లుగా తోడ్పడెనని పోచ్చిబెట్టి, ప్రజలెల్లరు వికమత్యముతో పనిజేయువలెననిరి. అధ్యక్షుడు తిరిగి గంభీరముగ ఉపన్యసించిన పిదప 8.30 గంటలకు సభ ముగిసెను. * * * * *

సభ్యులెల్లరు నిలిచి తీర్మానముల నామోదించిన పిదప సభ ముగింపబడెను.

*** * * * * ***

రాయపురం కాంగ్రెసు సభ

రాయపురం పాడులందగు కాంగ్రెసు సభయాజమాన్యమున నిన్ను దేశబంధు చిత్రరంజన దానుగారిని స్మరించుటకై సభా మందిరమున సమావేశమైరి. సభ ప్రారంభించుటకు పూర్వము భజనతో సుకీర్తన జరుగెను. వేణుగోపాలచెట్టి గారధ్యక్షత వహించిరి.సభ 7 గంటలకు ప్రారంభించబడెను. దేశభక్తా గ్రణియెడల గౌరవము జూపుటకు సభ్యులందరు నిశ్శబ్దముగా రెండునిమిషములు నిలిచియుండిరి. అధ్యక్షుడు స్వప్రముగా దానుగారి చరిత్రా విశేషమును చెప్పిన పిదప ఎస్. ఆర్. శ్రీనివాస్యంగారు వివరముగ నా మహనీయుని జీవిత చరిత్ర ను చెప్పెను. బాబూలాలుగారు పిదప సుపన్యసించి దాను గారు గాంధీగారికి, నాడు శ్రీరామచంద్రునికి లక్ష్యబులుడుతో ద్వండినట్లుగా తోడ్పడెనని పోచ్చిబెట్టి, ప్రజలెల్లరు వికమత్యముతో పనిజేయువలెననిరి. అధ్యక్షుడు తిరిగి గంభీరముగ ఉపన్యసించిన పిదప 8.30 గంటలకు సభ ముగిసెను. * * * * *

దేశమున కపారమగు నష్టము

ఆంధ్ర స్వరాజ్యపక్షము అధ్యక్షులగు అయ్యదేవర కా శేషరెడ్డిగారిట్లు ప్రాయమున్నారు:—

దేశబంధు దానుగారి మరణవార్త పిడుగువలె పడి ఆంధ్ర దేశమంతటను వాకింపజేసెను. ఈ రోజులలో దేశమున కపారమగు నష్టము కలిగినది. ఆయన చావువలన నిరంకుశపాలనకు ప్రక్కా బల్లెను పోయినది. ఆయన. ప్రారంభించిన కార్యమును మంచి వికమత్యముతోను పట్టుదలతోను పూర్తి జేయవలసిన అనశ్శకత గలధు,

మిటయుం దాతని సూచనము కార్యదీక్ష అసమానములనియు; దేశమునందుగల వివిధరాజకీయపక్షములం దైక్యత నొడిగూర్చు నట్లుగానే దానుగారిని అవగాహితములు విశ్రాంతిలేక కృషి జేయుటను పురోత్సాహము, హరి నామము చిరస్మరణము ముగ నుండునట్లునరింపవలచిన ఎల్లరును స్వరాజ్యపక్షమునందు చేరి దేశమాతనునకు తోడ్పడుటయే మార్గమనియు పల్కిరి.

అపర హరిశ్చంద్రుడు

డా॥ ఆచంట లక్ష్మీపతిగారు రెండవ తీర్మానము నుప పాదించుచు హిందువులకు త్యాగ మనుభవైక వేద్యయేయనియు, పూర్వము హరిశ్చంద్రుడు సత్యముకొరకు, తన రాజ్యమున, భార్యను బిడ్డలను గోల్పోయినరీతి నేను దేశబంధు చిత్రరంజన దానుగారు దేశముకొరకు మహాత్యాగమొనర్చియుండిరనియు, వారిసహధన్యురాలినియగు వసంతిదేవిగారును తనభర్తతోబాటు, కష్టము లనుభవించె ననియు, కావున అట్టి త్యాగపురుషుని యెడల మన భక్తిని నూ చించుట లోక్క డి న ము సర్వకార్యములనునూని మనమునముల దేశమువైపునకు మరల్చి భగవంతుని ప్రార్థించవలెనని పల్కిరి.

యమ్. సింగార శేలశెట్టి, మోహనుహమ్మదు, రామభద్ర ఉడయర్ గారలు తీర్మానమును బలపరచుచు తమిళభాషాయందు మాటాడిరి.

వి. యల్. కామ్రోగారు:—తీర్మానమును బలపరచుచు దానుగారి ఉద్యమారంభమందు వారికార్యక్రమమును గాంచి పరిహసించినవారును, విముఖులు గానివారును అత్యల్పసంఖ్యా కులనియు, ఎల్లరును తెలియకయే దేశమునకు గొప్పముప్పొన్నర్చి రనియు, కడకు దానుగారి ప్రతిష్టంభనవిధానమే స్వరాజ్య మునకు సూక్ష్మర్పణయ్యెననియు, దాని వనుసరించి నడుచుటకు యుజజములు బయల్పడవలెనని పల్కిరి. దానుగారి ఫరీదుపూ రుమహమ్మదాసమును దేశము లపార్థము గావించిరి. జాతీయ తత్వమందు దానుగారి యభిప్రాయములు చెనుకకు మరలు చున్నవనిరి. ఇట్టి విమర్శనములకు, ప్రభుత్వమువారి వైద రింపులకును దానుగారు జంతువారు గారు. భారతదేశ శ్రేయ మునే వాంఛించినచో ప్రభుత్వమువారు తోడ్పడుటకు మంచి యవకాశముసంగెను. కాని ఆయవకాశము వినియోగించుకొను వివేకము ప్రభుత్వమువారికి లేకపోయెను. జన్మాంతరమందును, ఆత్మయొక్క శాశ్వతత్వమునందు విశ్వాసముగల హిందువునగు నేను దానుగారి భౌతికశరీరము దహింపబడినను ఆతనియూ త్క సర్వదా మన యందుండి గమ్యస్థానము ను జే ర్చుటకు సహాయకారి గాగలదని నమ్మెదనని పల్కిరి.

ఎచ్. కే. ఆచార్యగారు:—మూడవతీర్మానము నుప పాదించుచు నిట్లునుడివిరి:

2 సం॥ ముందు దానుగారు చన్నపురికి విచ్చేసి తిరుగు ప్టునుండే సభయొనర్చి "శాసనసభలప్రవేశించి, ప్రతిష్టంభగల గావించవలెను. ద్వింద్యప్రభుత్వవిధానమును యాపునాపవలె" ననిప్రవేశనబట్టిచివరకు తనజీవితమండే సంకల్పిండ్చుడై పరమపదించెను. బెంగాలునందు సంస్కరణములు రద్దుగావించబడెను భారతప్రభుత్వమువారిప్రకటనమే వారిజయమునకు నిదర్శనము. అట్టిపూర్వచాక్రతుని, దేశభక్తుని మీరు పేమించినచో మీరెల్లరు నాతనినూర్చునుసరింపుడు. వారి శక్తిసామర్థ్యములు నుత్సాహాతిశయము మునుసహృదయములం దావేశించుగాలి! స్వరాజ్యమురావలెననిదానుగారు చూపినమార్గమే యనుసరింపవలెను. క్రూరమగు నీప్రభుత్వవిధాన మంతరింపవలెను.

గద్దె రంగయ్యనాయుడుగారు:—నేడు మనభారతవర్ష మంతయు అంధకారబంధు ముముప్పది. మనదేశోద్ధరణ మనకై యవతరించిన ఆపరప్రహ్లాదుడగు మహాత్మునికుడిభజము పడిపోయినది. వారిమన మెట్టి యాంహోళక ముందునుండెనో చెప్పజాలము. ఏమహనీయునిగూర్చి చింతించుటకు మనము నేడిట సమావేశమైతిమో యాతను, రామ, ప్రహ్లాద, ధ్రువులనంటి త్యాగపురుషుడు. తానుజేపట్టినకార్యమును కడవరకునెవడు కొనసాగిండునో వాడే మహాపురుషుడు. విప్లుములకు జంకి వెనుకంజవేయుట పారుమసంతులకణముగాదు. ప్రస్తుతము దేశము నందు స్వతంత్రులు మితవాదులు, లిబరల్, జస్టిసు, ఇన్ జస్టిసు మున్ను పక్షములెన్నియోగలవు: వీరిలో నొక్కరైనను దేశ బంధువువలె త్యాగమొనర్చినవారు గలరా? వ్రేలిడి యొక్కని జూపింపగలరా? త్యాగములేని దెట్టివనియు గాజాలదు. దాను గారి స్థూలశరీరము ధూసనమైనను, వారి ప్రత్యగాత్మ ఎల్లర యందు వ్యాపించి అవిరకాలములో స్వరాజ్యప్రాప్తికి తోడ్పడుగాక. వారి యాత్మకు కరుణామయుడుగు యాశ్వరుడు శాశ్వత శాంతిని గలుగజేయుగాక.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేదకళాశాల, బెజవాడ

ఆచార్య, విశారదవిద్యార్థులకు భాజనసౌకర్యములు ఉచితముగ చేయబడును.

నిఖిలభారతాయుర్వేద మహామండలివారి భిషక్, విశారద, ఆచార్య పరీక్షలకు శిక్షణమియ్యబడును. అన్నితరగతుల క్రొత్త విద్యార్థులు చేర్చుకొన బడుదురు. దరఖాస్తులు జూన్ 25 తేదీవరకు అంగీకరింపబడును. కళాశాల జూన్ 28 తేదీ తెరువబడును.

విద్యార్థులకు సంస్కృత జ్ఞానాభివృద్ధికొరకు సంస్కృత పాఠశాలయు అభ్యాస జ్ఞానముకొరకు శర్మ వైద్యశాలయు రసశాలయు గలవు. ఫిజియాలజీ అనాటమీ మొదలైన విషయములు బోధించుటకు సమర్థులైన యింగ్లీషు వైద్యులుకలరు. ఆయుర్వేదము సుప్రసిద్ధ వైద్యవంశికులచే బోధింపబడును. దరఖాస్తు ఫారములు కోరినవారికి పంపబడును.

బెజవాడ,
17-6-25.

నోరి రామశాస్త్రి,
ప్రధానాచార్యులు.

బొంబాయి దొరతనపు ఎక్సైజు విధానమందు మార్పు

భారతదేశమందు తయారుచేయబడు సారాయాలు చౌకచేయబడుట

బొంబాయి, జూన్ 17:—భారతదేశమందు దయారు చేయబడుచున్న బ్రాండ్, విస్కీ, జిన్ను, రమ్మ మొదలగు మద్య పానములపై నిశితరకు టేలును ఒకటి రూ 21-14-0 లు నుంకము బొంబాయి దొరతనము చార్జీచేయుచుండెను. ఇప్పుడు ఈ నుంకము రూ 17-8-0 లకు తగ్గించబడెను. తగ్గించుటకు ఉద్దేశము మద్యపాన వ్యయ మధికము గావించుటగాను. విదేశములందుండి దిగుమతియందు తరుగుదలలేదు. భారతదేశమందు దయారుచేయబడిన విదేశపు సారాయా వర్తకము పెరిగినను క్రమముగ నది తగ్గుచున్నది. కాని విదేశమునందు నుండి దిగుమతియందు తరుగుదలలేదు. భారతదేశమందు దయారుచేయబడిన విదేశపు సారాయా 1918-19 సం॥ బొంబాయి లోనికి 78988 గేలనుల దిగుమతి చేయబడెను. జర్మనీ, హాలెండు, జావాలనుండి 4605 గేలనుల దిగుమతి అయ్యెను. వైన తేర్కొనబడిన దేశములనుండి 1922-23 సం॥లో 84,488 గేలనుల దిగుమతిగాగా, భారతదేశమందు దయారు చేయబడి బొంబాయికి దిగుమతియగు విదేశపు సారాయ దిగుమతి 14,968 గేలనులకు పడిపోయెను. చౌకయగు విదేశపు సారాయ స్వదేశపు సారాయా వర్తకమును పడగొట్టుచున్నది. మహాజహానుపురపు రమ్మకంటే బావారమ్మ గేలను రూ 4 లు చౌక. మహాజహాను రమ్మ జర్మనురమ్మకంటే రెండురూపాయలు ప్రియము. కాబట్టి భారతదేశమందు దయారుచేయబడు సారాయపై నుంకము దగ్గించినచో విదేశపు సారాయతో పోటీచేయ వీలగును. (ఆ. ప్రె.)

మానసికశిక్షణ మాత్రము

30 మాత్రము 0-10-0 (వది అకాయి)

జెలసుంధము! (పోస్టుబిల్లుప్రత్యేకము) నుంకధికము! శరీరముతో ఉపాధికముచే కలిగిడి వైద్యకళల మాత్రము విద్యార్థులను అభివృద్ధి, అభివృద్ధి, ఆచార్యులు, అగ్నిమాంద్యము, అధిదానము, ఎక్కిల్లు, సర్వాంగముల యందు బలమును, విక్రము, పూర్వములు, శరణు, ప్రజ్ఞ, అనుభవ, మొదలగువానియందు గలిగిడి శిష్యులను పోగొట్టి గోహమును మంచి యాలోచనను చేయును. ఈ మాత్రము సేవావార శిష్యులను వెంటనే తామును యిందు అనేకవిషయము చేరినది. అనుభవము గల పోషకమునుచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పుచున్నది. విక్రసారి కాడిచాచిని నిజము తెలియగలదు. దిరుకాచా:— (1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,
పోస్టు నిడుమాల, ఎలమర్రు, కృష్ణాజిల్లా.

ఆంగ్లో-హైందవ డిప్యూటీషను

శనివారమునా డింగ్గాండున కేగనున్నది

బొంబాయి, జూన్ 17:—ఆంగ్లో-హైందవ రాయ బారియగు కర్నూలు గిడ్డి రాయబారమందలి మరీకొందరు పభ్యులు ఇచటకు 25-వ తేదీకి వచ్చెదరు. ఆనాటి సాయంత్రమందు ఆంగ్లోయిండియనుల బహిరంగసభ జరుగును. కర్నూలు గిడ్డి గారు ఉపస్థితిపెంచెదరు. యన్. యన్. ముల్లాను ఓడలో 27-వ తేదీ శనివారమునాడు డిప్యూటీషను యింగ్గాండు నెడల నున్నది. (ఆ. ప్రె.)

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టోర్సు కంపెనీ లిమిటెడ్., బెజవాడ.

నెం 118 రు, ఆర్మీనియన్ స్ట్రీటు, మద్రాసు.

రవ్వను, ఫీల్డింగు, క్రాస్టి, ఆయల్ యింజనులుగాని (లాంబ్రి) మొదలైన స్టీంఇంజనులుగాని కావలసినవారు మాకు వ్రాసిన సరైన ధరలకు బడచుగలరు, పంపులు, పిండిమెషినులు, ఖాల్లరులు ఇంగ్లీషు మేకరు హల్లరులు యింకా మిల్లులకు కావలగోయవత్తుసామానులకు మాకు వ్రాసి ధరలు తెలుసుకొనకానాము. బొంబాయి, కలకత్తా, పట్నములలో మాకు మరీకొనములు కలవు. ఎవరి తేసామానులు కావలసినను సమానవ్రాసినచో యిక్ ఫరుమేషన్ యివ్వబడును.

వి. యన్. చిన్నస్వామి బి. వ.

జనరల్ మేనేజరు.

రత్నపురుష లేహ్యం

శుక్లవస్త్రమును పోగొట్టి బలము గలగజేయు ఆద్యుత లేహ్యం. ఏకారణముచే సంభవించిన శుక్లవస్త్రమైనను పారదోలునని అనేకులు కొనియాడినారు. ఈలేహ్యమువల్ల మేహమువల్ల వచ్చినవర్ణము మూత్రకోగములు కూడా తగ్గును. డబ్బీ రు 8-4-0.

శ్రీలేహ్యం:—ఏవారి శ్రీగనైవ తదుక్తు ఆద్యుతమందు డబ్బీ రు. 1.8-0 లు.

పూర్వచంద్రోదయము

క్షయరోగములు, శుక్లమేహము మొదలగు సమస్త రోగములు తగ్గించు రాజౌషధము. రు 1కి రు 14 లు పట్టాభిరామ వైద్యశాల గోదావరిజిల్లా(రాయవరం)

నిష్పక్షపాతియగు ఇంగ్లీషు వైద్యురాలు

ఆశ్చర్యమైన గుణము

డాక్టర్ అన్నతామస్ అమ్మగారు తిరునల్ వేలి:— ఇంగ్లీషు బోషధములవల్ల గుణములేనందున తమ “లోడ్” ను నా సోదరికివాడితిని. ఆమెకు ఆశ్చర్యమైన గుణమునిచ్చినందుకు సంతోషించుచున్నాను. ఇకమిదట ఈబోషధమును వారోలకువాడెను. ఈ బోషధవివరములకు క్రిందిఅడ్రసుకు వ్రాయవలసినది.

“కేసరీ కుటీరం”

ఆయుర్వేద పీఠవిశేషకళల, యెగూరు, మద్రాసు.

చెన్నపురి బజారుధరలు

1925-వ సం॥ జూన్ నెల 19-వ తేదీ శుక్రవారము

1. ధాన్యములు

దరియాల బా 1-కి	రు 80 0 0	మొదట	42 0 0
విజయ బస్తాలు		మొదట	వరకు
మనుగు తెనాలి	ప 48 గలవి రు	18 0 0	15 0 0
కల్లూరి	,, డిటా	,, 15 8 0	17 0 0
డిబ్బి	,, డిటా	,, 16 0 0	16 0 0
రాగులు	రా. 184 బస్తా 1-కి	,, 8 12 0	9 0 0
నవ్వులు	,,	,, 20 0 0	24 0 0

2. వస్త్రధాన్యములు

కందులు	బస్తా 1-కి రు 205	,, 12 8 0	13 8 0
నవగలు	,, డిటా	,, 12 0 0	12 8 0
పెసలు	,, డిటా	,, 14 8 0	15 0 0
మినుములు	,, డిటా	,, 18 0 0	16 0 0
ఉలవలు	రు 164	,, 8 8 0	9 0 0

3. నూనెవస్తువులు

నవ్వులనూనె బా 1-కి	,, 154 0 0	155 0
నెయ్యి మ 1-కి	,, 14 0 0	25 0 0
కొండాపురంజేరు నవగవస్త్రబా1కి,	55 0 0	60 0 0
ఇతరప్రదేశము	,, 50 0 0	58 0 0
వేరు నవగనూనె గానుగ బా 1-కి రు 186	మినుమునూనె 182	
ఆముదము బా 1-కి	,, 138 0 0	124 0 0

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయవనపు బా 1-కి	,, 185 0 0
కూరవనపు	,, 55 0 0 60 0 0
విరవ కాయలు(గుంటూరు)బా1కి,	100 0 0 110 0 0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిగుండు చులుగు	1-కి రు 50, 55
కాళిపాస్తీపాయకట్టు	,, 70, 75
బెల్లము బా 1-కి	,, 85 0 0 45 8 0
చింతవండు బా 1-కి	,, 40 0 0 60 8 0

5. ఇనుము

వట్టు రకం బా 1-కి	,, 82 0 0 88 0 0
చడరం	,, 88 0 0 88 0 0
రత్నండు	,, 85 0 0 88 0 0

6. లోహములు

బెడి 100 కులంజ	,, 71 0 0 74 8 0
బంగారము, కులము 1-కి	,, 21 10 0 21 12 0
ఉవరము 1-కి	,, 18 10 8
ఇక్కిడి బా 1-కి	,, 258 0 0 258 0 0
రాగి డిటా	,, 285 0 0 288 0 0
అస్కాచక్కిర 236 పాకి గలవి	88 0 0 88 4 0

7. రంగులు అలిజరై ను

ఆవుకృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు	,, 64 0 0 70 0 0
తొట్టికృష్ణుడు డిటా	,,
సింహం డిటా	,,
కుగం డిటా డిటా	,, 67 0 0 68 0 0

8. కూడి

కోండావెట్టుబారు 1-కి	రు 800 0 0
పల్నాడు కూడి	,, 540 0 0

9. నూలు

కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి	,, 7 8 0
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి	,, 5 1 0
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి	,, 7 4 0
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి	,, 7 4 0
నూకయేనుగ నెం 20	,, 9 8 0
జపాన్ నెం 20	,, 9 8 0
,, నెం 4½ ఏ లేటిలు అయినను	,, 12 0 0
పద్మాక్ష నెం 24½	,, 10 4 0
14½ క్విల్స్ పక్షి	,, 7 6 0
నెం 20 బెన్ని సింహం యీటె	,, 10 8 0
నెం 22	,, 10 12 0
నెం 12½ బెన్ని పర్కను	,, 8 8 0
నెం 14½	,, 8 12 0

ఆంధ్రదేశము

దేశబంధు దాసు నిర్మాణము

బహిరంగనభ

బందరు (స్వరేణునిలేఖరి)

బందరు, జూన్ 17:—అనంత దేశసేనాపరాయణుడు, దేశభాంధవుడు అయిన శ్రీయుత చిత్రంజన దాసుగారి ఆస్తిక అకాలమరణవార్త “హిందూ” పత్రికా విలేఖరికి వచ్చిన తొలివార్తలైన నిశ్చయించిన రెండుగంటలకు తెలియవచ్చినది. ఈవార్త పురమందంతటను కాగుచిచ్చువలె వ్యాపించి అందరి మనములను దహింపజేసెను. దాసుగారి మరణమునకు విచారమును దెలుపుటగాను చాతులో బహిరంగనభ జగన్ నని టమటమా మూలమున చాటింపబడెను. అవ్వనధిగా సమాజేశ్వరచరిత్ర నన్నటికి పురమందలి పెద్దలు చిన్నలు చాల మంది వచ్చిరి. పురప్రముఖులలో నెడింబి హనుమంతరావు పంతులుగారు, శిలం జగన్నాథరావునాయుడుగారు, పురాణం కృష్ణమూర్తిగారు, క. చివరంబరరావుగారు మొదలగువారు చాల మంది గలరు.

జిల్లా ఖడ్గబోధ విచారణ సందర్శమున వచ్చిన శ్రీయుత దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు, బులుసు సాంబమూర్తిగారును, స్వరాజ్య పార్టీప్రముఖులుగూ, ప్రేటుకపు స్వామి సభ్యులయిన శ్రీ వేనువరపు రామదాసుపంతులుగారును సభకు వచ్చియుండిరి.

ప్రభుమున శ్రీ మల్లాది సీతారామాంజనేయులుగారు ప్రార్థనాగీతమును పాడిరి. పిమ్మట శ్రీయుత వేనువరపు రామదాసుపంతులుగారు సభకు అధ్యక్షతవహించి యాక్రింది ఉపన్యాసము చేసిరి:—

నేను హిందూపత్రికా విలేఖరికి మదాసునుండి వచ్చిన తొలివార్తలైన దేశమునకు మహానష్టము కలుగునట్టి మరణవార్త తెలియవచ్చినది. శ్రీయుత చిత్రంజనదాసుగారినిగూర్చి చదివయుండును. వారు దార్శినింగులలో చనిపోయినట్లు తెలియవచ్చినది. ఈ శోభనయునున నాకు యేమిచెప్పటకు మనస్కరించుటలేదు. ఆయన గూర్చి అందఱుకు తెలియును గాన వారిని భూషింప వలెను. అయితో సహా సంతాపములనుండి దేశసేవకొకై వ్యాసునాదస్త్రాని విసర్జించినాడు. అంతకు పూర్వమును రాజకీయములలో పనిచేయుచుండువాడు. రెన్యలేవెన్ అట్టక్రింద బంగళాయొనకులను ప్రభుత్వమువారు అరెస్టు చేసినప్పుడు జీవోపాశుములేక అల్లాడుచున్న రి, రి వందల కుటుంబములకు 100, 150 రూపాయల చొప్పున వారి కుటుంబ ఆవసరములను పట్టి సామ్యు యిచ్చి వారి కుటుంబముల రక్షించినాడు. అట్లుచేయుట విప్లవముపై ఆధిమానముచేతగాదు. విప్లవము పేరుపెట్టి ఆనేక సంసారములను గవర్న మెంటువారు బాధపెట్టుటచే వారు సహాయముచేసినారు. సంస్కరణముల యనర్థమున ఇంగ్లండు వెళ్లుటకు ఆయనకు డబ్బులేదనియు, అడంబ సామ్యు సంపాదించినచో ఆయనకొంత రి, రి వందల కుటుంబముల మలముల మాడిపోవుననియు బి.సి. పాలుగారు చెప్పినారు.

ఆయన కుదార్థవాది. ఆయనతండ్రి ఆనేక కలక్షల ఋణముచేసి చనిపోయినారు. ఇకనార్ మెంటు అయినాడు. కాని దాసుగారు తాను సంపాదించు సామ్యుతో నెలనెలకు కొంత యిచ్చెదనని చెప్పినాడు. దాసుగారు అరెస్టు అయి విడుదల పొందిన పిమ్మట ఒక సభలో మల్లిక్ గారు చెప్పినారు. ఒక నాదాయ నముఖము కడుగుకొనుచుండగా ఉడుముననే ఋణవిముక్తి కొంత 74 వేల రూపాయలకు చెక్కు దాసుగారు పంపినారు. ఈఋణము తిరిగినిచ్చునని ఆయన ఎప్పుడును తలంపలేదు కాని దాసుగారు తండ్రి ఋణవిముక్తుడు కావలెనని నిశ్చయించుట చేతనే ఋణమును తనకుబాధించుటకు వీలులేకపోయినను ఋణముల తీర్చి తండ్రిని ఋణవిముక్తుని చేసినాడు. దాసు మహాత్మాగి. దానశీలుడు.

కాంగ్రెసులో గాంధీదాసుగార్లకు భేదాభిప్రాయములున్నను వారిద్దరికీ పరస్పర విశ్వాసము మొదలు, శాసనోల్లంఘనము

చేయవలెనంటే ప్రజలను ప్రబోధపరచగల దాసువంటి నాయకుడు అవసరమని గాంధీగారు గుర్తెరిగియున్నాడు. ఆయన కాన్సిలులోనికి వెళ్లినప్పటికి గాంధీగారికి దాసుగారి పట్టుకల పూర్తిగా తెలియును. అధికారవర్గము దేశోద్ధరణ కార్యములన్నిటికి ఆడ్డు తలచుచున్నాడు. అంతయు అధికారవర్గముచే అవరింపబడియున్నది. ఈ అధికారవర్గమును తొలగించుటకే గాంధీ అసహాయోద్యమమును ప్రారంభించినాడు. దాసుగారు ప్రభుత్వముయొక్క బలమయిన స్థలములలో ప్రవేశించి అడ్డంకులు కలుగజేసి వారిని అచటనే ఓడింపవలెనని, సంకల్పించినారు. ఈ మధ్య బర్మిక్ హెడ్, రీడింగు మొదలయినవారుకూడ దాసు యేమి చెప్పుతాడని ప్రతినిధులును యెదురు చూచుచున్నాడు. ఆయన మహానాయకు డగుటయే అందులకు కారణము. బంగళములలో టిట్ట ప్రభువును ప్రతిఘటించి నిలిచినాడు ఆ దాసు కలకత్తాలో లేనికాలములో మంత్రులు లండనున్ననని తీర్మానము చేయించినారు. కాని బడ్జెటు కాలమున దాసుగారు తాను జబ్బుగా నున్నను కుర్చీలో కూర్చుండి వచ్చి ప్రాణమునకై తెలిపి మంత్రులశీతము మూడవపర్యాయ పార్టీను కాకుండ చేసినాడు. ఈ ప్రకారముగ ద్వంద్వప్రభుత్వము అంత మొందినపిమ్మట ప్రభుత్వమువారు ద్వంద్వప్రభుత్వము తొలగించినామని ప్రకటించినారు. తక్కినరాజధానులలో అంతవాడు లేకపోవుటవల్ల నే యీతని సాగలేదు. ఆత్మగౌరవమునకు భంగముకలుగకపోతే రాజీనామాతనని ఆయన యెప్పుడు చెప్పుచునేయున్నాడు. గాంధీగారు లేనికాలములో ఆయన నాయకుడుగా నిలవబడి దేశమంతయు సంచారముచేసి ప్రబోధము కలుగజేసినాడు.

ఆయన గొప్పనక్త. కవి. ఆయన సాగరసంగీతము ను ప్రసిద్ధము. ఆయన ఆస్తి కిలక్షల విలువగలది దేశమునకు అర్పించినాడు. ఏవిధమున దేశసంధిగ్రసయములలో లోకమాన్య డుచనిపోయినాడో అలాగే సందిగ్రసయములలో వీరుపోవుట తటస్థించినది.

దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు పిమ్మట ఉపన్వసించిరి.

మనదేశరాజకీయములలో పనిచేయు మహానాయకుడు దాసుగారు చనిపోయినారను దుర్వార్త నేడు మనము వినవలసి వచ్చినది. ఈవార్త పట్టణమంతయు వ్యాపించుటకు అంకాశమున్నచో జేటుజేటు జనము వచ్చి యాంధ్రేడినారు.

గాంధీగారు దాసుగారిని అసహాయోద్యమమునకు త్రిప్పవలెనని ప్రయత్నించినారు. అసహాయోద్యమమునందు దాసుగారికి మొదట యెక్కువ విశ్వాసము లేదు. కాని మహాసభలో తీర్మానించిన వెళక దానిని తిరస్కరించించి దానికై నిరంతర కృషి చేసినాడు. దాసుగారిని ఉద్యమములో చేరవలెనని గాంధీగారు కోరినప్పుడు తన నెలసంపాదనలో కొంతసామ్యు ఇచ్చెదననియు దానివల్ల ఉద్యమము బాగా సాగింపవచ్చుననియు చెప్పితే గాంధీగారు తనకుసామ్యుగాక దాసుయొక్క మూర్తియే కావలెనని కోరినాడు. ఆయన మహాత్మాగి. నెలకు 40 వేలు సంపాదించువాడు. అట్టివాడు తెరచాపలవంటి ముతకబట్టు కట్టినాడు. ఇప్పుడు పూర్తిగా సన్యాసిగా యుండుటకు జీవితము మార్చుకున్నాడు. దేశానురాగముచేతనే దేశమొకరికనుసన్నయై ముచేసినాడు. భార్యాబిడ్డలతో క్షైలుతు వెళ్లినాడు. ఏకైకగా నైన ఆయనను లొంగదీయలేదు గవర్న మెంటువారు సకల ప్రయత్నములు చేసినారు. జయింగు ఉండగానే ఇప్పుడు అనలంబించే పద్ధతులవల్ల లాభములేనని అభిప్రాయము మార్చుకున్నాడు. ప్రభుత్వసభలలో చేరి వారి నచునే ప్రతిఘటించి ద్వంద్వపరిపాలన సాగదని నిరూపింపదలచిరి. అటులే సన్నీకరించిరి. గవర్న మెంటువారు ద్వంద్వపరిపాలనకు సమాప్తిచేసినారు. దానితర్వాత ప్రభుత్వమువారు సర్వోప మార్గములలోనికి రానియెడల శాసనోల్లంఘనము పెట్టెదనాడే. ఆయన ఆ ప్రకారము చెప్పుచునే యున్నాడు. గాంధీగారికి దాసుగారు కుడిభుజులు. గాంధీగారును, తదితరులును ఆయనయందు పెట్టుకొనిన ఆశ నిరాశ అయినది. గొప్పప్రతిభానికుడు. విద్యానంతుడు దేశములో ఉన్న స్వరాజ్యవాసులందరు ఆయన చెప్పిన ప్రకారము నడిచెడివారే నాయకులుగా ఉండి ఒక ఉద్యమమును నడిపింపగలవారే బహు కొద్దిగ నున్నారు. అట్టినితిలో ఈయన శనిపోవుట దేశమునకు చాల నష్టము. ఈశ్వరోద్దేశమేమో మనకు తెలియదు. నేడు మనము మనదృష్టితో చూచుకొనినయెడల ఇట్టి మహానాయకుడు చనిపోయినందువల్ల దేశమంతయు అంధకారావృతమై దివంగులకు సందేములేదు. దేశమును యీ ప్రకారముగ నడిపింపగల మహాపు

రు ఘడు మరయొకడులేడు. దేశములో యీయనవలె ప్రజలను ఎకీకరణము చేసికొనగలవాడు మరయొకడులేడు. నెహ్రూగారు ఉన్నప్పటికి, వారు గొప్పధీశాలులైనను ప్రజావశీకరణ శక్తి అయినవద్దలేదు. మహాత్మాగారు చేసినవారు నాయకులుగా ఉంటేగాని భారతదేశముయొక్క నిజతత్వము ప్రజలకు బోధపడెదనని సర్వము త్యాగముచేసినాడు. ఆయన దృష్టిలో ఆయనచేసిన శపథమును నిర్విఘ్నముగ నెరవేర్చుకొన్నాడు. రాజకీయములలో పూర్వమువలె ఉపన్యాసము లిచ్చినచాలదని నాయకులనిపించుకొనుటకు రాజకీయ సన్యాసులయిన గాని లాభములేదని గ్రహించినాడు. ఆయనసంపాదనకు రాజకీయములలో కష్టపడినవారికి విమోచించినాడు. ద్రవ్యమును శృణుప్రాయముగ భావించి జలప్రాయముగ ఖర్చుచేసినాడు. ఆయన జీవితము దేశమునకు అదృశ్యదీపకము. ఆయన దేశాభిమానము, ఎన్ని భేదాభిప్రాయములున్నటికి నిరుపమానమని అందఱు విశ్వసించియున్నాడు. వక్రుతులులలో ప్రభుమున యెక్కువ విశ్వాసములేకపోయినను మహాసభలో తీర్మానము అయిపిమ్మట వానిని వ్యాప్తిచేయుటకు అన్నివిధముల ప్రయత్నముచేసినాడు. కేవలము నకునుమామాత్రమేగాక అన్నివిధముల ప్రయత్నముచేసి స్వరాజ్యము సంపాదించవలెనని ఆయన ఉద్దేశ్యము.

ఆయన ధీమాదాతుడు. ఒక్కడైనను ప్రతిఘటించి నిలవబడి పోరాడగలకైగలవాడు. గయకాంగ్రెసుసమయమునకు ఆయన అభిప్రాయమునకు అనుకూలము ఎక్కువమంది లేకపోయినను తాను సత్యముని నమ్మిచదానిని ఎవరెవరెంత ఆక్షేపించినను పట్టునలతో పనిచేసి కృతకృత్యుడైనాడు. బంగళభాషలో టాగూరువలె సుప్రసిద్ధుడు. నాయకులలో ఆగ్రగణ్యుడు. ఆయనస్థానమును పూర్తిచేయువారు లేరు. జూలై రివలేడికి వచ్చింకుమిటి సభ వారికొకకే కలకత్తాలో యేర్పాటుచేయబడినది. దాసు గాంధీగార్ల సందేశమునకై యెదురుచూచు సమయములో ఆయనగతిండు తటస్థించినది. ఈవార్తని గాంధీగారు ఎంతపరితాపముచెందెదరో.

పిమ్మట మా పురపాలక సంఘాధ్యక్షులయిన శిలం జగన్నాథరావునాయుడుగారు యాక్రింది తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి:—

శ్రీచిత్రంజనదాసుగారి యొక్క అకాల ఆకస్మికమరణమునకు బందరు వాస్తవ్యులు దుఃఖించుచు వారి మరణమువల్ల దేశమునకు తీరనినష్టము వాటిల్లిన దని నమ్ముచు వారికుటుంబమునకు తమ సానుభూతి దెలుపుచున్నాడు.

దాసుగారు కేవలము ఆంగ్లోభాషలో కొట్టుకొనిపోయి అది తగినవెంటనే తామును తగిపోవురకమునకు చెందినవారు కాదు. వారిత్మాగము అపారము. వారు కార్మికులు. పాటకపు జడలకు సంఘ మేర్పరిచి వారి అభివృద్ధికై పాటుపడినారు. అందులవలనే చదువుకొనినవారు మాత్రమేగాక పాటకపు జనులు సహితము వారి నూలను తిరసానించుట తటస్థించినది. రాజకీయములలో తనకు సత్యముని నమ్మి మార్గమును ఇతరుల అభిప్రాయముల పాటింపక చిరంవఱకు ఆమస్మించినవాడు, ఆయనకు రికి సంవత్సరములు మాత్రమేయున్నవి. ఈవయస్సులో ముఖ్యముగ మనకుతగిన నాయకులులేని సమయములో చనిపోవుట మన దురదృష్టము.

భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారి పై తీర్మానము బలపరచిరి:—ఇదివఱలో దాసుగారిని గూర్చి వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు రామదాసుగారు చెప్పినదంతయు నేను ఆంగీకరించుచున్నాను. ఆయన నాలుగు ఆశ్రమములను విధిగ నడువవలసికొనిన మహనీయుడు. అటుల 51వయేట సర్వసంగపరిత్యాగము చేసినాడు. రాజకీయములో ఆయన అత్యుచ్చదశలో చనిపోయినాడు. ఆయన యేదయైతే సంకల్పించాడో దానిని నిర్విఘ్నముగ నెరవేర్చి గవర్న మెంటు సంఘమువల్లకొట్టి బంగళాకాలములలో కలిపి ముచనిపోయినాడు. అట్టి మహాపురుషులకే కలుగకుంది. ఈయన మరణమువల్ల దేశములోయెట్టి విపరీతమయిన మార్పులు రానున్నవో ఎవరు చెప్పగలరు. ఇదియొక గొప్ప చరిత్రాంశముగా నెంచవగియున్నది.

నెడింబి హనుమంతరావు పంతులుగారు పైతీర్మానము బలపరచుచు మాట్లాడిరి.

శ్రీ బులుసు సాంబమూర్తిగారు— శ్రీదాసుగారు మరణించినారను వార్తరాగానె నా శరీరమంతయు కంపించిపోయినది. ఆయన గాంధీకి కుడిభుజులు. కా సనసభల విషయములలో గాంధీదాసుకు జనరల్ ఫస్ట్ ఆఫ్ ఆంధ్ర

శ్రీని (సర్వముకావ్యము) ఇచ్చివేసినాడు. ఆయన ఎంతవాడు గాకపోతే ఆ ప్రకారముగా సర్వాధికారము ఇస్తాడు. దానుగాను ఆ భారము వహించినాడు. గయకాండగములో ఆయనదర్శించిన కలహము ఆపటికినినను దర్శించలేదు. అయితప్పటికితనకు తోచినసర్వమును దేశములో మోస్తానన్నాడు. అధికారవర్తనలతో యుద్ధము చేయుటయే ఆయన లోరిక. ఆయన బ్రిటిష్ సింహములో కోరికనునిలబెట్టిన కనుపించేవాడు. గవర్నమెంటులో పోరాడవలెనంటే ఎన్నికలలోకి వెళ్లి స్థానము లొక్రమించి పోరాడుతిననియే ఆయన ఉద్దేశము. దేవాస్థానములు గలవి ఖాళీగా ఉంచుటకీ కూడ ఆయన బలవంతున్నాడు. కాని అది ఓడిపోయినది. తాను అనుకొన్న కత్తుమునకు ద్వంద్వ ప్రభుత్వములో ఏమిలేదని సంపూర్ణ ప్రతిష్టాభివృద్ధి చేస్తానన్నాడు. ఇప్పుడు గవర్నమెంటువారు అన్ని కళపరమమున్నాడు. ఆయన కోరికను అంతే.

దానుగారి భర్తయ్యారో ఉపవాసము ఉడిచినప్పుడు కూడ వారేము కంపించినది. దానిలో ఆయన ఎన్నెన్నో రాజ్యముల విధానము (డొమినియన్ స్టేషన్) కోరాడు. దానుంటి వారు అయినంటిమాల ఉన్నాడంటే ఎంత పరితాపపడి ఎంత మనస్సు ఉన్నాడంటే చెప్పవలసివచ్చిఉంటాడో అది దీనిల్ల ఆయన ఉద్దేశములో బ్రిటిష్ పార్లమెంటులో వారి ప్లాటు ఫారం మీదనే ఓడించి పరిమితమున్నాడన్నచట (వారి ఎత్తుమీదనే వారి ఓడించుట) వారింటు (వారింట) అర్పించితేనేగాని స్వలాభము లేదన్నాడు. అట్టివాడు డొమినియన్ స్టేషన్ ఇచ్చి, గౌరవమును కొన్ని ముచ్చటలు చేస్తే రాజీ పడుతానని చెప్పినాడు. ఈమాటలు ఆయన ఎవరితోను సంప్రదించకుండానే చెప్పినాడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ఎప్పుడు వార్లకు ఇష్టముమీద స్వరాజ్యం ఇచ్చును. మన ఒత్తికెల్ల ప్రజాశక్తి విశ్వంభించుటల వారి ఆయనపరచివచ్చును ఏమైనా కొద్దిగ వస్తుంది. ప్రతిష్టాభివృద్ధి ఆయన చక్కవర్తి. మన రాజ్యవిధానము ఆయన చేప్పలేదు. దేశములో మితవాదులు మొదలుపెట్టిన వారందుకూడ అదేకనీసప్రకారముగా అడిగినారు. ఇది చూచి బ్రిటిష్ పార్లమెంటు ఆస్సోసియేషన్ వారు భారతీయులలో పాతు కుడరము. కాళ్లకు 1929 వంతు యేమి ఇవ్వకూడదన్నాడు. ఈ కనీసపు డొమినియన్ స్టేషన్ కోరనాడు కాని అది ఇవ్వకపోతే కాసనోల్లంపునము చేస్తానన్నాడు. ఈ శక్తి ప్రజలలో ఉన్నది. బానిసలుగా ఉన్నవారికి ఇది ఒక్కటే అవకాశము. ప్రజలను విడిచిస్తానన్నాడు. కాసనోల్లంపునమునకు పక్కకులు సరిగా లేనంటారు. పరిస్థితులు ఎప్పుడు పడితే అప్పుడే యేర్పడుతాయి. దానుగాని మరణమునల్ల ప్రజలలో వికలుత్వము యేర్పడి కాసనోల్లంపునము జరుగవచ్చును. ఆయన శరీరము త్యాగము చేసినందువల్ల ఆయనలోనున్న యుద్ధభావమును దేశములో విడిచివేసిగా వేస్తూంటు. యుద్ధములకు కత్తిప్రము కొనుట కాదు. దౌర్జన్యరూపిత్వమైన అహింసాపద్ధతియే. అహింసాకాంతి బలమును పులిగించి అయిన సిద్ధాంతికొంది పోయినాడు. దానుయొక్క శక్తికెల్ల విప్లవము జరుగకుండా లగినది. విప్లవంబులు చాలా ఉన్నప్పటికీ దౌర్జన్యముగా జరుగకుండా ఆయన ఆసరాడు. దాను చెల్లినోయ్యెటప్పుడు ఇచ్చిన సందేశమును విజయము ఎట్లు ముగించెదరో చూడవలెను.

దానుగారివారై వింటే ఇంగ్లండులో బర్మెకాహెడ్ రీడింగు ప్రభుత్వ శరీరమును కంపించుతాయి. దానుయొక్క శక్తికెల్ల విప్లవము అనినదని పార్లమెంటు, యూరపియన్లకు తెలుసును 1921 లో గాంధీ ఆహింసాబలము విప్లవము ఆసినది. ఇప్పుడు దాను ఉద్బవించినాడు. ఆయన తన ఉద్ద్యమములలో ఏమో ప్రతిఫలము చూపిస్తూ ఉద్బవణ్ణాడు. ఇప్పుడు ఎట్లు నడుస్తుందో తెలుసు. ఇప్పుడు ఉదయ కళియవలెనంటున్నాడు. కాని, బన్నా, బెన్సే మొదలయినవారు వారివారి మరణములను కలవాలు అంటున్నారు. ఎప్పుటికైనా కలయిక గాఢి, స్వరాజ్య పార్టీలకు కలుగుతుంది. ఇప్పుడు స్వరాజ్య పార్టీ నడిపించబడిన శక్తి గాంధీగారై పడినది. నెహ్రూగారు సన్నపటికీ ఉద్ద్యమమునకు యివ్వవలసిన ప్రోత్సాహ శక్తి ఆయన ఇవ్వజాలడు. స్వరాజ్య పార్టీ చేయవలసిన దాన్నియు అయినది. గవర్నమెంటు ప్రజల అభిప్రాయమును కనుగొనక, తామె పాలకులను నిండుశతముగ ద్వంద్వ ప్రభుత్వమును నిర్మాణచూడ. ఈ సమయములో దానుగాని స్వరాజ్య పార్టీవారిని సభలలోనుండి బయటకు రమ్మని చెప్పినాడు.

బర్మెకాహెడ్ సెప్టెంబరు ప్రేటుమెంటులో ఏమి ఇవ్వమని చెప్పేయెడల ఆత్మగౌరవము గల ఏ భారతీయుకుకూడ సభలలో ఉండకూడదని దానుగాని చెప్పేవారే. ఇప్పుడు ఈ బాధ్యత గాంధీగారిపైపడినది. ఆయన చెప్పినట్లు మనకు నడుచుకొనినీ, ఆయన నడిపించగలడు.

నిరంతరము శాంతియుద్ధముచేసే నాయకుడు చెప్పేదేమంటే మిస్టర్స్, ధనము, ప్రాణములర్పించితేనే స్వతంత్రము కలుగుందని చెప్పేతాడు. మనము పుట్టినదానికి ధనవత్ ఏమంటే మనకు నేతల్లి యాశీర్వదము ఇచ్చినదో ఆర్థిక దాన్యము కికి యాశీర్వదము అర్పించడమే. మిగు ఇంటికి వెళ్లిచూడించవలసినది. లెల్లియుక్తి మనకు ఏమికారముగ తోడ్పడిగలగా అని అయితన్నది. దానుగాని ఖద్దర్ కొఱకు పూర్తిగ పాటుపడినాడు. మిగు గూడ ఆయనయందు గౌరవమున్న విశేషప్రముఖ విపత్తిచిఖద్దరు ధరించెనని నమ్ముచున్నాను. ఇది రేపు ఉదయమున మును చేసాగలిగిన స్వల్పకార్యము. అస్సలునికి వందలములలో సభ ముగిసినది.

తిరుపతి (స్వకీయ విలేఖరి) దేశబంధుగారి మరణవార్త

బజారు, మునిసిపల్ పాకాలల ఆఫీసు ముయబదులు శ్రీయుత దేశబంధు చిత్తరంజనదాసుగారి మరణవార్త నేటియుదయము 6 ఘంటలకు స్వరాజ్యపత్రిక మూలమున తొలు కొల తెలియుటతోడనే పురమున ఏమూలను, వీధులలోను ప్రజలు తమతమ దుఃఖములను, వారియందలి భక్తివిశ్వాసముల గూర్చి విచారించుచుండిరి. పురపాలక సంఘాధ్యక్షులు అయిన శ్రీమాన్ టి. కే. నరసింహాచార్యులు వారు మునిసిపల్ పాకాలలకును, ఆఫీసుకును సెలవొసంగుటచే, బళ్లు ఆఫీసు నేడంతయు ముయబడి యుండినది.

బజారు ముయబదులు

శ్రీమాన్, పి. అప్పారావుగారు, టి. సుబ్బన్నశెట్టిగారు, యం. వెంకటకృష్ణమాచార్యులు, మునిసిపల్ కాన్సిలర్లు క. రాజగోపాలాచార్య మండలకాంగ్రెసు కార్యదర్శిగారు, క. శ్రీనివాసాచార్య రేటుపేయర్లసంఘ కార్యదర్శిగారు, కొండా రామకృష్ణయ్య శెట్టిగారు, తిరుపతి కాంగ్రెసుకమిటీ కార్యదర్శిగారు, యింకను కొందరు కలిసి, బజారులోని వర్తకులకు దేశబంధు దాసుగారి మరణవార్తను చెప్పయ, బజారును అంగర్లును ముయబడినదిగా కోరగానే, వారందరూ ఏకోన్మఖులై మారుమాటాడక తమతమ అంగళ్లను మూసిరి. అచ్చటచ్చట, కొన్ని నోటీసులు గోడలకు అంటించియు, దండోరా మూలముగను పురప్రజలకు తెలియజేసిరి.

మునిసిపల్ సంఘమువారి సానుభూతి నేటి సాయంకాలము 6 గంటలకు శ్రీమాన్ టి. కే. నరసింహాచార్యులు గారి యధ్యక్షతక్రింద, శ్రీయుతులు అప్పారావుగారు, సుబ్బన్న శెట్టిగారు, వెంకటకృష్ణమాచార్య ఇంకను 4, 5 గురు యిచ్చిన నోటీసుమేరకు, సైమన్ మోటింగు మునిసిపల్ భవనమున జరిగినది. వైకెప్రెససభ్యులు, తమ నోటీసులలోనే, మునిసిపల్ పాకాలలకు, ఆఫీసులకు సెల వొసంగవలసినదిగానున్న చెర్యకాగారికి వ్రాసియుండిరి.

చెర్యకాగారు సభ్యుల కోరిక మేరకు మునుపే, తన అధికారకహోదాలలోనే సెలవొసంగి యుండిరి.

పురపాలక సంఘమువారు ఏకగ్రీవముగా తమ సానుభూతిని, దేశబంధు దాసు మరణించినందులకు విచారపడుచు, వారి కొవారులైన శ్రీయుత చిత్తరంజనదాసుగారికి తంతిమూలముగా తెలుపవలసినట్లు తీర్మానించినారు. మదరాసు పత్రికలన్నూ సంఘతీర్మానమును పంపించవలసినదిగాయున్నూ తీర్మానించి నారు.

బహిరంగసభ

సాయంకాలం 6 ఘంటలకు చిత్రాలచావడి యను భవనమువద్దనుండి, పురప్రముఖులు శ్రీయుత దాసుగారిపడుముఖద్దరు మాలతో సలంకరించి, జాగంటులు కొట్టుకొనుచూ, సన్నాయిలు ఊడుకొనుచూ స్వదేశ జండాతోను కేవలము వ్రావ్యాకేతరులు తమతమకుటుంబములలో ఎవరైన మృతినొందిరేని వారలకు, పాలుపోయే గోజున వాడుకప్రకారము, నాడు మాపురజులు చిత్రాలచావడివద్దనుండి బయలుదేరి రిడింగు రూమువద్దకు చేరిరి.

శ్రీమాన్ సి. దొరసామయ్యగారు, బి. ఏ. బి. యల్ యం, యల్. ఏ. వారి యధ్యక్షతక్రింద గొప్పసభ మాడినది. అగ్రముఖులు దేశబంధు దాసుగారి శీవతచరిత్రను, మృధుమధుర వాక్కులతో చక్కగ తెలియులాగుచేప్పయ, వారు చనిపోవుట వలన, మన భరతభవనమునకు గొప్పసభయు కలిగినదనియు, వారు ద్వంద్వపరిపాలనమును కొనసాగకుండ చేసిననియు, వారి దేశభక్తికి మితితననియు, వారికి దేశబంధు అనిబిరుదును మహా త్యాగాంధిగా గొసంగిననియు, సీ బిరుదును సొందుటకు తగిన వారనియు వారి స్వరాజ్యపార్టీవారిచర్యలను విపులముగ చెప్పయ తాను నేటి సేవకునందరి ముమ్మను మోదనవుడు, జైలుకు వెంగాలు ఆర్థికముప్రకారం అరెస్టుజేసి పంకిరేమా యని లలచి రట. విమృట చదువగా మరణించిన తెలిసినందుకు చాలా దుఃఖించిననియు, కల్లనీళ్లుగూడ యెట్టిననియు చెప్పిరి.

దేశమునకే దేశబంధుగారు పడినవ్యవస్థల వర్షించ తరము కావనియు, వారిమాతృకు స్వర్గలోకమున శాంతినియ్యవలయునని చెప్పనిని అందరు ప్రార్థించవలసినది. కోరిరి.

శ్రీమాన్ క. రాజగోపాలాచార్యులవారు మాతీర్మానమును సభవారి ఆమోదమునకు పెట్టిరి. సీ తీర్మానమును పి. అప్పారావుగారు బలపరచిరి. వారిమరణమునకు దుఃఖించుచు వారి కుటుంబమునకు తామ సానుభూతిని తెలుపుచూ, వారిమాతృకు, శాంతిని, సుఖమును ఇచ్చునట్లు భగవంతుని సభవారందరు లేచినిలుచుకొని ఏకగ్రీవముగా ప్రార్థించిరి.

శ్రీమాన్ దొరసామయ్యగారు వారు, సభ ముగియుటకు పూర్వము, ఈ పురమునయుండు ప్రజలు పురపాలక సంఘమువారు, నేటిరోజున దేశబంధుగారి మరణమునకు చూపిన సానుభూతినిబట్టియు, మదరాసు గవర్నర్ గారు జూలై నెలలో చిత్రారీకివచ్చి యీపురమునకు వచ్చులాగు తొలుదొల్లనుండిన ఏర్పాటు ప్రకారము యీపురమునకు రాక మానుకొన్నందులకు, యీపురపాలక సంఘమువారు వారికి (అడ్డెసు) సన్మాన పత్రము నొసంగవలయునని రి. 4 గురు కాన్సిలర్లు మాత్రమే యిష్టపడుటచే సీ రోజు మీటింగునకు కోరము లేకపోవుటచే, మీటింగు జరుగలేదనియు, నేటిదినం, రి. 9 గురు కాన్సిలర్లుకలసి నేడే దాసుగారిమరణవార్త విని ఏకగ్రీవముగా సానుభూతితీర్మానమును తీర్మానించుటయు చూడ, ప్రజలను మీకు దేశయివవయములందు గాఢభక్తివిశ్వాసము లీమండలమునకే గాక, దేశమందటను చాటించినవారనియు చెప్పిరి. మహాత్యాగాంధీగారికి కుడిభుజము నేడు మొదలు పోయినది, మహాత్ముల వారు జూలై నెలలో ఈపురమునకు వచ్చుచున్నారు. ఈపురమున నూలుచందా యిప్పువారు 100, 150, గురున్నారు, విజయంచేయు లోగా 1000 మంది నూలుయిచ్చు సభ్యులగ చేరవలసినదిగా ప్రార్థించిరి, సభ రాత్రి 8 ఘంటలకు ముగిసినది.

నెల్లూరు

నెల్లూరులో పురమండలియవ రావుబాద్య కృష్ణారావు (ఎం. ఎల్. సి.) గారి అధ్యక్షతక్రింద గొప్ప బహిరంగసభ జరిగినది. అన్ని పక్షములవారును వచ్చిరి. నాయకులు విచారకరముగా ఉపన్యసించిరి. ప్రజలభిక్షిలో కాంగ్రెసు విషయమున వనిచేయులెనని మోపురించిరి. సానుభూతి తీర్మాన ముమోదించుడెను. నెల్లూరు నాయనాదులగూడ సభజేసి సానుభూతిని తెలుపుచు తీర్మానము గావించిరి. జిల్లాబోర్డు కార్యాలయములు మున్నగు సన్నియగు ముయబడిన. అని స్వకీయవిలేఖర నేను నెల్లూరు నుండి తింటివార్త సంపెను.

తిరుత్తని

శ్రీయుత చిత్తరంజనదాసుగారు పరమవదించిన సంగతి నేడు ప్రజలకందరికి తెలిసినది. ప్రజలందరు మిక్కిలి దుఃఖపడుచున్నారు. కొన్ని రోజులకుముందు మహాత్ముడు దాసుగారి గృహమునందు చింతించెట్లు పత్రికలలో కనుపడినది. ఈకష్టము ననుసరించియే మహాత్ముడను యుఖము కలిగిన మోయని కొందరు జెప్పెదరు. ఈ రోజున వన కార్యాలయము ముయబడినది. సాయంకాలము దాసుగారి ఆర్థిక శాంతి గుండుటకోరకై ఈ దివ్యదేశ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి ఆలయమునందు సమాధ్రనాను అర్చనయు ప్రార్థనను జరుగును. వైవారి కుటుంబమునకు తమ పత్రికామూలముగ అనుతాపమును విజ్ఞాపనము చేసికొనెదము. దాసుగారి ఆత్మకు శాంతి కలుగునుగాక.

మానుమల్ యుపాసి. వి. కె. యస్. చారి.

క్రొధన సంరం జ్యేష్ఠమాస బలింశ శుక్రవారము

బాల్యనివాహములు

[బులుసు వేంకటరమణయ్యగారు]

సీ. "అమ్మ! పాలీయవే!" యని మాతః బీడించు బాలల కుద్వాహాలీల లేల?

"బాబ్బలతో నాడఁ బోయెద" నని పల్కు పట్టికి మెడఁ బుట్టై గట్టనేల?

కడునల్పమావల్వ గట్టఁగ లేనియా బాలామణికి మధుఁపర్క మేల?

మగఁ డన నేమియో మది నెఱుంగఁగలేని బాలకు సంసారబంధ మేల?

గీ. కాన నోధీరులార! సుజ్ఞానులార! సుజనహితులార! అవివేకశూన్యులార! బాలికకుఁ జిన్నవయసునఁ బెండ్లి చేయ మానుఁడీ! లోకమున నభిమాన ముంచి.

సీ. అనురాగమునఁ జూడ దకట! జవ్వని భర్త ననుచునావల దుఃఖ మందనేల?

మగనిపొందు న్వీడి, మగువ నూతికి గోతి కిని బోవఁజూచుచుఁ గినియనేల?

పడఁతి దుష్టభములఁ బడయ విఖ్యాతిని బొందఁగాఁ దలవంపు నొందనేల?

కుమతి యన్యులతోడఁ గూడి గర్భము దాల్చి మందుమాకులఁద్రావ మనుట యేల?

గీ. కాన నోధీరులార! సుజ్ఞానులార! సుజనహితులార! అవివేకశూన్యులార! బాలికకుఁ జిన్నవయసునఁ బెండ్లి చేయ మానుఁడీ! లోకమున నభిమాన ముంచి.

సీ. పదివర్షములు నింక బాలున కుద్వాహములఁ జేయరాదంచుఁ దలఁపరొక్కొ! "ఉద్వాహమైనతదుపరి విద్యయు సున్న" అనెడునార్యోక్తిని దలఁపరొక్కొ!

వయసు మీఱినబాల వరునకు భార్యగాఁ గూర్పరాదని మదిఁ గుందరొక్కొ!

సంఘసంస్కారుల సాంఘికోపన్యాసములనైనఁ బాఠింపఁ దలఁపరొక్కొ!

గీ. తల్లిదండ్రులు నష్టముల్ దలఁచితిలఁచి పాఠిపీడనకార్యమున్ బాల్యమందుఁ చేయకుండుటయే కడు శ్రేయ మనుచు నెంచి యీ యుద్యమవిరక్తి నేలుఁగాక!

గ్రహణిమాత్రలు

20 మాత్రల డబ్బీ 1-కి రు 0.8-0

రక్త విరేచనములు, బంక, రేచనములు, జగటు విరేచనములు, అజీర్ణవిరేచనములు, నీటివిరేచనములు మొదలగునవి ఈ మాత్రలను మూడుపూటలు, నేనించిన తోడనే నీలివిషాపును, పిటిని పిల్లలకు కూడ నాడవచ్చును. వెంటనే గుణమిచ్చును.

అమ్మ తాంబూలం దివో, బొంబాయి - మదరాసు.

క వి తా పా ర వ శ్య ము

[అనుముల వేంకటశేషకవిగారు, అష్టావధాని]

మ. ధనమే జైలు; తదీయమా నితర వృత్తాంతంబులే సంకెలల్; మనమే చోరుఁడు; తజ్జయంబె ముని ధర్మం బాట; తద్ధర్మ మెం, దును బాలింపఁగ సత్కవీశ్వరు దరిద్రుఁడ జేసెనా యీశుఁ డం, చును భావించు, నమింతు నందు కతనిక జోడించి కేలుంగవన్.

సీ. కాంతకన్న కవిత్యకాంత యెయ్యారంపు సొంపులే స్వర్గసుఖంపుగములు పలుకు లన్నిటి మించు పన గుల్కు కవితా వె లందిపల్కులె కష్టరపుఁ బలుకులు ఆటలఁ దలఁ దన్ను నాకైత వింతయా టలె రత్నముల కిరీటపు మెఱుంగులు ప్రాపు లన్నిటిఁ గేరు బాగా కవిత్యంపు నతి చూపుగుములె లక్షలకొలఁదులు.

నాకు; నాకైత నాదు ప్రాణములకన్న నధికతర మాట నదియ భాగ్యములమూట; యది విడిచి దూర మేగిన యపుడు నాకు మతిచెడిన కూట; మత్యయోమయముబాట.

ఉ. అన్నము నీరము నిదురయన్నవి సున్నగదాక విత్వపుఁ, గన్నియచేత మన్ననలఁ గాంచెడి చో; మఱి కానకున్న నా, యన్నము నీరము నిదుర యన్నవి సున్నగదా కవిత్వపుఁ, గన్ని యచేత మన్ననలఁ గాంచకయుండిన యప్పు డేనియన్.

సీ. ఒకసారి తనలోన నున్న దున్నటు చూపి కులకాంతయో యనఁ గూడియుండు నొకవేళ పై పయి నురవడిఁ జూపించి కలకాంతయో యన గానిపించు; మెకతేప చాటుమాటుకుఁ బోయినటు లుండి పరకాంతయో యనఁ బ్రజ్ఞ దెల్పు; మెకమాటు నిది యది యొక్కుమ్మడి నిరూపణ మొనర్చు శక్తియో నాఁ దనర్చు నొకట పసిబాలవలె నుండు; నొకట నూత్న యావనారంభ యనిపించు; మెకట ప్రౌఢ యే యనుచు ముక్కుపై వ్రేలు నిడఁగఁ జేయు; మాకవిత్వంపునతి నెన్న మాతరంబె?

గీ. పదము లుండియుఁ బదముల మదిని గొనక సర్వశక్తిస్వరూప యై సరసభావ సౌధములఁ గట్టి చూపించి సంతసించు కవిత యను దివ్యకాంతతోఁ గలసి పిచ్చి వాని కరణిఁ జరించెద వసుధ నేను.

యుద్ధానికెల్లబోతే

[కొదలి వెంకట సుబ్బారావు కామరాజుగడ్డ శివయోగ నందరావుగారు]

"పారతంత్ర్యంబున బడియుండలేము జన్మసత్వంబుల సమయింపలేము పౌరుషంబును వీడి బ్రతిమాలలేము బ్రతిమాలిన ఫలంబు బడయంగలేము పగవారి మార్గొని పడద్రొబ్బివైచి కత్తికోకండగా ఖండించివైచి పచ్చినెత్తురు ద్రావి పరవళ్లు ద్రొక్కి జయమందవలె లేద చావగావలెను చచ్చెనా స్వర్గంబు స్వాగతం బిచ్చు జయమబ్బెనా దేశ జనులసంతోష బాష్పవార్షిధియందు బడి తేలవచ్చు భూలోకస్వర్గంబు బొందగావచ్చు"

ననుచు హుటాహుటిక బవర మంచున దూకగసిద్ధ మా ననుక చనువున బిగబట్టుచు ని శాతదృగంచలవృష్టినిపయిం జొనుపుచు శాంతి శాంతి యను చుక వినుడి ప్రియురాలివిన్నపం బనుచు కృపాణ మందికొని హస్తములం దిరికించుకొంచు "హే! పగతురను చెండాడగాగల మగటిమిం గలవానికన్నను తెగక తెంపక గెల్పువాడే"

ధీరుడో నార్యా పూవు త్రుంపుచు తావి నానెడి జీవుకన్నను మిన్నయోగద పూవు నున్నట్లుంచి తావిని పొందుమనుజుండే"

యనుచు నుత్తమభావాల మనసు నింపి పరమధర్మంబు బాధించి ప్రాజ్ఞుడేసి గురువువై శిష్యునేవల కొనరుకొనుట జ్ఞప్తియం దున్నదో లేదో గాదె చెంచూ!

హిందీ - తెలుగు

తెనుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుట వీలయిన శుభశ్రేణిని వ్రాయబడినది.

బాలశిక్ష	0-6-0
మొదటి పాఠకము	0-6-0
హిందీ పాఠశ్రేణి డిక్షనరీ	1-0-0

తపాల ఖర్చు ప్రత్యేకము. మేనేజరు, ఆంధ్రప్రతి కాశాశాలయము-చెన్నపురి

వసంత మల్లారి

[వారణాశి నూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు]

లలితలతానతి + లాస్యంబు లొలయ
 మలయానిలునిలీల + మహితమై వెలయ
 కమలయనుభవ యుం + కారముల్ మీఱ
 సుమమూల ఘనమఘనఃస్ఫూర్తి నిండా
 శ్రుతిసుఖంబు ద్వజశ్రుతి భాసిం
 క్షీతిమహిమలు మధుశ్రీల దీపింప
 గలనినాదమునఁ గోఁయిగంట మోవఁ
 పోలుత వసంత మిం + పలకె నిజగతి
 అల వసంతుని సొంపు + లడుగంటి పోవ
 జలధంబుల నాకఁసము గప్పబడఁగ
 నులుములు మెలుములు + నురవడి మెలయ
 దిరములై వరుస దుర్జినములు వజలఁ
 బ్రబలమై పంకంబు + ప్రజల విసిగింప
 కబళించి ధరనెల్లఁ + గనవు తలయెత్త
 విచ్చలవిడి వాఁకఁవెలువల్ వాఱ
 వచ్చె దుర్భర మయి + వానకాలంబు
 అత్తె లలికూన + తొడలల్ వంచె
 దత్తెఱుంబున ద్విజో + త్తంసముల్ వటిచె
 సరసమారుత మయ్యె + యుంఘానిలంబు
 సురభిశ్రవనముల్ + సొంపటి రాలె
 సుభఃప్రవాహంబు + లంతంతఁ బరపు
 కుంభవృష్టికి నాని + కుడ్యముల్ గూలె
 వనదంశకమ్లచ్ఛ + భటు లుద్భవిడిని
 దనువులు గాంచి + త్రాచి రసృజమ్ము
 ఎన్ని బాములు వడ్డ + నేమైనఁ గాని
 దున్నిన భూముల + దొడ్డపంటలకుఁ
 దావలం బగుటచే + ధన్యుల మనుచుఁ
 బావనం బగు కృషివ్యాపారములను
 గావించి రాఁగల + ఘనసంపదలకు
 భావంబు లాసింప + ఫలకాలమునకు
 నెదురు నూచుచు నైచి + రైలు జనులు
 మడిచి చెంపు గనఁ దమ + మతిము మెలయంగ
 అంత నేతెంచి హేమంత కాలంబు
 ప్రాంతశాడ్యలముఁ + వజ్రాలుపఱచి
 వజ్రజ చలిచేత + వడఁకించి జనులఁ
 గజబిజి గావించె + గల సార మెల్ల
 అధరముల్ నలిగలి + సంతంతఁ బగిలి
 వ్యధితమ్ము లగుచుండ + వాకట్టు గట్టి
 నవనవస్త్రవేషవిలాస లోప
 నవయుగం బానరించె + నాడునాటికిని
 చిత్ర మావలివేళ క్షీతిరుహార్యరము
 ప్రసంపుటములపా పెఱుగ వయ్యె
 వీత శేషం డయి + వీతిహోత్రుండు
 ప్రాత్రకుంపటిలోనఁ + బడియుండవలసె
 పాదివిసట్లుగఁ బెరి + పొగమంచు గప్ప
 నుదయభానుండు దాగి + యుండఁగా వలసె
 మంచినరును జప్తు + మంచుఁ బ్రాణులకు
 మించిన శత్రువై మెలఁగె + నేమందు
 ఈదుర్భరసితి + యేనాడు దొలఁగు
 నోడైవమా! యంచు + నున్న జనములకు
 బ్రాహ్మింఁడు గ్రమ్మట + భావుకంబనుచుఁ
 జూపట్టు నొకకొన్ని + శుభసూచనములు
 సందుసందులనుండి + మందమారుతుండు
 చిందులు ద్రొక్కుచుఁ + జెలగుచున్నాడు
 పల వరాగసంభరింబు లగుచు
 వల్లీ మల్లిక + లుల్లసిల్లెడిని
 కోయను బాలుపైఁ + గొంతెత్తి కినిసి
 కూయుచు నున్నాడు + కోయిలభట్టు
 ఈలీల లారసి + యిది వసంతంనకుఁ
 గాలంబు గా దనఁ + గలవార లెవరు?

శ్రీమహాభారతము

[పింగిలి వెంకటరామారెడ్డిగారు]

(గృ సారస్వతానుబంధము తరువాయి)

అభిమత్యుడు:— ఘోరమైన దప్ప మిగిలిన వారికివార
 రాని పద్మపూపామును భేదించుటకు బాండుర ఆభిమత్యుని
 గోరుట పితృత్వమా? న్యాయమా? భారతయుద్ధములో నెందరెం
 దతో యోధాను యోధులన్నను కౌరవసృష్టులు త్రాత్రపంతు
 లున్నను ఆభిమత్యునితో బోల్చదగినవారొక్కరును లేరు.
 ఆతనికౌరవము సాహసము సౌఖ్యము అపమానము.
 ఆతనిని తరులకుఁ బోల్చుట పాపాపము.
 కారవనేలలోని యోధానుయోధ లేందటెంతో పద్మపూపా
 మును సంరంక్షించుచుండ నవలీలగా పూపామఖరమును భే
 దించి శూరశిభామబులను జీకాకుపరచి చెందాడి ప్రత్యకాల
 రుద్రునిపరే చరించి తుద కందతోక్కటై ధక్కువిరుద్ధముగా
 నెదుర్కొనినను లక్ష్మమునేయక పలువురుయోధులను యమపు
 రీకపిష యామహామహుని ప్రతాపమును నెంత కొనియాడినను
 కొంతయేయని తలంచెను. రథమురిగి ధక్కుభగ్గుమై యేసా
 హాయములేకున్నను ఖడ్గమును బుచ్చుకొనియెందఱనోమడియించి
 తుదకు లక్ష్మణమార యుక్తముగా స్వర్గమును జూరకొనియె
 ను. నేటికిని ఆతని చరిత్రము వీరుల కృత్యాపజనకమై ప్రకా
 శించుచుండుటయే గాక ఆతని నిష్కళంకమైన యశస్సు ఆ
 చంద్రార్కము మన హృదయాకాశముల వెలుండుచుండును.

కర్ణుడు:— ఇతని జీవితమును గూర్చి విచారితముఁ
 ఇతడు కుంతీపుత్రుడయ్యెను మారునిచేఁ బెంచబడి మా
 పుత్రుఁ డనిపించుకొని శక్తిప్రేమ విద్యాపారంగతుడయి యు
 ర్విధమునతో సఖ్యమును కలిగించుకొని తాను కుంతీపుత్రుడ
 నియు పాండవుల పక్షముచేసిన సర్వసామ్రాజ్య మబ్బుననియు
 శ్రీకృష్ణుండు బోధించినను వివక యిన్ని దినములనుండితన్నునమ్మి
 ఘోరసంగ్రామ విజయాభిలాషియైన శుర్యోధనుని పదలుట
 స్వామిద్రోహముని కృష్ణుని కెఱిగించి అంతముపాటు శుర్యోధ
 నుని పీడక స్వామికార్యమునంతే సర్వమునర్పించి ధైర్యసాహ
 సములను జూపి తుదకు నశరత్తుముగాఁ గృష్ణ బోధితుడగు నర్జు
 నుచేసంహరింపఁబడి పీఠస్వర్గమును జూరకొనిన మహామహుండు.
 ఇతని చరిత్రము నిష్కళంకము. ఆతని దాతృత్వమును ఆతని
 సౌఖ్యమును ఆతని స్వామికార్యధురంధరత్వమును పెక్కులేఱ
 ఆతని ముగంజాలమును కొనియాడనివారే లేరు. ఇన్నిచేల సం
 వత్సరములు గడచినను ఎవరినైనను మహాదానపరుడని కొని
 యాదపరిసినప్పించుట దాకర్ణుడని వక్కాణింపట మనము
 వినుచుండలేదా?

ఎందఱో ఆతని నిరుత్సాహపరి. ఎందఱో కాసము
 నుగిరి. గురుకాపకమున శక్తిప్రేమ ప్రయోగసమయమున బు
 ధ్ధిసాధింపక పోయెను. రథముత్రంగము. కేళ్యుండు నిరుత్సా
 హపరచెను. ఎన్ని యిక్కట్లును సంభవించినను ధైర్యముతోఁ
 దుడవఱకు పోరాడి స్వామియొక తపఃప్రాణమును నర్పించిన యీ
 మహావీరుని చరిత్రము సర్వసంగ్రామ్యము.

ఇక మనము పితృరాజ్యము దమకుఁ జెందవలయునని
 కోరు బాధ్యత పాండవులకు కలదా? లేక కారవులకు కలదా?
 శుర్యోధనుని కాలములో ప్రజలు సౌఖ్యవడిరా లేక దుఃఖితు
 లుగానుండిరా? మొదలగు విషయములను విచారితము.

ధృతరాష్ట్రుండు పెద్దవాడు పాండురాజు చిన్నవా
 డుట అందఱుకల దెలిసినవిషయమే. ధృతరాష్ట్రుండు పుట్టుంధు
 డు. కావున ధర్మకాస్త్రప్రకారము ఆతనికి రాజ్యార్హతలేదు.
 కావున పాండురాజునకు రాజ్యముకలిగెను. కాని కొంతకాల
 మునకు పాండురాజునకు ముని కాతముకలిగినందున రాజ్యమును
 ధృతరాష్ట్రునికొసంగి పాండురాజు మునివృత్తిలో మెలం
 గెను. అప్పటికి కిరుపురకును సంతానము లేదు. అట్లుండిన
 పాండురాజు రాజ్యపరిత్యాగమొనర్చినపుడు యుత్తిసిరుండే
 రాజయ్యుండును. యుత్తిసిరుండు పుట్టినపుడు ధృతరాష్ట్రుం
 డు కాజ్యమేలమందెను. క్షేపానకప్రేమ రాజ్యపాలన జరు
 గు నాచారముకలదాని చిన్నవానికొడఁగయినను పెద్దవాడ
 గునేని రాజ్యము గలంగవలయునని కాస్త్రమును శక్తిలేదు.
 అనుష్ఠానములేదు. పుట్టుంధుడు రాజ్యమున కనర్హుడేగాని ఆతని
 సంతతివారు కాదు. పెద్దవాడగు ధృతరాష్ట్రుండుండఁగా పాం
 డునృతతి రాజ్యము కావకాదు తన బాధ్యతను పెద్దవా
 డగు ధృతరాష్ట్రునకు నప్పగించినపుడు పాండురాజు తనకు
 గాని లేక ముందు తనకుఁ గలంగఁజొచ్చు సంతతికేగాని రాజ్య
 పరిపాలనాబాధ్యత కలదని అగ్రహానితో నొడవండిఁ చేసికొని

యొందినట్లు కనఁబడెను. కావున పెద్దవాడగు ధృతరాష్ట్రుని
 కొడుకుడగు శుర్యోధనుండే యవరాజు గాని లేక రాజు
 గాని కాదగినవాడుగా నుండెను. ధృతరాష్ట్రుండు రాజ్యము
 రాజ్యపరిపాలనము చేయుచుండఁగా పాండవులు దమకు రాజ్య
 మును బంచి యయ్యవలయునని కోరుటయే న్యాయముకాదు.
 అకారణముగ కాస్త్రవిరుద్ధముగ పాండవులు రాజ్యమొనెనను యు
 దకు అర్ధరాజ్యమొనెనను దమకీర్త్యులయినని కోరినపుడు న్యాయ
 యముగాఁ దనకుఁ జెందవలసిన రాజ్యమో అందలి భాగమో
 పాండవులకుఁ బోవునగాదా యను ననూయ శుర్యోధనునకు జని
 యించెను. అదియే శివాదిశాస్త్రివృద్ధియై ఉభయక్షుల నాశనము
 నకుఁ గారణమయ్యెను. శుర్యోధనుండు పాండవులను జలము
 లందు ముంచుటకును వారికి విసాన్నముఁ బెట్టించుటకును లక్క
 యింబుఁ బెట్టి కాట్టుటకును మహాపరివ్రతాశిరోమణియగు ద్రౌ
 పదికి మానభంగమొనరింపఁ బ్రయత్నించుటకుఁ గారణ మతని
 యనూయయ్యెను. చరిత్రాంశములు నిజమని నమ్మినయెడల మనమిం
 దులకొలకే శుర్యోధనుని దూషింపవలయునగాని ఆతని రాజ్య
 పరిపాలనమునకై యతనిని దూషించుట కవకాశము లేదు.
 ఆతని పరిపాలనచుండు సర్వస్వములవారును సౌఖ్యమునుభవించు
 చుండిరి. ఎన్నియో యజ్ఞముల శోనరైనను. దేవ బ్రాహ్మణు
 లను సంకృప్తిపఱచెను. ఆతని రక్షణము ఆతని యాశ్రయ
 తుడము. కేలము దాయాదులతోఁగలపొంచినంతమాత్రమున న
 తని నధర్మంబున దూషించుట ధర్మమా? చరిత్రయందలి పూ
 ర్వాపర సందర్భములనుబట్టి న్యాయాన్వయ విచారణ చే
 యుటయునేగాని గుడ్డచేలబడినట్లు ఎవరెటులన్న మన మా
 లులే కలుగుచుండుట విశేషముకాదు. శుర్యోధనుండు మాయా
 ద్యూతము కల్పించుట తప్పకాని నీతి బాహ్యమును జూడము
 నానుటకు సంగీకరింపట, తానొడుట సరియేగాని తమ్ములను
 ధర్మకర్మనిగూడ నొడ్డుట ధర్మమునా? న్యాయ మనేషిం
 చుకాదు తాను న్యాయవంతుడై యుండవలయునగాని ఆ
 న్యాయమునఁ బ్రకర్తించుచు న్యాయమును గోరుట న్యాయ
 మగునా?

అస్త్రములువదలినవానితో వెన్నిచ్చినవెక్కువానితో
 బోర్లకరండువానితో గడ్డిగరచినవానితో యుద్ధము ననేషిం
 చనివానితో యుద్ధమాడుటయు వారిపై శక్తిప్రమును ప్రయో
 గించుటయు యుద్ధకాస్త్రసమర్థులకాదనియు పిరలక్షణము
 కాదనియు తెలిసియుండియు నాకు రాజ్యమునసరములేదనినను
 వివక పరుషవాక్యములచే మన మును నొప్పించి యుటపి
 సాలసియుండు నాశుర్యోధునుని యుద్ధమునకుఁబురికొల్పట
 అగ్రముముకాదా? విమర్శించుచుచిన పాండవులలో నిట్టియగ్ర
 మును లెన్నియొకలవు.

తన్ను నమ్మినవారందరు మడిసి తాను పీనస్థితిలోనున్న
 పృథు పాండవులతో నత్తుడైనను సఖ్యమును గలిగించుకొనవల
 యునని యెందఱో బోధింపఁగా శుర్యోధనుండు వారితో నత్తు
 నమ్మినవారందఱు నశించిరి. వారులేని రాజ్యసౌఖ్యము నా
 కెందుట? నాబంధుమిత్ర సచివులతో స్వర్గమో నరకమో యను
 భవించెదను గాని వారులేనిది యీసరాజ్యసౌఖ్యము లెవ్వయు
 నేననుభవించ నొలనని తనయభిప్రాయమును వెల్లెచ్చిన శుర్యో
 ధనుని సౌఖ్యము సాహసము వితరణము సంప్రసయములు కా
 వా? రాజుగను ధృతరాష్ట్రుండు జీవించి రాజ్యపరిపాలనమును
 జేయుచుండఁగా రాజ్యమును బంచి యయ్యమనికోరుట రాజ
 ధర్మమా? విషయమా? విశేషమా? న్యాయసమర్థమా?

విమర్శించు కీర్తయు విచక్షణయుఁ గలవారందఱును
 ఈమహాభారత ఘోరసంగ్రామమునకు ధృతరాష్ట్రుండే కారకు
 డని చెప్పకతప్పదు. ఇతనియందు నెన్ని సద్గుణములున్నను న్యాయ
 యాన్వయ విచక్షణ అండితాభిప్రాయ మొసంగి గానిండుకీర్తి
 యు లేదనుట స్పష్టము. ఇతడు ఖండితముగా న్యాయమును
 బల్లికా సేవించి యుండినయెడల నీ
 ఘోర సంగ్రామ మే పాపగియుండదు.
 ఈయుద్ధమునలన నప్పటివారికి నవ్వములు కలుగుటయే గాక శే
 లకొలది సంవత్సరములు గడచినను ఇప్పటికిని మనమాకన్వవ్వ
 ములనుండి కోలుకొనలేకపోవుచున్నారము. అప్పటి యాన్న
 త్యమును ఇప్పటిదుస్థితినిదలచుకొనిన నెవ్వని హృదయము యి
 ఖంపకుండును? కిష్కరక్షణ దుష్టశిక్షణచేసినచేయవచ్చున గాని
 వారిసంతతివారగు మనలను అకారణముగ నీదుస్థితిలోఁబడవేయు
 టకు దయాచుయుండగు భగవంతుండు ఇష్టపడునా? దీనజనర
 తుకల డంత నిర్దయుడా? తోపాలోపములు ఇరుపక్షములకుం
 దునుండగా ఒకపక్షమువారిని రక్షించి మరియొకపక్షమువారి
 ని క్షించుట పక్షపాతముకాదా? భగవంతుడుగూడ పక్ష
 తియ?

కావున ధర్మధర్మవిచక్షణులగు పాతకమహోయులారా!
 నేను పై విన్నవించిన దానిలో దప్పలేవియైన నుండిన
 యెడలకరుణించి క్షమించి తగిన సమాధానముచే నమ్మ సంకృప్తు
 ని గావించుటగాక మాయమాత్యకాలమును పృథలుచ్చిపండుల
 క నమ్మ మన్నించెదరుగాక.

ద్రావిడదేశము - ఆంధ్రగ్రంథములు

[సోమయాజుల వెంకట శివరామశర్మగారు]

దక్షిణాంధ్రులను గురించి పాతములు అప్పుడప్పుడు వినుచునే యున్నారు. ఇప్పటివారికి అక్షరజ్ఞానమైన లేక పోయినను. వీరి పూర్వులు. ఆంధ్రవాఙ్మయ నిర్మాతలుగను, కడపటి దేశీయందు ఆంధ్రవాఙ్మయసంరక్షకులుగను ఉండి యుండిరనుట ఇతిహాసజ్ఞులకు విదితమే. ఇచట ఆంధ్రవాఙ్మయ జ్యోతి మొన్న మొన్ననే చల్లారియుండుటచే ప్రతిగ్రామమునందును ప్రతియింటను గ్రంథరత్నములు కుప్పలుకుప్పలుగా పడి శిథిలమై పోవుచున్నవి. అన్నిటిని ప్రాసజేసి అందుందు ఉత్తమగ్రంథముల ముద్రించి ప్రకటించు భారము దేశీయులెప్పుడు వహించెదరో తెలియవచ్చును. రామనాథశ్రుంగల్లా ఈ రాజపాశేయములో నాకు లభించిన స్వల్పసమయమును కొంత తాళగ్రంథముల వెదకుటకై వినియోగించి యుంటిని. నే జూచిన వాని నన్నిటి నిట వివరించుచున్నాను.

సంస్కృత గ్రంథములు

౧ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణము సంపూర్ణము

౨ శ్రీహరిహరమహాత్మ్యం

౩ నానార్థరత్నమాల

౪. భగవద్గీత

౫. భాగవత వైభవము

ఈరెంటినివర నిట్లున్నది:— తాళ్ల పాక అన్నమా చార్యులవారి కుమారుడు పెదతిరుమలయ్యగారు తెలుగు అర్థము వ్రాసిరి. ఇందలి తెలుగు దక్షిణాపి గ్రామ్యభాషకు నిదర్శనముగా నున్నది.

౬. భోజవర్తిత్ర

౭. ఆమరకోశము

౮. మామలూకానామ

౯. ఆత్మబోధ

౧౦. వాక్యవృత్తిప్రకాశికా

‘మాధవప్రాజ్ఞశిష్య విశ్వేశ్వరపండితకృతము’ అని వ్రాయబడియున్నది. ముద్రిత మేమో తెలియదు.

౧౧. శ్రీమద్భాగవతం, శ్రీవిద్యాగ్రంథము

౧౨. శ్రుతిరంజనీ, గీతగోవిందమునకు వ్యాఖ్యానము.

వ్యాఖ్యానకర్త ఆంధ్రుడు. ముద్రితమో కాదో తెలియదు. ఇందలి ఉపోద్ఘాతశ్లోకములు:—

౧. ధనశేఖరదవర్ణం చంద్రముః ఖండమాదం

పరశుహరిహరం జ్ఞానముద్రాభిరామం |

భుజగవరవిరాజ త్కంకణం నానభావం

దలితనిజజనాన్తిం దక్షిణామూర్తి మిదే||

౨. అస్తాంగప్రజాతి ప్రథ వోగ్రవంశః

కృష్ణాశ్లేశ కాశ్యపగోత్రయాభః

యోబహు...నానాం బహుమాన నీయో

దత్తే సదా కీర్తిషు వైజయంతి||

౩ ఆరుప్ర పూయమం యత్ర లక్ష్మీవాణోర్జరవస్థితః

అసీ త్కపోతలింగ స్సవరాదారామవాసినః||

౪ యతనామాదిమకీరం కీటుం వేంకటేశః

స...కస్య ఏవాశ్శ్చై భగవా స్సహదేవతా||

(౫) తత్రోదధూ త్రమృతసోమయాజీ

బుధాష్టభాషా కవిపట్టభద్రః|

నిత్యాన్నదాతా నిజభక్తిలబ్ధ

వృషాకపాయీ రమణప్రసాదః||

(౬) తస్మాదుదై దృష్ట్యాచ చక్రవర్తీ

యశ్చేశ్వరః పండితసార్వభౌమః|

సర్వాంబికా సర్వగుణోపపన్నా

తస్యద్వితీయా భవం...కాభా||

(౭) తాభ్యాముద భవన్నతాః సర్వాచారనియామకాః

విధిమంత్రార్థజ్యోతిర్వాగో నిగమాభిష||

(౮) వడ్డర్పన తత్త్వ వివేక కర్తా,

స్వశిష్య సంపాదిత ద్విజయశ్రీః|

తే మ్యదిమః పండితపట్టభద్రః

శ్రీకొండుభట్టో జయ తీపాలోకే||

(౯) లక్ష్మీనర సదనజో దక్షిణామూర్తికింకరః|

సర్వవిద్యతల్పవిమతః సజ్జనాప్తో విరాజతే||

(౧౦) వడ్డాపాచంద్రికా యేన కృతార్థ రసమంజరీ

త్రసస్మతానువ వ్యాఖ్యా రచితా...రేవతి||

(౧౧) తేనలక్ష్మీనరార్యేణ క్రియతే శ్రుతిరంజనీ,
విద్యతల్పవిమతః గీతగోవింద స్వార్థగోపిణి||

(౧౨) నమస్యతే బుద్ధేతా గోవింద స్వార్థగోపం|
వ్యాఖ్యానకలేనాపి విహాయశ్రుతి రంజనీ||

ఈ వ్యాఖ్య ముద్రితము కానిచో అందుండి కొంతభాగమును మచ్చునకై ముందుముందు ప్రకటించెదను.

(౧౩) తులకావేరిమాహాత్మ్యం - సంపూర్ణం

౨. ఆంధ్రగ్రంథములు.

౧. భారత పద్యకావ్యము - సభా, ఆరణ్య - భీష్మ - శల్య - పర్వములు గలది - కవి - శిష్యుడు నామధేయుడు - అముద్రితమై యుండును. తిరిగి పరిశీలించి అందలి భాగమును కొంత తెలియబఱచెదను.

౨. శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము- ఆది, ఉద్యోగ-ప్రేక్ష-కాంతి-ఆవశాసనిక-ఆశ్వమేధ-ఆశ్రమవాస-మాసల-మహాప్రస్థానిక-స్వర్ణావహణపర్వములు గలవు.

౩. పోతనభాగవతము:— ద్వితీయ తృతీయ స్కంధములరప్ప మిగిలినదంతయు గలదు.

ఇందలి ఏకాదశ స్కంధములోని మకుటము:— “శ్రీ సీతావల్లభ లం! కాసురసంహార దేవతారాధిత వా! టీసతిరమ కాన్తిత మృ! త్రాసురమహారాజివిత రామనృపాల”

అంతమందలి గద్యముగూడ పోతనదివలెనే వ్రాయబడి యున్నది. ముద్రితపరిశీని దీనికిని భేదములను గమనించి విశేషములను ముందు మనవిజేసెదను.

౪. విజయవిలాసము- చేమకూరి వేంకటకవి కృతము- సంపూర్ణము.

౫. శ్రీరంగనాథరామాయణము- సంపూర్ణము.

౬. హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము- శంకరకవి కృతము- సంపూర్ణము.

౭. మనుచరిత్ర } అసంపూర్ణము.

౮. వసుచరిత్ర }

౯. సర్వలక్షణగోమణి (ఆంధ్ర కామిది) ర్ ఆశ్వాసములు- నందవరపు- వేంకటపత్యామత్యవిరచితము.

౧౦. శేతకవికృత ఆంధ్రభాషాభూషణము.

౧౧. అగస్త్యప్రాక్త రత్న కాస్త్రము- అసంపూర్ణము గారసనుకృతము.

౧౨. కవిగళాంకుశం - సంపూర్ణం.

౧౩. కవిజనాశ్రయము (భీమనధందం)- రేచన కవి కృతము.

౧౪. భద్రాయురభ్యుదయము - మహాప్రబంధము నాలుగు అశ్వాసములు గలవు. జీర్ణప్రతి- ఇందలిగద్యము:—

“ఇది శ్రీమద్రామభద్ర క రుణా కటాక్షలక్ష్మిత సంస్కృతాంధ్ర కవితా చతుర్విధ రచనా భురంధర బంధురతర కార్య ఘటనా యుగంధర వసుంధరాభరణాయమాన మినాత్మ్యం బా యల్లమరసార్థ గర్భరత్నాకర సుధాకర బుధానవజనిత ప్రధాకర సారయతో భాగధేయ పేరయ నామధేయ ప్రణీతం బైన భద్రాయురభ్యుదయం బను మహాప్రబంధంబు.”

అముద్రితమై తెలమచున్నాను. తాము రెండు ‘భద్రాయురభ్యుదయం’ బుల జూచితి మని బ్ర|| ప్రభాకరకావ్యి గారు నెలవిచ్చియున్నారు. నేజూచినంతవఱకు శిథిలమయినను ఈ ప్రబంధముయొక్క భాగములు బహుచక్కగా మృదు మధురపదసంఘటితమై యున్నవి. ఇందలి భాగములను సమయమున్న పుడు ప్రకటించెదను.

౧౫. వేమనపద్యములు—నీతిభాగము ౨00 పద్యములు. వైరాగ్యభాగము 178 పద్యములు.

౧౬. శృంగారపద్యములు—కీర్తనలు కృష్ణునిజలద్రోహ పాటలు దండకములు చాటుపులు అన్నియు ఒకేసంపుటయనందున్నవి.

౧౭. దశావతారచరిత్ర—పద్య కావ్యము. అముద్రితము.

౧౮ ఆశ్వాసములు గలది. ఈరాజపాశేయమునందలి త్నత్రియ వంశములలో ప్రసిద్ధమైన శ్రీ మన్మథామండలేశ్వర గొట్టి ముమ్మల కృష్ణమరాజుగారిచే రచియింపబడినది. అక్కడక్కడ కొన్ని భాగములను ప్రకటింతును. గుణానుకూలను పాఠకులే విమర్శించెదరు గాక.

౧౯. సీతాకల్యాణము యక్షగానము— ఇదియును పైని జెప్పిన కవిచే రచియింపబడినది.

౨౦. సావిత్రి యక్షగానము—పై కృష్ణమరాజుగారి పుత్రుడైన కుమార పెద్దిరాజుగారిచే రచియింపబడినది.

౨౧. పారిజాతాపహరణము. యక్షగానము. పై కుమార పెద్దిరాజుగారి పౌత్రుడయిన సింగరాజుగారిచే రచియింపబడినది.

దశావతారములు

[బండ ఆదినారాయణగారు]

మ. పరమేశ్వరి గనుబ్రాహ్మి సోమకుందు తా- బ్రాహ్మిస్కలం గొందు వే, శరధిండాగగ నీవు నంబునిధి మ - త్వస్వాకృతిం జొచ్చి త, స్కరునికవచ్చి తదాగమయ్యులను గం-జా తాననం జేయ నీ, చరితము క్క స్వయంతు స్వాంతమున గృష్టా! దైత్యమేఘానిలా!

మ. అనిమేషుల్ దనుజుల్ సుధాన్ధ మయి ట్టి-రాంభోనిధిన్, మందర, మృదు గవ్యముగ, వాసుకిం గుణముగా- బా ల్పారంబించి త్రచ్చ, నగంబుచునుంగ, దానిక గమతా - చ్చస్వాకృతికా మూపునం దనమా! నీవ సమధరించితిట! కృష్ణ! యాపదుధారణా!

మ. కనకాక్షుండిల జాపంగా మడచి చంకంబెట్టుకొం చేసి యల్లిని దాగం, గిటియాకృతిం దొడరి, యెం-తే ముష్టిపూత మృగం, దనుజాంగూర్చి వసుంధరాతలినీ సీ-చంప్ర)మునక నిల్ప, దోయనిధిన్ ముగ్ధక నిల్పనంట యది కృ-ష్ణ! దైత్య వన్యానలా!

కా. “తమ్ముం గూర్చినచక్రి కొల్పదపు నిక- దండితు నోకుం త! కం బమ్ముం దాతనిక జాపవ” ననుచు దా- బ్రహ్మద నికా రోమవా, కృత్యుక్త వల్ల పారణ్యకశ్చత్ర వృసం-హా కారతం జీల్చి ప్రాణముల్ వాపుట నెమ్మదిం దలంతు- గృ-ష్ణ! దైత్యకుంభహా!

మ. తొలి, నాకమ్మును ముట్టడించి బలి యిం-ద్రుం బాజుడో లంగ, నిమ్ముల ప్రాస్వాకృతిక గళ్యపాదితులను- బుత్రుం డనై పుట్టి, భూస్థలిక బాదత్రయ వేడి, యల్లలిని బా-తాళ మ్ము గేలిండు నిచ్చులు నీవామనచర్య నెంతు మదిక గృ-ష్ణ! దీనసంరక్షణా!

మ. శివుచే గొడ్డలి నంది, హైహయనృపుం-తెండాడి, చక్కాడి భూధవనంశమ్ములర క్షధారలం చితం-దాదన్నిసోపానము ర్ దివికే గట్టికెరాచి, నిత్రులకు బృ-ద్ధిందానముకొనల్పు, నాత్రపు,నికా భారవరాము నెంతు మదిక గృ-ష్ణ! భూవిభారాపహ!

మ. వసులందుండగ రావణుం దవనిజం- బైరాగిరూపంబి యర్చి ని గొంపొవ, విభీషణానిలజ ను-గ్రీవాదులం గూడి, వా రిని లంఘించి, ససోదరముగ దళ-గ్రీవుం ధరం గూల్చు జాణ ను క్రిరాముని నికా మదిం దలంతు- గృ-ష్ణ! దైత్యభూభృతృబి!

కా. క్రి దైవారగ రోహిణీసుతుడనై- క్రితవర్తిత్ర వై, సోద ర్యుండవు నై ముకుందునకు వ-త్సం, భేషకుం, దత్త్ర)లం బాదిత్యుని, ముష్టిసంజడిపి యా-జ్యాభారముం బాపు ధీ హ్లోదుం ద్వాపరరాము నెంతు నినుక గృ-ష్ణ! దైత్యపద్య ద్విపా!

కా. లోలస్యాంతు, లసత్సభామణరతుల్ - బప్తాగమాచారు లుక, శ్రీలోలుర్, ఖలు, బుగ్రకర్మములు, నై-తేయు ల్విజృంభింపగా, బాలాయమ్మనవారలం దునిమిత్- త్ర్యముగం బ్రహ్మించి లో, కాలింబ్రోచిన బుద్ధు నెంతు నినుక గృ-ష్ణ! ధర్మరక్షచణా!

మ. నియతుల్ దప్పి ప్రజల్ చరింపక గలిషంకికా శంబుమ్ముం దు విష్ణుశకుండక ద్విజానందునం జననమై- కుంభధయం బెక్కి దుర్గయులం తెండి ఖరాసి, నెల్లడల ధ-ర్మసావనంజే య-దుర్జయు లో నెన్నెడక గల్గి-మూర్తి నినుక గృ-ష్ణ! ధర్మసంస్థాపనా!

౨౧. నాంచారుపరిణయం. యక్షగానము:—నందవరపు శేషచలమంత్రివిరచితము. శ్రీవిల్లిపుత్రుగూపవైష్ణవక్షేత్రము. ఈనాంచారుపరిణయము తత్సంబంధమయినది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారిచే రచియింపబడిన విష్ణుచిత్రియనునందుగూడ ఈ విషయమే వర్ణింపబడియున్నది.

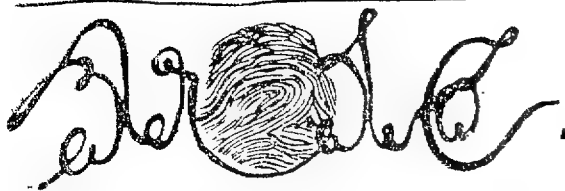
౨౨. పేరకాగూరత్వావ్యుచరిత్ర యక్షగానము:—తిరు మెక్కలం తిరువేంగళాచార్య కృతము. శ్రీవైష్ణవసాంప్రదాయమునందు అశ్వాసములు ను-ప్రసిద్ధులు. వారిలో ఈపేరంగూరత్వావ్యు రొకరని తెలియుచున్నది.

౨౩. సుగ్రీవవిజయం. యక్షగానము. కృతిపతి కందు కూరి జనారసడు.

౨౪. సుందరకాండ యక్షగానము.

ఈయక్షగానములు దక్షిణదేశమునందు పందలకొలది ఉద్భవించియున్నవి. అం దనేకములు లలితపదయుక్తమై శ్రీ విరామచంద్రమై మృదుమధురసంగీతరసముల వర్ణించి “తెలుగు తేనె, అరవము అధ్యానము” అను సామెతను పుట్టించి చిరస్థాయిగా నుండుటకు కారణమై యుండినవి.

పైని వివరించిన అముద్రితముల గ్రంథములనుండి సాఢ కాళముగా కొన్నికొన్ని భాగములను పాఠకుల సమ్మతమున నుంచెదను.

హెన్రీ బెర్లియస్ పద్ధతులు

[యస్. జి. ఆచార్యగారు]

సాధారణముగ ఒకరి శ్రేణిముద్రతో నింకొకరి శ్రేణి ముద్ర కలియదు. అందువలననే నిశ్చయముగా శ్రేణిముద్రలు వేయవలెను. ప్రస్తుతకాలమున శ్రేణిముద్రల సహాయమున పరిశోధకులు పాఠకులను చూడలను బట్టుకొని న్యాయస్థానముల కీర్త్యమున్నారు.

మొట్టమొదట ఫ్రెంచిదేశమున ఆల్ఫ్రెడ్ బెర్లియస్ అనువాకము దొంగలను గుర్తించుట కొకవిధమున కనిపెట్టెను. పురుషుడు పరిపూర్ణముగ నెదిగినమీద నిక నాతని యవయవ ములయందు కృత్రిమ మార్పు మగువరకును మార్పు గలుగదని యాతడు రూపుపరచెను. ఇదివరకు పట్టుబడినవారి పుర్రెల నిడివి వెడల్పులు, ఎడమచేతుల మాడవజేర్లు, ఎడమ పాదములు, ఎడమ మోచేతులు- వీటి పాదపులు కొన్నిటిని జాగ్రత్తగా కొలిచి సిద్ధముగ నుంచుకొనియుండి చాటి ననుసరించి దొంగలను హంతకులను పట్టుకొనవచ్చునని బెర్లియస్ వల్లడి జేసెను. ఈవిధము ననుసరించుటలో చాల కష్టమున్నది.

ఆ సహాయముననే హెన్రీ యనువాకము శ్రేణిముద్రల వలన చాల సులభముగ గుర్తింపవచ్చునని యూహించెను. పోలీసు ఉద్యోగులు శ్రేణిముద్రలవలన గుర్తించుట సులభమని యాపద్ధతి నార్పించిరి. బెర్లియస్ పద్ధతి ననుసరించుట యందు చాల శ్రద్ధ వహించవలయును. కొలతలు తీసికొనుటయందు తల వెంట్రుకవారి లేదా యున్నను పనికిరాదు. అనుమానముండినవారలయొక్క వైన జేర్కొనిన అవయవముల కొలతలు చాల జాగ్రత్తగా తీసి యిదివరకు సిద్ధము చేయబడిన కొలతలతో సరిపోల్చవలయును. ఇందుకు ప్రత్యేకముగ తయారుచేయబడిన పనిముట్లు కావలయును కాని, హెన్రీ పద్ధతి ననుసరించి శ్రేణిముద్రల తీసికొనుటలో యేమియును కష్టములేదు. ఇదివరకు రికార్డు చేయబడిన శ్రేణిముద్రలతో అనుమానమున్నవారి శ్రేణిముద్రల బోల్చి చూచిన చాల సులభముగ నిజము నెరుగుట కవకాశము కలదు.

శ్రేణిముద్రలు తీసికొనుటకు విలువయును పరికరములేవియు నక్కరలేదు. చిన్న పలక చుక్క, అచ్చుసిరా, ఒక్క కాగితము మాత్రము చాలును. ముద్రలు తీసికొనుటకు బెర్లియస్ పద్ధతిలో వలె చాల విద్యావికారదు లవసరములేదు. సామాన్యముగ ఈపని నెవ్వరైనను చేయగలరు. అట్లుచే హెన్రీ పద్ధతివలె స్వల్పకాలమున గాక బెర్లియస్ పద్ధతి నుపయోగించుట కెక్కుడువృద్ధి కావలయును.

పూర్వపుష్కర్తి

బెర్లియస్ యీ పద్ధతి 1888 వ సంవత్సరమున కనిపెట్టెను. ఇంతకు పూర్వము పోలీసు ఉద్యోగులు పట్టుబడిన దొంగలయొక్కయు హంతకులయొక్కయు ఛాయాపటములను దీసి వారి నుభయి ప్సాములను వివరితపు చర్యలను చూచెందుట నిలది బాగుగ గుర్తించుచుండెడివారు. అట్టి సహాయమున బెర్లియస్ నూతన పద్ధతిని గనిపెట్టి చాల విపులతతోడను నాటి కాలపుపద్ధతుల కన్న సులభముగను దొంగలను హంతకులను గుర్తింప నారంభించెను. వెంటనే పోలీసు ఉద్యోగులందరూ ఈపద్ధతి ననుసరించిరి. తరువాత శ్రేణిముద్రలవలన దొంగలను గుర్తింప నారంభించినదిమొదలు బెర్లియస్ పద్ధతికన్న నిది అనంతవ్యయమి యొగిన పోలీసు హెన్రీ పద్ధతినే యనుసరింప నారంభించిరి. ఈ విధముగ బెర్లియస్ పద్ధతి మూలపడినది.

ముద్రలవలన గుర్తింపబడిన మొదటి హంతకుడు వంగదేశమందలి హుగ్గి జిల్లాయందు 1877 వ సంవత్సరమున హంతకములు చేయలేని హంతకుల గుర్తించుటకును ప్రత్యేకముగ రిజిస్టరు చేయుటకును శ్రేణిముద్రలు ప్రథమమున భారతదేశమున (Sir W. Herschel) అను సివిలిల్ సర్వీస్ ఉద్యోగి చే నుపయోగింపబడినది.

హెన్రీ పద్ధతి ననుసరించి మొట్టమొదట హిందూదేశమున 1897 వ సంవత్సరమున కంగాలిచరన్ అనునొక హంతకుడు పట్టుకొనబడెను.

ఒక లేయాకుతోట మేనేజరు తన గృహమున హత్య గానింపబడెను. అతని యింనుపపెట్టెయు టపాపెట్టెయు తెరవబడి యుండెను. అందుండి కొన్నివందల రూపాయలు దొంగిలొనపడినవి.

చాలమంది అనుమానింపబడిరి. మేనేజరు తోటకులెల యొడ చాలకాతస్యము వహించుచుండెడివాడు. తోటలో పని చేయుకులలలో నొక్కడే యీ హత్యగావించియుండునని కొందరనుకొనిరి. మేనేజరు వెంటపుట్టి వస్త్రములపై రక్తపుచుక్కలుండుటచే అతనిపైపూడ అనుమానించిరి. హత్యజరిగిన ఐదుయమున ఆ పాఠకులు సంచారము చేయుచుండిన ఒక కాబూలీ గుంపు మీదకుడి అనుమానము జనించెను. ఆగుంపు దొంగలగుంపని తెలియకచ్చెను. ఇంతకుముందు, పనినుండి మేనేజరువలన తొలగింపబడిన యొకకులీహాడ అనుమానింపబడెను.

కొన్నిశ్లకు పనియందుండిన కులీగాని కాబూలీల గుంపుగాని, యీహత్య గావించలేదని పోలీసు దరియాపులన విశదమాయెను. ఇంకెటు జూచినను వంటపుట్టియు, పని నుండి తొలగింపబడిన కులీయును మిగిలిరి.

తా నాదినమున యజమానునికై చంపినపాపురముయొక్క రక్తము తనవస్త్రములపై బడినని వంటలవాడెసెను. వస్త్రములపై నున్నది మానవరక్తమా కాదా యను శంక నివారించుకొనుటకై ఆవస్త్రములు పరిశోధకునివద్దకు పంపబడెను. వంటలవానిమాటలు నిజమని పరీక్షవలన తేలెను.

మేనేజరు ఉత్తరముల పెట్టెయందున్న తారీఖులపట్టి యొక్క నీలివర్ణపు అట్టమీద రెండు తేలికమరకలుండెను భూతలద్వయము బ్రయోగించిచూడ అమరకలు శ్రేణిముద్రలవలె కానిపించెను.

తారీఖులపట్టి బెంగాలు పోలీసు ప్రధానకార్యాలయమునకు బంపబడెను. కార్యాలయమున నిదివరకు శిక్షితులైనవారల శ్రేణిముద్రలయందు దిట్టిది కలదాయని పరిశోధించినమీద ప్రధానకార్యాలయమునా రీయట్టపెన్ను శ్రేణిముద్రలు ఇదివరకొకమారు దొంగతనము చేసిన కంగాలిచరన్ అని నాటనివని తెలియబరచిరి.

మేనేజరుచే పనినుండి తొలగింపబడిన యాతడే యీ కంగాలిచరన్. కంగాలిచరన్ హత్యజరిగినతావున కొకమారు మైశ్వరమున పట్టుబడెను. తరువాత పోలీసువారాతనిని కలకత్తాకు తీసికొనివెళ్లి అతని కుడిచేతిబొటనశ్రేణి ముద్రను దీసికొని దానిని తారీఖులపట్టిపై నున్న రెంటిలో నొకదానితో బోల్చి చూచిరి. అవిరెండునుఒక్క శ్రేణియొక్కముద్రలుగనేకన్పట్టెను. శ్రేణిముద్రయొక్క ఆవశ్యకత నంతగా యెరుగని ఆకాలమున న్యాయాధికారి హత్యగావించినది యాతడేయని రూపుచేయబడు తగిన సాక్ష్యము లేదని తేను కొట్టివేసెను.

ముద్రాహత్యకేసు

1901 వ సంవత్సరమున జరిగిన ముద్రాహత్యకేసునందు కూడ శ్రేణిముద్రలే హంతకునిపై బుట్టిన అనుమానమును బలపరచి యొరికంబును కీర్తించినవి.

హత్య గావించబడిన దుర్గాప్రసాదు సాధారణపంపన్నుడు. అతడొంటరిగనే నివసించుచుండెడివాడు. అతనికి గృహము దొకనేమకదైనను లేదు. దినమునకు రెండుమారులొక బ్రాహ్మణస్త్రీ అతనికి వెంటజేయుటకుమాత్రము వచ్చుచుండెడిది. మాన్య నాల్గవతేదీ సాయంకాలము యథావిధిగ నాస్త్రీ వంటజేసి యింటికి వెళ్లిపోయెను. ఆమె యింటికి వెళ్లమన్నపు డిరువురు ఆరుగుమీద కూర్చుండిరి. ఆస్త్రీ నాడవగుమీద కూర్చుండిన యిరువురిలో ముద్దాయి మనుసింగు నొకనిగ గుర్తించెను. దుర్గా ప్రసాదు యింటికి ముద్దాయి వచ్చువాడుక యుండెడిగాన అమె నాటని గుర్తింపగలిగెను.

నాటిరాత్రి అనుమానింబుల కేమియును విశేషములు జరగలేదు. ఉదయమునదుర్గాప్రసాదు నెవ్వరు పిలవినను ద్వారము తెరువబడనందున ఈసంగతి పోలీసున కరిగింపబడెను. పోలీసు భటులు తలుపులను బ్రద్దలుగొట్టి లోనికేగిరి. అయింటి వెనుకభాగముననున్న దొడ్లిలో దుర్గాప్రసాదు పడియుండెను. అతని యెడలంతయు రక్తముమై యుండెను. శరీరము నరువది నాలుగు గాయములుండెను. పడకగడియందు కూడ రక్తముండుటచేదుర్గాప్రసాదు పడకగడియందే మెలకునెదుర్కొనబడెనని నిర్ణయింపబడెను. గృహమున ధనము కానరాలేదు. పెట్టెలన్నియును తెరవబడెను. గాని అందలి సాధారణవస్త్రములు దొంగిలించబడలేదు.

హంతకుడు గవనింపకుండ గురుకు నొకదానిని జనలేను. అది యొకబొటనశ్రేణిముద్ర. గదిలో నొక పెడబ్బులోటాయుండెను. దానిపై రక్తముతో బొటనశ్రేణిముద్ర యొకటి కానిపించెను. అదియును గాక చిన్నముక్క శింపబడినకాలుల యొకటి కూడ కానిపించెను.

కాలులమీద కూడ రక్తము కన్పట్టెను. హంతకునకు గాని అతనియనుచగనకు గానిగాయముతగిలి యుండుటచే కట్టు గట్టుకై యీకాలులనుండి చిన్నముక్క చింపబడి యుండునని పోలీసువాడు విశ్వయించి

కొన్ని దినము లైనతరువాత మనుసింగుపై అనుమానము గలుగుటవలన సబ్ యిన్స్పెక్టర్ కొకడు తనిఖీ జేయుటకై అతని యింటికి వెళ్లెను. మనుసింగు బొటనశ్రేణి వెనుకభాగమున పెద్దగాయ యుండెను. విచారణసమయమున కూడ ఈగాయము కానిపించెను.

స్త్రీసాక్ష్యమును బలపరుచుచు కల్చిచౌవ్ అనునాత డొ పంగిన సాక్ష్యముపై ముద్రా పోలీసు మనుసింగును ఖైదీగాప పట్టుకొనిరి. తరువాత లోటామీదనున్న శ్రేణిముద్రయొక్క ఛాయాపటము నొక పోలీసుభటుడు అల్పబాధునకుతీసికొని వెళ్లెను. అక్కడ నిదివరకు జాపితాచేయబడిన శ్రేణిముద్రల పరిశీలించి లోటామీద బడిన బొటనశ్రేణిముద్ర ఖైదుచేయబడిన మనుసింగుయొక్క కుడిచేతి బొటనశ్రేణి ముద్రగా ప్రధానకార్యాలయమునారు గుర్తించిరి. తరువాత మనుసింగు హత్యజేసినట్లు రుజువునటచే న్యాయాధికారి అతనిని శిక్షించెను.

1904 వ సంవత్సరమున శ్రేణిముద్రల సహాయమున ఇంగ్లాండులో మొదటిసారి దొంగపట్టుకొనబడెను. హేమర్ స్ట్రీత్ నెంటుపీటరుచర్చిదగ్గర దొంగతనముక జరిగెను. దొంగ, గృహమునువీడుటకు ముం తాత డొక గ్లాసు ద్రాక్షారసమును (Wine) త్రాగెను. గ్లాసుమీద రెండుశ్రేణిముద్రలు పడెను. అముద్రల ఛాయాపటమును ప్రధానపరిశోధనా కార్యాలయ మగుస్కాట్లండు యొద్దనుకు పంపగా ఆశ్రేణిముద్రలు జార్జిగేజ్ అనుపేరుగాంచిన దొంగవని తేలెను.

తరువాత జార్జిగేజ్ పట్టుకొనబడి నాలుగేండ్లు శిక్షింపబడెను.

1905 వ సంవత్సరమున డెప్టఫర్డు హంతకులను శ్రేణిముద్రల సహాయముననే పట్టుకొనిరి.

భార్యాభర్తే లిరువురు నొకమంచముపైన చంపబడిరి. వారు, ధనమును చిన్న రేకుపెట్టెలో నుంచి, నిద్రించునపుడు తలగడక్రింద నుంచుకొనుచుండెడివారని తెలియవచ్చెను.

పోలీసు తనిఖీ జేయుచుండ వారలకు బ్రద్దలుగొట్టుబడిన రేకుపెట్టె యొకటి దొరకెను. వారు దానిని బాగుగ పరీక్షించిరి. పెట్టె కొక ప్రక్క నొక శ్రేణిముద్ర కానిపించెను. వారు దారి ఛాయాపటమును గ్రహించిరి.

వినికీడిమీద హత్యజరిగినకాలమున ఆదుట్టుప్రక్కల నుండి స్ట్రాటన్ సోదరులను పోలీసువారు పట్టుకొనిరి. తరువాత వారి శ్రేణిముద్రలు తీసికొని పెట్టెపైనుండి గ్రహింపబడిన శ్రేణిముద్రయొక్క ఛాయాపటముతో బోల్చి చూచిరి. అది యిద్దరు సోదరులలో నొకని కుడిచేతి బొటనశ్రేణి ముద్రకింద గుర్తింపబడెను.

విచారణసమయమున పరిశోధకుడు కాలిన్స్ శ్రేణిముద్రలను న్యాయస్థానమున బ్రదర్శించెను. కాలిన్స్ స్ట్రాటన్ సోదరులే యీహత్యల గావించి రని చెప్పెను అందులకు సాక్ష్యము లీశ్రేణిముద్రలే యని చెప్పెను. తేను రుజువాయెను. స్ట్రాటన్ సోదరులకు ఉరిశిక్ష విధింపబడెను.

(శ్రేణిముద్రల విడుదలగుగాని వేళ్లువిడువరు)

దొంగలును హంతకులును నిర్ణయముగ శ్రేణిముద్రలను వదలుచుండురు. కాని, శ్రేణిముద్రలను మాత్రము విడువరు. కాని యిట్టిదికూడ జరిగినది.

ఒకపోలీసుభటుడు రాత్రి కాపలాగాయును నొక పెద్ద ప్రహరీగోడ మధ్య నున్న ద్వారముదరికేగి నిలిచి దానిని జూచెను. అతని కాళ్ళర్యమును గొలుపుచు ద్వారముపై నకు ర్యబడిన బల్లెములలో నొకదానిమీద శ్రేణిముద్రల కానిపించెను. కొంచులోచించి యెవ్వరో దొంగ లోనప్రవేశించెనని భటుడనుకొనెను. జరిగిన దిది.

దొంగ జాగ్రత్తగానే ద్వారమునెక్కెను. కుడిచేతితో ద్వారముపై నమర్చబడిన బల్లెములలో నొకదానిని బట్టుకొని దొంగ ఆద్వారముయొక్క లోపలిభాగమున ఆమర్చబడిన ఆనుగుకమ్మిమీద పాద మెడ బ్రయత్నించెను. అట్టిసమయమున పాదముజాలెను. దొంగ ఒకటిరెండు నిమిషములవరకును శ్రేణిముద్రలు భారమువలన శ్రేణిముద్రలకొని తెగిపోయెను.

ఎట్టులనో దొంగ తప్పించుకొని పారిపోయెను. కాని శ్రేణిముద్రల మటనుండెను. పోలీసుభటుడు దానినిజాగ్రత్తగాదీక్షి ప్రధానకార్యాలయమునకు బంపెను. అట నాశ్రేణియొక్క ముద్రతీయబడెను. పరీక్షచే శ్రేణిముద్రలకాపితాలో నిట్టిముద్రలు కానిపించెను. దొంగపేరు తెలిసెను.

కొలదిదినములకు పరిశోధకుడొక్కనిని తూర్పులండను నగరమున కలిసికొనెను. అతనిసాక్ష్యమునకు కట్టుకట్టియుండెను. కట్టుకట్టుటకు కారణ మేమని ప్రశ్నింప, అతడేమియు ప్రత్యుత్తర మియలేదు.

అతడు కారణము చెప్పకుండుటకు పరిశోధకుడు కారణమును బెరిసికొనెను. అట ద్వారముపై దొరకినప్రే రీతనిదే. తరువాత విచారించి న్యాయాధికారి 12 మాసము లాతని శిక్ష విధించెను.

శ్రేణిముద్రలు మనుష్యుల గుర్తించుటలో చాల అవసరమని అన్ని దేశములు తెలిసికొనినవి. పోలీసుకార్యాలయములు, రిజిస్ట్రేషను అఫీసులు, ఓడకంపెనీలు, మున్నగునవి ప్రస్తుతము శ్రేణిముద్రలను తప్పకుండా తీసికొనుచున్నవి.

మదరాసుకలకత్తాలలో స్ఫోటకము

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూన్ 17:—కామన్వెల్త్ లో మదరాసు, కలకత్తానగరములందు టీకాలను 40 సంవత్సరముల నుండి నిర్బంధముగ వేయుచున్న సోఫోటకము ఇటీవల తీవ్రముగనున్నదనియు పిల్లలు నూటికి చాలమందికి టీకాలు వేయుచున్నారనియు బ్రాడుగారు నూచించిరి. భారతదేశపట్టణములందు టీకా ప్రయోజనములేకపోవుచేతను, సోఫోటకము లొంగకపోవుచేతను ఇండియాలో అన్నిప్రభుత్వములవారు పెద్దపట్టణములందును, రాష్ట్రములందును పారిశుధ్యపరిశీతులను యభివృద్ధిజేయుటకు త్రువుజేసి ఆరోగ్యమును గాపాడుటకు ప్రయత్నించవలెనని చెబుచున్నారు. ప్రజారోగ్యచట్టము 1875లో ఇంగ్లండునందు అమలు జరుపుటచే సోఫోటకము చాలవరకు తగ్గిజ్వరములు ఆంతరించినవి. ప్రజారోగిత్వము ప్రజాత్రాణియగుటచే అట్టికత్తరువులను బర్మిక్ హెడ్ ప్రభువుగారిచ్చుటకు వీలులేదని వింటర్ట్ ప్రభువు ప్రత్యుత్తరమునిచ్చెను.

చీనాకల్లోలము

(ఆంధ్రపత్రిక ప్రత్యేకతంతి)

పీకింగ్, జూన్ 17:—కుయికింగ్, బికింగ్, హ్యంగ్ హేపరిశీతులను తీవ్రముగ ఆలోచించి ఆయా ప్రభుత్వములవారు వాయిచియోపునారికి క్రొత్తలేఖ నంపిరి. దేశములో విదేశీయులపట్ల ప్రతిహతభావము హెచ్చుచున్నదనిరి పరిశీతులన్నిటిని తొలగించుట జేయు లక్షణములు గన్పించుచున్నవనిరి. దీనివలన గొప్ప భయముగనున్నది. చీనాకును, విదేశాంగప్రభుత్వమువారికిని మైత్రి చెడకుండ జేయవలె ననుచున్నారు. ఈ విషయశీతిని తొలగించుటకు చీనాప్రభుత్వమువారుగూడ ప్రయత్నించుట విధి యనుచున్నారు.

మైసూరు ప్రధానన్యాయస్థానము

సి. యస్. దొరస్వామిఅయ్యరుగారు
న్యాయమూర్తి గ నియమింపబడిరి

బెంగళూరు, జూన్ 17:—జూలై 1 వ తేదీనుండి ఉపకారవేతనము నొందుటకు నెలవీయబడిన న్యాయమూర్తి వి. శుబ్బన్నగారి స్థానే బెంగళూరునందు అధ్యక్షుగనున్న సి. యస్. దొరస్వామిఅయ్యరుగారిని మైసూరు ప్రధానన్యాయస్థానమునందు న్యాయమూర్తిగింపబడుటకు ఘనతపాసించిన మహారాజగారు ఆంగీకరించిరి. [ఆ. ప్రె]

లోధ్ర - బంగారు-గారడి

పినిటి పాపారావుగారు, దుమ్మెగూడం:—ఒకశ్రీక్రమభంగమువలన అనేకసంవత్సరములనుండి కడుపునొప్పితో బాధపడుచుండెను. అనేకమందులనునాడి ప్రయోజనములేక పోయెను. కడపట తమలోధ్రయొకబుడ్డి నుపయోగించుకొనే గారడివిద్యమాదిరిగ ఆమెకు యాండుకున్న రుగ్మతన్నియు, అత్యద్భుతముగ కుదిరెను. ఈ లోధ్రను వర్ణించుటకు నాకు మాటలు దొఱక లేదు. ఒకబుడ్డిలోధ్ర యెత్తుబంగారు యిచ్చినను దీనివలచాలదని నేను చెప్పగలను. “కేసరి కుటీరం” ఆయుర్వేద ఓషధీశాస్త్రముల, యెఱ్ఱురు, మద్రాసు.

విజయవాడ కావలెను

తలనొప్పి, యిన్ ఫ్లుయెంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగు వ్యాధులను ఒకక్షణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిజేందిన “జామా తైలమునకు” సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాల యోగ్యతాపత్రములను పొందియున్నది. బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 యిచ్చి ఉపయోగించి జూడుడు.

అమర్ చెందు శోభాచెందు,
యింగ్లీషుమందు పలన కకు నల్ఫారిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్లు, వ్యాపారస్థులు
నెం. 63 నైనప్పనాయునివీధి, మదరాసు

నాలుగుభాషలనిఘంటువు

ఇందు సుమారు (5000) అయిదు వేలతెలుగు మాటలు అకారాదిగా వ్రాసి వానికెదురుగా హిందుస్తాని, ఇంగ్లీషు, ఆది వము పదములు చేర్చబడినవి; ఏపదము కావలసినను వెంటనే గ్రహింపవచ్చును. ఇదివరలో ఇట్టి గ్రంథము వెలువడి యుండలేదు. ఇరవైవినామో గురుసహాయ్య ముక్తరతేకుండ తైభాషలు మాటలాడు శక్తికలుగును. ఇది న్యూ-లుమాన్స్ పుస్తక, విద్యాగ్రంథక, లాయర్లకు గుమాస్తాలకు, వర్తకులకు, ప్రియాణికులకు, పండితులకు, పామరలకు సమస్త జనులకు, మిక్కిలి యుపయోగించును. వెల 8 అణాలు మాత్రమేగాని 800 రూపాయలకు మించిన సహాయ మొనరింపఁగలదని నిరాఘాటముగఁ జెప్పవచ్చును.

వేద్యానమానసఫలితము

(పద్యకావ్యము)
వెల 4 అణాలు

ఇది బెంగళూరులో జరిగినకథ. ఒకలుబ్ధత్యంత లెభ్యమున నమితవిత్తముఁగూడఁ బెట్టుటయు నాతని కుమారుఁడు వేశ్యాలోఁబడె తద్విత్తములయు వేశ్యకర్పించి తుదకు దానిచే వెడలగొట్టఁబడి యడవుల పాలై పోవుటయు, మిక్కిలి చక్కఁగా వ్రాయబడినది. లుబ్ధవర్జనము, వేశ్యామార్తృ వర్జనము జరుపుచో నవ్వు పుట్టకమానదు. ఇందలి నీతిశృంగార పద్యములు చదివి తీరవలయును. ఇది చదువ మొదలిడుచో పూర్తియగునంత విడువ బుద్ధివోడదు.

చిరునామా:— దాసరి లక్ష్మణస్వామి పితాపురం, (గోదావరిజిల్లా)

Powell's Extract of Golden
3421 పవలుగారి అమోఘమైన నో
నెగ రోగమునకు
అద్భుతమైన గుణమిచ్చును.
ఆంగ్ల; ఆయుర్వేద శాస్త్రములనుండి తయారుచేయబడినది.
నెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్రపిండములయొక్క వాపు, శుక్ల నష్టము, బలహీనము, వీపులో నొప్పి మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కురుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.
గుణము:— 6 మోతాదులగెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే ప్రవణము తప్పుక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కులన్నియు మాయమగును. మూత్రమందుండు మంటకూడ తగ్గును. దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసారి దానిని చాడవలెను.
తీక్షణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర రూ. 1-4-0
దీర్ఘవ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర రూ. - 8-0
మా దివ్యౌషధములు నువ్రసిద్ధమైనదుకాణములన్నిటిలోను దొరుకును.
మా చిత్ర విచిత్రపు క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.
ఉత్తరము లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.
N. Powell & Co.,
Manufacturing Chemists,
Lamington Road, Bombay.

నమ్మకమును కొత్తమాదిరి నగలుదొరకు స్థానము
ది ఆంధ్రాజ్యాయలరి మానిఫాక్చరింగు కంపెని.
హెడ్డాఫీసు, బెజవాడ. బ్రాంచి 51, చైనాబజారురోడ్డు, మదరాసు.
మానెడ్ల అనేకరకములు క్రొత్తమాదిరి గాజులు, పొడగొలుగులు, కానుమాలలుఅడ్డగ చైకొలు మొదలు బంగారు నగలున్ను, నగరత్నములు వేసిన అనేకమాదిరిల అడ్డగలు, జడబిళ్ళలు, నాగరములు, ఉంగరములు, చంపనరములు, పతకములు, మొదలగునవన్ని వెండి రైలుకూజాలు, టంబర్లు, పేలాగిన్నెలు కాపి నెట్లు మొదలగు పాత్రసామానులన్ను అనేకరకములు కాళ్లగొలుగులు, మొదలగు అన్ని వస్తువులు యెప్పుడు సిద్ధముగా యుండును. కాను బంగారమునకున్న చాదివేండికిన్ని రత్నములు మొదలగువాటికి గారంటి యివ్వబడును. నచ్చనివి వాపను తీసుకొనబడును.
ప్రాపైట్లు - కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి, శనగపాటికోటయ్య అండు బ్రదర్లు.

వృత్తాంతలేఖలు

నెల్లూరు

(స్వకీయవిలేఖరి)

నెల్లూరు బాలభటులు

జూన్ 16:—వీరిలో రెండవదశమువారు జొన్నవాడ గ్రామమున జరిగిన తిరునాళ్లసమయమున వారుగావించిన సంఘ సేవ ప్రశంసార్హము. జూదరులను చోరులను కొందరిని బట్టి పోలీసువారి షేము జేసిరి. తిరునాళ్లదినములలో పెన్న ప్రవాహమువచ్చి, యాత్రికులు కష్టపడుచుండ, వారికి తగుసాయ మొసంగిరి. ఉత్సవమునకు దేవుని నెత్తుటకు కూలీలుకూడ నిరాకరించి యుండ, ఈబాలసేవతత్పరులే యాకార్యమునకు గడంగి, జయప్రదముగ నిర్వహించిరి. ప్రజల్లెరును వీరి యుద్వమమున తోడ్పడి తగుసాయ మొసంగెదరుగాత.

అన్నదానసమాజము

కడచినమాసమున సుమారు 200 మంది బీదలకు అన్నదానము చేసిరి.

యూనానివైద్యశాల

ఈశం 1 లేదంటి స్కూలుబజారుకిఁగి (ఫేర్ మెక్ గారి గృహమునకు సమీపమున) యూనానివైద్యశాలను మునిసిపల్ సంఘమువారు స్థాపించిరి.

మునిసిపల్ చోరి

పూర్వము జరిగిన మునిసిపల్ చోరినివలించి యింకను ప్రభుత్వమువారితో ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుగుచున్నవి. ఫేర్ మెక్ గారు యీ చోరి మొత్తము రెండువేల రూపాయలు దుర్లభ్యము గాన, కొట్టివేయవలయునని ప్రభుత్వమువారిని కోరి యుండ, పోలీసువారు చోరిసంవర్గమున గావించిన రిపోర్టులను హాజరుపరచుచునీ ప్రభుత్వమువారు న్రాసినట్లు తెలియుచున్నది.

ఫేర్ మెక్ గారు ప్రత్యేకముగ విచారణ జరిపియుండిరి. చాలకాలము గడచినది. ఇంతవరకును తీర్పుకెప్పలేదు. దీనిం గూర్చి ప్రజలయం దాందోళనము జరుగుచున్నది.

స్కూలు తాలూకాబోర్డు:—ప్రియతే రేబాల సుబ్బారాయుడుగారు(నామినేటెడ్ సభ్యులు)తనసభ్యత్వమునకు రాజీనామా నొసంగిరి. రాజీనామా అంగీకరింపబడెను. వీరిస్థానమున పానకా గోవిందరెడ్డిగారు నియమింపబడినట్లు వినుచున్నాము. ఈ తాలూకాబోర్డువారు ఇంకను జిల్లాబోర్డునకు సభ్యుల నెన్నుకొని యుండలేదు. త్వరలో ఎన్నికలు జరుగవచ్చును.

కావలి తాలూకాబోర్డు:—ఈబోర్డువారు క్రియతులు దెజవాడ రామచంద్రా రెడ్డి బి. ఎ. యం. యల్. సి., కనవరాజు నరసింగరావు, సన్నపురెడ్డి సుబ్బరామిరెడ్డి, తిరుమల కొండా రెడ్డిగార్లును జిల్లాబోర్డు సభ్యులుగా నెన్నుకొనిరి. జూన్ అల్లల్ అబ్బి అహమ్మద్ సాహెబ్ గారిని ఉపాధ్యక్షులుగా మాడ ఎన్నుకొనిరి.

కావలి ఆయుర్వేద వైద్యశాల:—పూచూరు కొద్దిమాసముల క్రిందటనే, గ్రామస్థుల సహాయమున యీవైద్యశాల స్థాపింపబడెను. ప్రస్తుతము ప్రజలకు మిగుల సుపయోకకారిగ నున్నది. ఈవైద్యశాలయందు పనిచేయు భిక్షువర్గులు అక్కరాజు గోపాలకృష్ణయ్యగారు గోగులను శ్రద్ధతో విచారించి బౌద్ధములొసంగుచున్నారు. తాలూకాబోర్డువారేదీనిని నిర్వహింపబూనినచో వైద్యశాల త్వరలో ఉన్నతస్థితికి రాగలదు.

కావలి నాటకశాల 144 పెన్షను:—ఒంగోలు నాటకసమాజమువారు ఇటీవల కావలి గ్రామమునకు విచ్చేసి, మూలముగా సరిచేయబడి నిర్మింపబడిన నాటకశాలయందు కొన్ని నాటకములను ప్రదర్శింపబూనిరి. చాలకాలముండి యీ నాటకశాలయందే నాటకములు ప్రదర్శింపబడుచుండును, అధికారులును తమయనుజ్ఞను (టై పెన్సు) బింగునందుంచు జనునరుండెను. ఒంగోలుసమాజమువారునుండి యీనాటకశాలని రిలించిరి. ప్రారంభమున కనకతార నాటకమును ప్రదర్శించిరి. పురుషాదు నాటకశాలను టై పెన్సు బింగునకు నిరాకరింపబడెను. రాత్రి 8 గంటలకు 144 పెన్షనుక్రింది యీ రెండునాటకములు ఆరట్లు నాటకముల ప్రదర్శింపబడిని నిధింపబడెను.

కాకినాడ పురపాలక సంఘము

సూలునడకుటకు ప్రభుత్వసహాయము

నిరాకరింపబడెను

(స్వకీయవిలేఖరి)

కాకినాడ, జూన్ 16:—నిన్న సాయంకాలము 5 గంటలకు కాకినాడ పురపాలక సంఘసభ జరుపబడెను. సుమారు 40 విషయములు పరిష్కరింపబడెను.

లోగడ మాన్యుయల్ ట్రేయినింగ్ యిచ్చుటకు తగు పదుపాదుములు యోచించుటకు గవర్నమెంటు ఎక్స్ పర్టు పోరెట్టుగారు యీపట్టణమునకు వచ్చి మ్యూనిసిపల్ పాకశాలలో నూలువడకుట, శేతశేర్పుట వీనిని ప్రకటించుట బాగుగ నున్నదని గవర్నమెంటుకు సిఫార్సుచేసెను. ఆయన ఆమోదము చొప్పుననే పురపాలక సంఘమువారు యీపరిశ్రమలు ప్రవేశపెట్టి శేర్పుటకు సుమారు రూ 2,400 లు బడ్జెటుచేసి యుండిరి. డైరెక్టర్ ఆఫ్ పబ్లిక్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ యొక్క సిఫార్సులో గవర్నమెంటు నూలువడకు శేర్పుటకు ప్రభుత్వమువారు షహాయము చేయవలయును, శేతశేర్పుటకు రూ 750 లు మాత్రము గ్రాంటు యిచ్చెదమనిరి ప్రభుత్వమువారికి డైరెక్టరు న్రాసిన యుత్తరములో కాకినాడ మ్యూనిసిపాలిటీవారు 8 బాలికాపాకశాలలలోను 10 బాలికాపాకశాలలలోను ప్రవేశపెట్టుచు వున్న నూలువడకుట ప్రాజెక్టు ఫండ్స్ నుండి గ్రాంటు యిచ్చుటకు తామ సిఫార్సుచేయవలయును, బిడ్డలయంద శేత ప్రవేశపెట్టుటకు గ్రాంటు యిచ్చుటకు అభ్యంతరములేదనియు న్రాసినయిండు. వీనినన్నిటిని పురపాలక సంఘముయొక్క విద్యా ఉపసంఘము ఆలోచించి గవర్నమెంటు యిచ్చెదమన్న రూ 750 లు గ్రాంటు పుచ్చుకొని శేతపరిశ్రమకు బిడ్డలయంద శేర్పుటపడెననియు, ఇదివరలో బడ్జెటుచేయబడిన మ్యూనిసిపల్ ధనముతో నూలువడకుట ప్రస్తుతము బాలికాపాకశాలలలో మాత్రము ప్రవేశపెట్టవలెననియు ఉపసంఘమువారు నిశ్చయించిరి. దానిని నిన్నను పురపాలక సంఘమువారు రంగీకరించి గవర్నమెంటు మోమోరాండమును రికార్డుచేసిరి.

నిర్మూల్యములు

కాకినాడ ఎలెక్ట్రిక్ లైటింగ్ స్కీమునకు స్థానము ఎట్టి మేట్లు తగూరుచేయు సంవత్సరములో, ఎంతవేరైనా వెకల్లుగల ఏ ఏ ఏధులలో ఎలెక్ట్రిక్ లైటింగ్ పోషింపబడుచో ఆసయ్యములగు ఒక పెన్షనరును, ఆయనీధులలో ఎంతవేరైనా కావలసియుండుచో అజ్ఞా తెలియకుట కాపురస్థులచే తాయము ముందు పంపబడినదని గవర్నమెంటు ఎలెక్ట్రిక్ ఇన్స్పెక్టరు మ్యూనిసిపల్ ఇన్స్పెక్టరు కోరెను. ఈవిషయమై ప్రజలకు లాభములు తెలియజేయుచు ఒక ప్రకటనపత్రిక పంపుచు, యావత్తు దూరపుచేసి సంజాయిషీ నిర్మూల్య ప్రత్యేకముగ నొక మహమ్మదీ ఏర్పాటు చేయవలసియున్నదనియు డైరెక్టర్ చెప్పెను. అందుమీద ఒక నెల ఆసనిని చూచుటకు ఒక తగునామస్థుని రూ 50 లు జీతమిచ్చి నియమించుటకు సంఘమువారు తీర్మానించిరి.

మంచినీళ్ల వనరికి మట్టియొక విధానము

రాజాచెలువులలోనికి గోదావరి కాలవనీరు పట్టి అనీటిని పట్టణవాసులకు పంపి చేయబడుచున్నది. కాని వేసంగిలో ఇది వోలో సాధారణముగ తగిన పద్ధతియగుటలేదు. అందులన చామర్లకోటలో ఒక కిర్యానయగు పెట్టి అక్కడనుండి నీటి పంపి చేయుటకు రెండవతర రూపాయలపైగా సాంక్ష్కాచేసి ఒక స్కీమును పెట్టి, దాని పరిశోధనకు ముందుగ కొంత సామర్థ్యావహించుట చేసియుండిరి. ఇంకను ఆసని మొత్తము పెట్టియుండలేదు. ఇప్పుడు, గవర్నమెంటు సానిటరీ ఇంజనీరు ఆపెర్టిస్టును పెట్టుటకు, పూర్వము ప్రస్తుతమున్న ఏర్పాటునే అభివృద్ధిచేసినయెడల తగిన మంచినీళ్లవనరి పర్యవేక్షణములందుకు కలగజేయుటకు నీలుగనుండునని సలహా చెప్పెను డైరెక్టర్ శేర్ నొక ఉత్తరము నుగ్రాహెను. ఆనెలలో ప్రకారము ఇప్పుడున్న రాజాచెలువులపై 5 మొదలు 9 వరకు సుమారు రూ 10,000 లతో నూలు మంచినీళ్ల అంతర్జలవనరి తెల్పబడెను. ఎంతవరకు యిది జయప్రదముగ నుండునో తెలిసికొనటకు మొత్తమును ఒక్కనూటిని తెల్పించుచునిరి. అందులకు తగు ప్రయత్నములు చేయుచున్నందు రూ 1500 లు కానిస్టేబులు సాంక్ష్కాచేసిరి.

గన్నవరం (కృష్ణాజిల్లా)

(ఒక విలేఖరి)

తుపాను తదనంతరము

జూన్ 12:—మీయరు కాలవగట్టు దెజవాడ ఈవలి నుంచి కేళిపల్లి వరకు నామయాపములు లేకుండ కొట్టుకొని పోయినది. అంగుచేత పదు కాలవనీరు ఇంతవరకును వదలబడియుండలేదు. రెవిన్యూవారు కూలీలకు సమహాస్యటలోను, డి. పి. డబ్లియువారు మరమ్మత్తు చేయించుటలోను, తమ శక్తి నంతయు ధారపోయియున్నారు. ప్రతిదినమును సుమారు 3,000 కూలీలు పనిచేయుచున్నను, కట్ట ఈ నెలముగడకు గాని పూర్తి అగునట్లు కానించుటలేదు. నారు లేతగునని కృషిలు దిగుటాందుచున్నారు.

తుపానువలన ఇండ్లను కోల్పోయిన బీదలకు రెవిన్యూశాఖ వారు ఉనిలేముగా నిచ్చుటకై వెదుర్లను తెప్పించి, ఇచ్చటను ఇందుపల్లిలోను, రెండు డిపాలను పెట్టించినారు. వారికి సహాయముగా, సర్వెంటు ఆఫ్ ఇండియా సొసైటీవారు ప్రత్యేక మీతాలాకాకు, రూ 3,000 ను, తాటియాకు కొని సనకబీదలకు పంపుటకు విరాళముగా నొసంగిరి కాని యీ సమీపమున నున్న వెక్కుతాళ్లు, మొన్న కాకి మాటబడి, ఆకు సమహాస్యట చాలా దుర్లభముగానున్నది. ఇట్లు సహాయముచేసి నందులకు, శ్రీకృష్ణుడు స్థూవాట్ల దొరవారికిని, ఇండియా సొసైటీవారికిని, మాకృతజ్ఞతాపూర్వక షందనముల నందజేయుచున్నాము.

మా గ్రామమున కింకను క్రొత్త పోలీసు సబ్ యిన్స్పెక్టరుగారు రాలేదు. ఇటీవల మాపురమునకు శ్రీ పెద్దకలెత్తురుగారున్ను, డివిజన్ ఆఫీసుగారున్ను, రాగా గ్రామస్థులు కొందరు వారిని ద్వంపి గ్రామస్థితిని, జరుగుచున్న దొంగతనములను గూర్చి మనవిచేయుచు, ఇంగువిషయకాయ తగ్గుబందోబస్తుచేయంప వలసిగదిగాను, ఇచ్చటి పరిస్థితులను కొంత కాలము శ్రద్ధతోడను, విరుద్ధవాస్తవభావముతోడను పరికించి షుమారు నెల దినములక్రింద నరసాపురమునకు బదిలీకాబడిన శ్రీ యం.నుబ్బారావుగారిని తిరిగి పోలీసు సబ్ యిన్స్పెక్టరుగా పంపవలసిగిగాను వేడిరి.

కో-ఆపరేటివు భవనములు

ఈ సాసయిటీ మొన్నటి తుపానువల్ల చాలా నష్టమును పొందెను. కొన్ని యిల్లు కూలినవి. ఇందు రెండింటిని పునర్నిర్మాణమొనరించి, అందు కొలదిదినములలో ప్రవేశించనయి న్నారని తెలియవచ్చుచున్నది. ఇదివరకే యీ గ్రామమున క్రొత్తపేట యందుకుటచే, ఇప్పుడు నిర్మింపబడిన పేటకే పేరుంచుదు రో తెలిసికొనుటకు, పెక్కు దుకుతూపాటైయున్నాను. ఇట్టి తరి, దెజవాడ కనతిమారములో నుండుటచే అగ్రామదేవతపేట “దుర్గాపేట”యని నామకరణము జేయుట సమచిత మని కోరుచున్నది. కదరు పేటకు ముఖ్యకారకులును ఎన్నిఅంతరాయములు కలిగినను లక్ష్యపెట్టక అతిపట్టుదలతో పూనినకార్యమును నెరవేర్చిన నందుని ముగ్యవారాయగూర్తి పంతులు గారి రెండు ప్రశంసనీయులు.

వీక్షోలు

కడచిన మూడు సంవత్సరములనుండియు మా గ్రామమున స్తోజిష్టాగ్రహ సున్న మ-రా-రా-శ్రీ మంచిరాజు గుర్వారావుపంతులు బి. ఎ. గారికి వారికోరిక పయిన గుడివాడకు బదిలీకాగా యీ కోణననే బయలుదేరి వెల్లిరి. ఆపం దర్శకుని నవీనరీతిని గాక హిందూసాంప్రదాయసారముగా హితులు కొందరు వారిని హించి పుష్పమాలలంకృతులను జేసిన పిచ్చులు మహావాగ్దేవతలతోడ సత్కతులను జల్లి పంచరత్నములను సమర్పించిరి. పంతులుగారు నిరాదరణలు. వైష్ణవముగలవారు. వనస్కుతమున్నది నిర్భయముగా వచ్చిచున్నభావము గలవారు. ప్రజాసేవయందు మెండరు నానక్తిని జూపువారు. దానిని, “పబ్లిక్ సర్వెంటు” అను పదమును పూర్తిగా సర్థముజేసికొనినవా డితిడి. అందుచే ఎవరు నెల్లినను, పుకాకుడెవరకు, విక్లిప్తి మర్యాదతో వారి వనిని పూర్తిచేసిన పంపురుండెడివారు. వీరి బదిలీ యీ చుట్టు పట్టణవాసులందరికిని విచారము నాపాదించెను.

అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి ర్వు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్వు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

క ర ం చ ం దు చ బి ల్ దా ను

బం గారు, వెం డి న గ ల వ ర్త కు లు, సా వు కారు వేట, మద్రాసు. 1911

ద ర ఖా స్తు వం పి న క్యా ట లా గు డ చి త ము గా వం ప బ డు ను.

అభ్రకభస్మము

అమృతమైనమందు సక్రమముగా 800 పుటములు వేయబడినది. శ్రీ ముక్త్యాలరాజావారి సంస్థానమున స్వీకృతమైన యోగమున కై తయారుచేయబడినది.

దాని ఉపయోగమును గురించి స్వల్పపత్రము విక్రయమునకుపాడ పెట్టివాము. మూతవ్యాధులలో బాగాపనిచేయును. దెయ విటస్ అనే బహుమూత్రవ్యాధిని పోగొట్టి, మూత్రములోనుండే తీవ్రపదార్థమును తీసివేయును వేడిని, దగ్గును, క్షయరోగ మును బోగొట్టును. షోగము లన్నిటియందు చాలా మంచిది. బొంబయోగములందుగూడ ఉపయోగించుకోవచ్చును గొప్పగొప్పవారు మెచ్చియున్నారు. అనుపాదవిశేషములచే నవ్వవ్యాధులను గురుగ్గును. ఒకసారి వాడిమాత్రాండి మీకే తెలుస్తుంది. ఉపయోగించువిధము వందలో పంపబడును. ఎక్కువగా కొనేవారికి ప్రత్యేకపుర్రెట్లు. తులం 1 కి 5-0-0.

అడ్రసు:— మేనేజరు, ఆర్డరసాయనశాల, ముక్త్యాల, (కృష్ణాజిల్లా)

దీ డక్కన్ మిల్లు స్టోర్స్ కంపెని లిమిటెడ్., బెజవాడ.

రైసు మిల్లులకు కావలసిన యావత్తుసామానులు సరస మైన ధరలకు సప్లయచేయుచున్నాము. ఎమ్మి, సిమెంటు, సాల్ఫ్యురైడు, క్లార్కు, జలద్రవ్యములు మొదలగునవి వైపులు అన్నివైపులు చెన్నపురి రైల్వేప్రకారం బెజవాడలో డెలివరీ యివ్వబడును. ఒక ట్రయలుఆర్డరు యిచ్చినచో నూసరసతయ సామానుల యొక్క నాణ్యతయు తమకే గ్రహించగలరు.

N. B. ఆయిల్ ఇంజనులు, స్టీం ఇంజనులు, వాల్టర్ల వల్లరులు వగైరా మిషనులకి మా చెన్నపురి కార్యాలయ 118వ ఆర్మీనియన్ స్ట్రీటు, మద్రాసుకు వ్రాయగోరెము

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

1. బో భాగము:— వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి అనుభవసిద్ధముగా సులభముగా చేయదగిన 600 యోగములును కలవైద్యగ్రంథము ప్రతివారియొద్ద నుండదగినది.

1-కి రు. 1-4-0; వి. పి. 0-6-0

2. భాగము:— శుద్ధులు, భస్మములు, వంటఖజుల బొంబాయి, అసవములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు మార్గములు, కషాయములు, మొదలగునవి అనుభవపూర్వకముగా చేయుపద్ధతులతో వ్రాయబడియున్నది. ప్రతి వైద్యునికిని ముఖ్యమయిన గ్రంథము. 1-కి రు. 1-12-0; వి. పి. 0-6-0

ఆయుర్వేదచంద్రిక:— ఆయుర్వేద, ఆరోగ్య, వస్తువుల చికిత్స, కారక, అనుభవయోగ, మొదలగు అనేక విషయములను విపులముగా వ్రాయుచుండు మానప్రతిక సెల్లింగ్ 1-కి చందా రు. 2-8-0 మాదిరి యుచితము. దీనిని ఏకకాలముందు గో.వి. రు. 5-8-0 లకు పంపబడును

పి. శి. పి. ఆంధ్రకో, ఆయుర్వేదసమాజం

2. పెరిడేపి. (నెల్లూరుజిల్లా)

(తెల్లకుసుమ-యుతుశూల ఆకాలబహిష్టి)

వి. జోగారావు ల్యాండ్ లార్డు, సత్యవరం. గోదావరి జిల్లా:— తెల్లకుసుమ, యుతుశూల, ఆకాలబహిష్టి మొదలగు వానిచే బాధపడుచున్న యొకశ్రీమతి లోద్రసు వాడినవిదక పొత్తముగనున్నది

సంతానసంపద

పిల్లలపేరు "కేసరి"

ఎ. ఈశ్వరప్పగారు కోటబొమ్మల, గంజాము. సంతానభాగ్యము లేని అనేక శ్రీమతి తమ "లోద్ర" ను నేపించి పుత్ర పుత్రుల రత్నంబులను బడసిరి. కొందరు తమపిల్లలకు "కేసరి" అను నామమిడిరి. 168

"కేసరి కుటీరం"

ఆయుర్వేద విషధిబొంబాయి, యెమ్మూరు, మద్రాసు.

కామినియా నూనె పెంటుక లేఅందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు

పెంటుకలు దువ్వినపుడు ఉదకమున్నే త్వర పడకపోయిన ఉదక మొదలుపెట్టి పూర్తిగా వాడగును అట్లుకాకుండా నేడే కామి

యా నూనెను వాడి సత్వరముగా శిరోజముల గాపాడుకొనుడు.

పెంటుకల కేబాడ్యమున్నను మోగి ఈ ఔషధము వానిని పొయి త్రడుగా పట్టువలె నెదుగునట్లు చేయును ఒక పరీక్షవల్ల మీకే తెలియగలదు. మీ శిరోజముల నతిశుభ్రపరచును బుడ్డి వెలు

1. రూపాయి 3 బుడ్డభరిదు రూ 2-10-0

126 పిపీచార్జిలు ప్రత్యేకము.

ఆటోదిల్ బహారు

మీకు వసువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తను కావలసియున్న

ఆటోదిల్ బహారుకు వ్రాయుడు.

1. అవుస్సు బుడ్డి ధర రూ. 2-0-0 1. డ్రాం బుడ్డి 0-12-0

1. డ్రాం బుడ్డి 0-8-0] మీ చేతిరుమాలునందు

చుక్కలు వేసికొన్న పరిమళ మన్నిదిశలను వ్యాపించును.

వై కామినియా నూనె, ఆటోదిల్ బహారు ముంగుళులకులము ప్రతిచోటను క్రయించ

బడునును. లేకున్న నాలుగు పెంటుగు,

అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ.

155 గాబ్బానుగోడు, బొంబాయి. అని వ్రాసిన బుడయగలరు

